

21

PABLO IGLESIAS

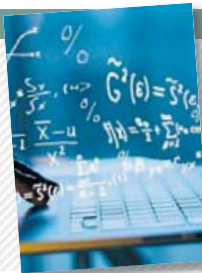
exvicepresident del govern espanyol

El més important és
si la fràgil majoria
plurinacional emprèn un
full de ruta de reforma
republicana de l'Estat

CIÈNCIA

La IA també sacseja les matemàtiques

Amb la intel·ligència artificial es veurà fins on pot arribar l'aprenentatge automàtic

Tumors cerebrals: com s'acceleren?

Els gliomes es connecten a les neurones i així es tornen més agressius

P 06

VOT ESTRANGER

El PSOE dona per perdut un escó i Sánchez necessitarà el sí de Junts

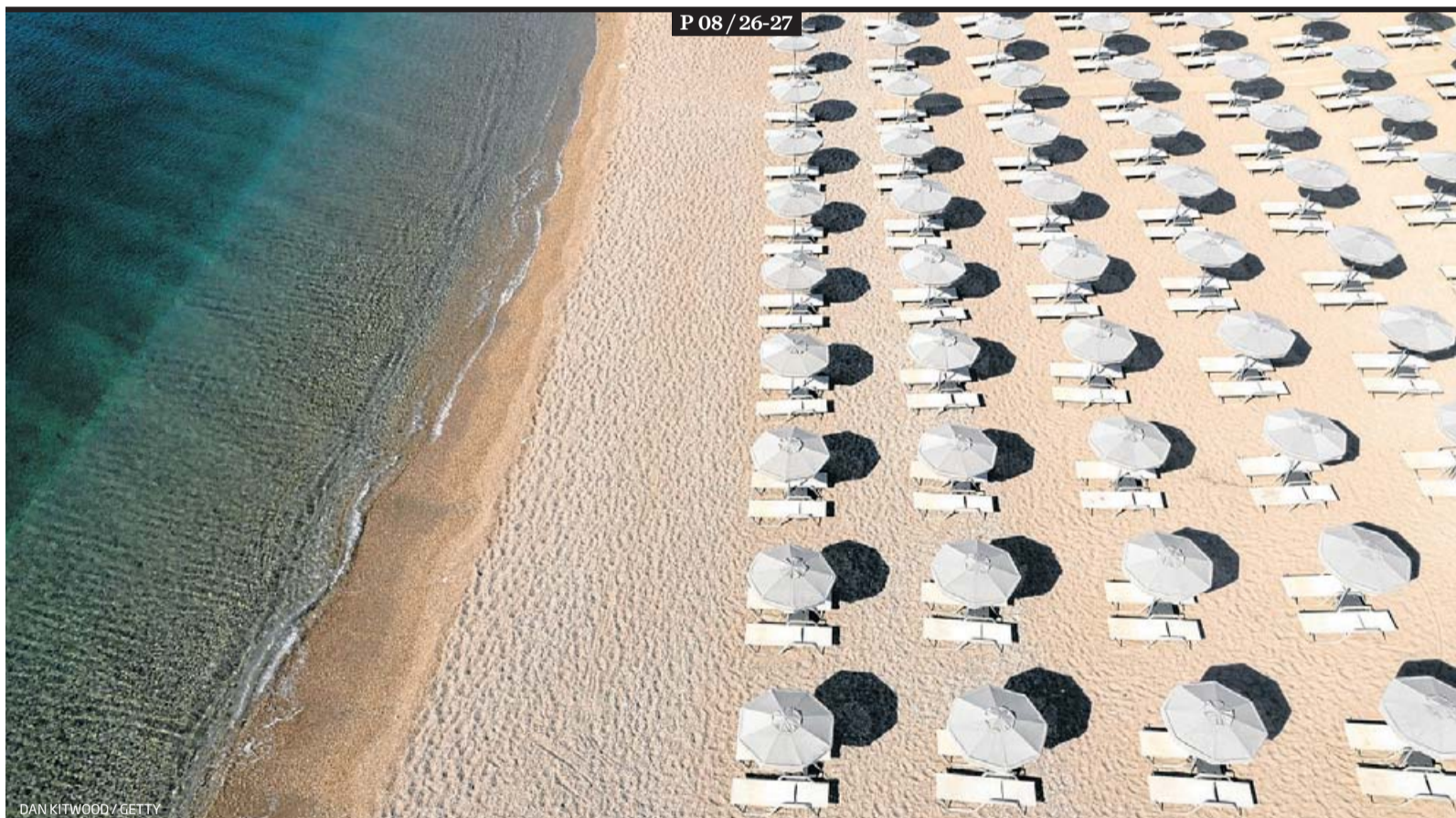
RECOMPTE

El PP prendria un diputat al PSOE a Madrid i faria que el bloc de la dreta superés el de l'esquerra per 172 a 171

CATALUNYA

Els de Puigdemont salven els dos escons que tenien en joc a Girona i Tarragona i es queden amb set

P 08 / 26-27

DAN KITWOOD / GETTY

L'illa de Rodes, sense turistes

Aquesta platja de l'illa de Rodes es va quedar ahir sense turistes pels incendis que assolen l'illa. La comunitat científica demana ara que, com els huracans, les onades de calor rebin un nom i es fixi una escala d'intensitat: tot, per generar més consciència ciutadana

P 16-17

L'economia espanyola refreda l'eufòria

El PIB creix un 0,4% mentre la inflació repunta al 2,3%

P 12-13

Colau i Trias a Collboni: toca triar-ne un dels dos

El PSC, el PP i Junts aproven apujar-se els sous un 4%

DAN KITWOOD / GETTY

P 10-11

Londres es queda sense espai per a enterraments

El govern britànic debat si cal reutilitzar fosses

les claus del dia

TOVALLONS
NEGRES'Moby Dick'
i vosaltres

A la ràdio m'hi trobo un espai que em sembla que tracta de literatura. Una oient envia un àudio al programa on demana algun llibre que parli del perdó, perquè ella, explica, ha tingut alguna mena de conflicte relacionat amb la qüestió i voldria "llum". De seguida les expertes parlen, i molt bé, de la sensació de culpa i de perdonar, i acaben recomanant un llibre de la Maria Mercè Roca que en parla. Ho expliquen "sense fer espòilers". Això està molt bé. Sempre està molt bé recomanar un llibre i sempre està molt bé recomanar la Maria Mercè Roca.

El meu dubte, el meu dolor, el meu malson, el meu desastre personal és pensar que la literatura, al contrari d'altres arts com el cinema, la música, la pintura, ha d'educar, ha de fer-nos millors persones, ha d'ajudar-nos, ens ha de fer créixer. No l'hi demanem, a priori, a cap pel·lícula del Tarantino, dels germans Cohen, que ens ajudi. Si a les

El meu malson és pensar que la literatura ens ha de fer créixer. No l'hi demanem a cap pel·lícula que ens ajudi

pel·lícules del Tarantino hi ha violència extrema, il·legalitats, amor brut i amor dependent, droga, armes, no passa res. A ningú se li acudiria recomanar *Jackie Brown* com a pel·lícula sobre fer-se gran, ni *Pulp fiction* com a pel·lícula sobre la consciència de deixar el menjar porqueria. Veiem les pel·lícules de Tarantino i després, si cal, pensem en el que ens expliquen. Ens expliquen que les dones poden ser violentes, que els cocaïnòmans són molt pesats, que la sexualitat de tothom és diversa, que -com també explica Melville- la venjança és el motor de la vida. Res que no hagi explicat Shakespeare. Però no hem de llegir *Hamlet* si volem saber coses de les relacions entre pares i fills.

Moltes vegades hi ha lectors que em pregunten, davant d'una novel·la meua: "¿Que m'hi identificaré?" Espero que no. Espero que no siguin tan desgraciats, penso sempre. Perquè la literatura, com el cinema, la música, la pintura, no sempre ha de buscar la identificació del lector. És ficció, ficció i prou. Si tots els lectors s'haguessin d'identificar amb el que llegeixen, només uns quants haurien pogut llegir *Moby Dick*.

EMPAR MOLINER

vistaltwitter

António Guterres (@antonioguterres)
Secretari general de l'ONU

"Per a àmplies zones de Nord-amèrica, Àsia i Europa és un estiu cruel. Per al planeta sencer, és un desastre. Encara podem aturar el pitjor. L'acceleració de les temperatures demana accelerar la #ClimateAction"

Josep Rius (@josep_rius)
Diputat de JxCat

"Pedro Sánchez ha marxat de vacances i mig Europa preguntant què pensa fer"

Carlos Spottorno (@spottorno)
Fotògraf

"Quan moltes minories es coordinen, es poden convertir en majoria. La dreta encara no ha fet aquesta transició mental i per això li està costant tant comprendre com es juga ara"

Erika Casajoana (@ecasajoana)
Consultora en comunicació

"El setmanari *Der Spiegel*, líder amb 5 milions de lectors, titula: «Un català a l'exili esdevé faedor de reis a Madrid». «Ves per on, el líder català Puigdemont decidirà qui governa a Espanya, i això des de l'exili. Ja ha establert el seu preu». O sigui, Catalunya torna!"

Enric Gomà (@EnricGoma)
Escriptor

"Ara ens tocarà defensar la Najat El Hachmi. Quina creu, aquest país"

MANOLO GARCIA

Bernat Salvà (@BernatSalva)
Periodista

"El meu sentit comiat als Icària, cinemes que estimava molt, on vaig veure grans pel·lícules, sovint en projeccions de premsa: *El sexto sentido*, *Solas*, *En construcción*, *Camino a la perdición*, *Buscant en Nemo*..."

Javier Pérez Andújar (@psicofonia33)
Escriptor

"Torno [a Twitter], em va la cosa X."

Elena Ferro (@eferro73)
tuitaire

"Tanco Twitter fins a nou avís per poder llegir els llibres que m'esperen fa mesos, pensar més a poc a poc i posar a lloc aprenentatges que, de moment, són cops a una finestra que em fa por obrir. A reveure!"

Héctor Ruíz Martín (@hruizmartin)
pedagog

"La Unesco aclareix aquí el que diu en el seu informe de 400 pàgines, tergiversat en alguns mitjans: *Smartphones in schools? Only when they clearly support learning*"

pareumàquines

ÀLEX GUTIÉRREZ (@ALEXGUTIERREZM)

La Gioconda Lagarde
aconsegueix confondre tothom

descarta una altra pujada passat l'estiu". En què quedem? L'escrutini de les paraules i gestos de la presidenta del Banc Central Europeu dividia la premsa més o menys per la meitat. Una de les poques excepcions era *La Razón*, que negava la major i assegurava que "Lagarde no dona pistes sobre què farà a la reunió de setembre". O sigui que suggeriria que sí, o suggeriria que no, o no suggeriria res. Des d'aquest modest racó de crítica periodística, puc assegurar, sense gaire por d'equivocar-me, que com a mínim algú l'haurà encertat.

● SCROOGE

NOU ENCONGIMENT de l'ànima entre els hipotecats a tipus variable després de l'anunci de Christine Lagarde d'un augment del preu del diner. I, esclar, la pregunta inevitable: ¿és el sostre o encara veurem l'Euríbor escalant gaires cotes més? Però aquesta Gioconda moderna somreia ahir amb aire tan misteriós que la premsa tant deia una cosa com la contrària. *La Vanguardia*, per exemple, es mostrava optimista: "El BCE apuja els tipus fins a un 4,25% i preveu una possible «pausa»". *El Punt Avui*, en canvi, ens preparava per al pitjor: "És el valor més alt d'ençà del 2008 i l'organisme no

Un dels llocs de treball més curiosos del periodisme espanyol és l'encarregat, a *La Razón*, d'agafar qualsevol bona notícia i mirar d'aigualir-la per qualsevol mètode possible. Si mana el PSOE, s'entén. S'han registrat xifres rècord d'ocupació, però, per al diari de Planeta, el titular era: "Dels 21 milions d'ocupats, quasi 1,7 no treballen ni una hora [a la setmana]". És una distorsió: no és una hora a la setmana, sinó en la setmana concreta en què van ser enquestats, quan potser tenien vacances, permís de paternitat o maternitat, baixa mèdica... I, esclar, si hi ha més ocupats, la xifra també augmenta.

BONDIA

L'estiu, entre l'excés
i la metàfora

L'estiu és contradictori. D'una banda, la calor esgota, el sol crema i el vestuari acaba sent una dubtosa combinació de xancletes, samarretes i pantalons pirata. L'ambient que ens aclapara ens desdibuixa. I de l'altra, és el temps en què, deslliurats de la roda frenètica de cada dia, l'estat d'ànim té l'oportunitat d'asserrenar-se fins a fer-se receptiu a la bellesa d'un vers, d'una posta de sol, d'una esgarripança de màniga llarga quan fresqueja al capvespre o de la fiblada pel record sobtat d'altres estius de la nostra vida. L'estiu viu entre l'excés sense gràcia i la gràcia de viure sense presses.

L'excés sense gràcia és la (trista) condició del nostre temps. Ho feia notar l'artista madrilenya Mai Meneses, més coneguda com Nena Daconte, en una entrevista que li va fer Xavier Cervantes aquesta setmana. La

pregunta era si ha notat gaires canvis en la indústria musical. I ella deia: "Des que ha arrasat el món urbà, les lletres és molt difícil entendre-les, perquè es mengen un munt de paraules i se n'inventen la resta, no hi ha metàfores, tot és molt directe".

"No hi ha metàfores" seria una ajustada descripció d'algunes creacions (deixem-ho així) amb què la indústria musical deseduca el gust, com aquesta lletra de Quevedo: "*Se me acercó y terminó tocándote el punto G*". No hi ha metàfores (ni concordança, ni vocalització ni res que valgui la pena) però la cançó és una de les triomfadores de l'estiu 2023, perquè és explícita i està interpretada amb aquell fraseig de dropo que s'ha llevat a les quatre i que sembla que t'estigui fent el favor de dirigir-te la paraula.

L'estiu ja posa l'excés. Posem-hi nosaltres la metàfora. Que tinguin unes bones vacances.

ANTONI BASSAS

a
L'EDITORIAL

El desconcert de la dreta espanyola

Una de les conseqüències més visibles del resultat electoral del 23-J és el desconcert en què ha quedat sumida la dreta espanyola. Les expectatives tan altes que havien creat, especialment un PP que assegurava que tenia enquestes que li donaven 160 diputats, van deixar els populars, i en grau més baix Vox, en estat de xoc la nit de les eleccions. Ja d'inici es va veure que els dos partits feien lectures completament oposades del resultat. Vox va admetre la derrota d'entrada i va donar per fet que Pedro Sánchez tornaria a ser investit. En canvi, a la seu de Génova els principals dirigents populars, amb Alberto Núñez Feijóo al capdavant, van comparèixer exhibint una falsa eufòria i insistint a reclamar el seu dret a governar com a força més votada.

Al llarg de la setmana els retrets mutus entre el PP i Vox han anat en augment, fins a certificar el que ja és una guerra oberta. Des del PP s'acusa Vox d'haver mobilitzat l'esquerra amb els seus discursos i gestos, per exemple quan Santiago Abascal va dir que amb ells al govern era probable

que la situació a Catalunya es tornés a incendiar. I des de Vox s'acusa Génova d'haver plantejat una campanya comprant el marc de l'esquerra que diu que Vox no és un soci acceptable i donant per feta la victòria amb enquestes manipulades. A més a més, des de l'extrema dreta s'ha criticat l'estratègia del PP de demanar al PSOE que el deixi governar, i fins i tot se l'ha ridiculitzat. Iván Espinosa de los Monteros va assegurar que si Feijóo era capaç de trobar quatre o cinc "socialistes bons" que li votessin la investidura ells no serien un obstacle, però a continuació va dir que ell no en coneixia cap i ho va comparar amb buscar "unicorns roses". Des de la banda del PP tampoc han estat callats i el president andalús, Juanma Moreno, va carregar amb força contra Vox acusant-los de ser "els principals aliats de Sánchez". En canvi, Isabel Díaz Ayuso s'ha desmarcat de l'estratègia d'oferir pactes al PSOE i s'ha mos-

El drama del PP és que molts comencen a assumir que mentre hi hagi Vox no podran governar

trat convençuda que Sánchez ja té el pacte tancat amb Carles Puigdemont. Tot plegat només és una mostra de la desorientació que regna a la dreta espanyola després del fracàs electoral. El drama per al PP és que alguns comencen a assumir que mentre hi hagi Vox serà molt difícil que la dreta governi, ja que la presència de l'extrema dreta al tauler polític garanteix tres coses que són letals per a ells: la divisió del vot, que penalitza a les circumscripcions petites; la mobilització de l'esquerra, i el fet que cap partit nacionalista pugui pactar amb ells. El cop de porta del PNB al PP, per molt que Feijóo es faci el sord, s'ha sentit fins a Noruega.

A partir d'aquí, el PP ha de fer una reflexió profunda sobre quina classe de partit vol ser. No ho té fàcil, perquè a Europa hi ha molts casos on l'extrema dreta ha fagocitat els conservadors tradicionals, com ara França o Itàlia, però també existeix l'exemple de la dreta alemanya, que es manté ferma en el cordó sanitari. El que no pot pretendre el PP és que pactar amb un partit de matriu franquista com és Vox no tingui conseqüències.

A partir d'aquí, el PP ha de fer una reflexió profunda sobre quina classe de partit vol ser. No ho té fàcil, perquè a Europa hi ha molts casos on l'extrema dreta ha fagocitat els conservadors tradicionals, com ara França o Itàlia, però també existeix l'exemple de la dreta alemanya, que es manté ferma en el cordó sanitari. El que no pot pretendre el PP és que pactar amb un partit de matriu franquista com és Vox no tingui conseqüències.

LES CARES DEL DIA

Marc Ferrer

El cap de la secció d'hospitalització psiquiàtrica de l'Hospital de la Vall d'Hebron va explicar ahir que a la nova unitat dedicada a la salut mental de nens i adolescents les principals causes d'ingrés eren les conductes autolesives. És important que es vagin obrint més unitats especialitzades per atendre una demanda creixent. **P. 13**

Brando Benifei

Aquest eurodiputat socialdemòcrata italià és el ponent de la llei sobre intel·ligència artificial (IA) que està tramitant la Unió Europea. En una entrevista amb l'ARA, Benifei alerta dels perills d'aquesta tecnologia i es mostra convençut que cal posar-hi límits legals. Un dels riscos que hi veu, per exemple, és la discriminació en els processos de selecció de feina. **P. 18**

F. Casadesús

El Festival Grec de Barcelona tanca amb un balanç de 130.000 espectadors i una mitjana d'ocupació del 72%. S'ha consolidat, doncs, la recuperació. I té regust de final d'etapa. El seu director, Francesc Casadesús, encara dirigirà l'edició de l'any que ve, però a la tardor ja es convocarà un concurs per triar el seu relleu. **P. 31**

I TAMBÉ A L'ARA.CAT

01

Consulteu com ha quedat la composició final del Congrés i el Senat després del recompte del vot de l'estranger

02

Repasseu el millor fotoperiodisme del món amb les galeries del 'Mirades'

03

Mireu el vídeo amb la previsió meteorològica de Miquel Bernis de cara al cap de setmana

NO T'HO POTS PERDRE

Losantos contra Girauta: el xoc a la dreta espanyola

David Miró descriu, a partir d'un xoc entre els dos periodistes, la guerra oberta que hi ha entre el PP i Vox arran del fracàs electoral de la dreta el passat 23-J. **P. 04**

Quinze llibres per entendre el col·lapse climàtic

L'Ara Llegim et recomana 15 llibres clau per entendre la crisi climàtica, amb autors com el filòsof Byung-Chul Han, Naomi Klein, Ramon Margalef i Ramon Folch. **P. 34-35**

INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL
PODEM EVITAR
QUE ELS ALGORITMES
GOVERNIN LES NOSTRES VIDES?

MODERAT PER TONI POU, PERIODISTA CIENTÍFIC DE L'ARA, AMB JOSEP DOMINGO (EXPERT EN SEGURETAT I PRIVADESA DE LA INFORMACIÓ I MEMBRE DE L'IEC) I CARMÉ TORRAS (EXPERTA EN INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL I ASPECTES ÈTICS I MEMBRE DE L'IEC)

19 DE SETEMBRE A LES 17.30 H
SALA PI I SUNYER
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
(CARRER DEL CARME, 47, BARCELONA)

Aconseguir la teva entrada a d.ara.cat/artificial o escanejant el codi QR
Entrada gratuïta: membres i personal de l'IEC, membres de les societats afiliats i del club Prèmium de l'ARA
Entrada 1 €: subscriptors de l'ARA
Entrada 2 €: públic general

Política

EL POST 23-J

Losantos contra Girauta: la guerra civil esclata a la dreta espanyola

El PP i Vox s'acusen mútuament del mal resultat electoral i compliquen l'entesa a Múrcia i l'Aragó

DAVID MIRÓ
BARCELONA

“Ets un paranoic. Estàs malament del cap, Juan Carlos. Això és que tractes molt amb *yunqueros* [una organització ultracatòlica d'origen mexicà amb vincles amb Vox]”. Aquestes paraules de Federico Jiménez Losantos dirigides a Juan Carlos Girauta en la tertúlia d'esRadio posterior a les eleccions es van fer virals i van ser motiu de mofa dels tuitaires d'esquerres, però és la prova més evident de la guerra civil que ha esclatat en el si de la dreta espanyolista després de comprovar que entre el PP i Vox no han estat capaços d'assolir prou majoria per fer fora Pedro Sánchez de la Moncloa. En aquest camp de batalla, Losantos representa el PP i els que pensen que el principal responsable de la derrota és l'extrema dreta, per haver impedit una concentració de vot més important en les files de Núñez Feijóo. I Girauta, antic diputat de Ciutadans i avui alineat amb les tesis més reaccionàries, defensa que el fracàs correspon en exclusiva a Feijóo per haver demonitzat Vox i haver fet una campanya complaent amb l'esquerra.

Els arguments de Losantos i de Girauta els han repetit després, fil per randa, els dirigents del PP i Vox. A Gènova consideren que Vox i les seves *voxades*, segons una expressió de Borja Sémper, han mobilitzat l'electorat d'esquerres i han espantat el de centre. La retirada de banderes LGTBI+, apartar-se de les pancartes contra la violència de gènere, la censura d'espectacles o revistes en català, col·locar un extorero de vicepresident a la Generalitat Valenciana, afirmar en campanya que imposarien un 155 permanent a Catalunya... Tot això hauria provocat, segons el PP, la remuntada de l'esquerra. En canvi, la tesi de l'extrema dreta és just la contrària: el PP ha perdut perquè s'ha dedicat a atacar Vox, ha assumit el marc mental de l'esquerra i ha desmobilitzat l'electorat conservador donant per feta la victòria abans d'hora amb unes enquestes “manipulades”. Santiago Abascal va ser especialment contundent en una entrevista a *OK Diari*: “Han comès un error garrafal perquè la seva obsessió era poder governar sense Vox. Han fet la campanya de l'esquerra. Doncs ja tenen el que volien”.

Vox tampoc entén que Feijóo ofereixi ara pactes de governabilitat a

Federico Jiménez Losantos (dreta) i Juan Carlos Girauta (esquerra) a la tertúlia d'esRadio de dilluns. ARA

Sánchez quan en campanya va dir que volia “derogar el sanchisme” i creuen que està “blanquejant” el PSOE. En aquesta crítica també s'enumera quin serà l'eix de la campanya de l'extrema dreta si hi ha repetició electoral: “Nosaltres som els autèntics anti-Sánchez perquè, a diferència de Feijóo, no hi volem pactar res”.

Moreno contra Vox

Al PP, tant Feijóo com Cuca Gamarrà han evitat entrar en el cos a cos amb Vox, però qui sí que s'hi ha llançat ha estat el president andalús, Juanma Moreno, que en un debat parlamentari va acusar els ultres d'haver estat “els principals aliats de Sánchez”. “¿Com creien que reaccionaria la ciutadania de Catalunya si vostès deien que aplicarien un 155 permanent? Doncs votant el PSC”, li va etzibar Moreno al portaveu de Vox, Manuel Gaviria.

L'enfrontament entre el PP i Vox amaga, al seu torn, una altra fractura: la que hi ha dins del PP sobre com s'ha de tractar l'extrema dreta. Hi ha dues posicions. La majoritària ara mateix al PP i entre els *barons* és la que representa el mateix Moreno Bonilla, que diu que cal obviar l'extrema dreta i liderar tot l'espai conservador amb l'esperança

Ayuso Els 'barons' pressionen Feijóo perquè es quedi de cap de l'oposició

que, a poc a poc, tots els electors de Vox vagin tornant a les files del PP quan s'adonin que la seva opció és un obstacle per arribar a la Moncloa. El problema és que aquests mateixos *barons* admeten que la desaparició de Vox no és possible a curt termini, entre altres coses perquè ells mateixos els han fet entrar en governs tan importants com el valencià. És a aquest sector més moderat del PP a qui Vox ha declarat la guerra, i per aquest motiu ha endurit la seva posició tant a Múrcia com a l'Aragó, on no pensen cedir en la pretensió d'entrar als governs autonòmics, encara que això impliqui la repetició de les eleccions.

La hipòtesi Ayuso

Però dins del PP hi ha una altra via, que seria la liderada per Isabel Díaz Ayuso i que consisteix a no amagar la possible aliança amb Vox i declarar sense embuts la guerra cultural a l'esquerra. La presidenta de Madrid ja ha marcat distàncies amb l'estratègia de Gènova de demanar suport al PSOE, però de moment descarta obrir la batalla pel lideratge del PP estatal. Una altra cosa serà si Sánchez aconsegueix ser investit, tot i que els *barons* ara pressionen Feijóo perquè agunti quatre

anys com a cap de l'oposició si cal. Entre els quadres populars regna la confusió sobre quina és la millor estratègia per combatre Vox, si marcar-hi distàncies (Feijóo) o abraçar-s'hi (Ayuso), però sí que hi ha consens en una cosa: no és el moment de tornar a obrir el partit en canal com quan van defenestrar Pablo Casado. De moment l'estratègia es basa en subratllar la victòria electoral de Feijóo i creuar els dits perquè hi hagi una repetició electoral i, aquest cop sí, la dreta sumi.

Sigui com sigui, el desànim i els retrets s'han apoderat de tot l'espai conservador. Hi ha una pregunta que plana sobre tota la dreta i a la qual no han trobat resposta. La va formular el periodista Josué Cárdenas a la roda de premsa de Vox de dilluns: “Vostè ha apel·lat a un gran poble espanyol, però queda clar que hi ha deu milions d'espanyols que prefereixen que hi hagi bancs de colors [per la bandera LGTBI+], s'alegren que hi hagi mil violadors beneficiats, que no els importa que s'acostin presos d'ETA i que hi hagi un partit amb assassins a les seves llistes...” La resposta la dona un altre periodista ultra, Vito Quiles, al seu Twitter: “Espanya és una societat malalta”. —

MÉS I PODEM NO ANIRAN A LA RECEPCIÓ REIAL

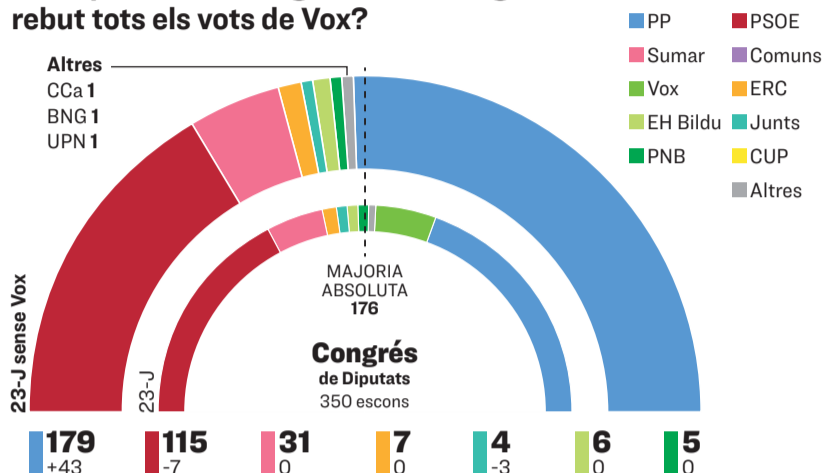
Per les seves conviccions sobiranistes i republicanes, Més per Mallorca i Unides Podem han declinat la invitació a la recepció que els reis oferiran dijous que ve al Palau de Marivent.

ESPANYA POT SUMAR DOS EURODIPUTATS

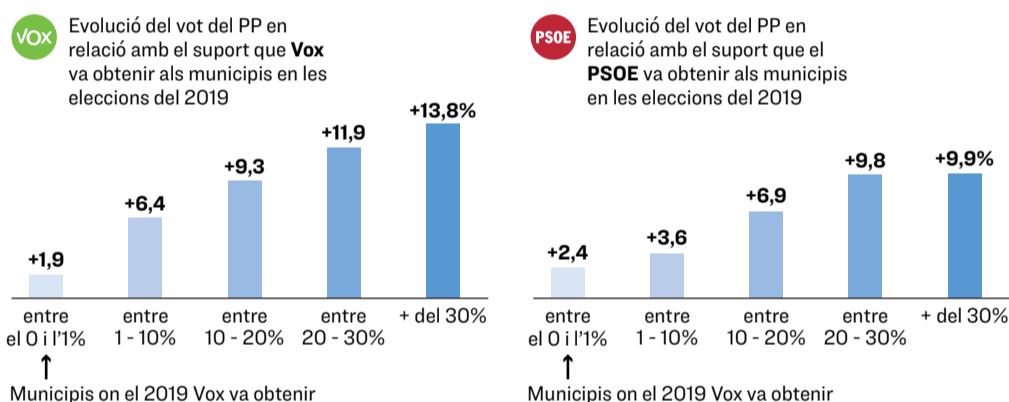
Els governs europeus volen que el Parlament Europeu afegixi quinze escons més als 705 actuals per l'augment demogràfic d'alguns països, cosa que faria que Espanya en sumés dos i passés a tenir-ne 61.

Experiment electoral

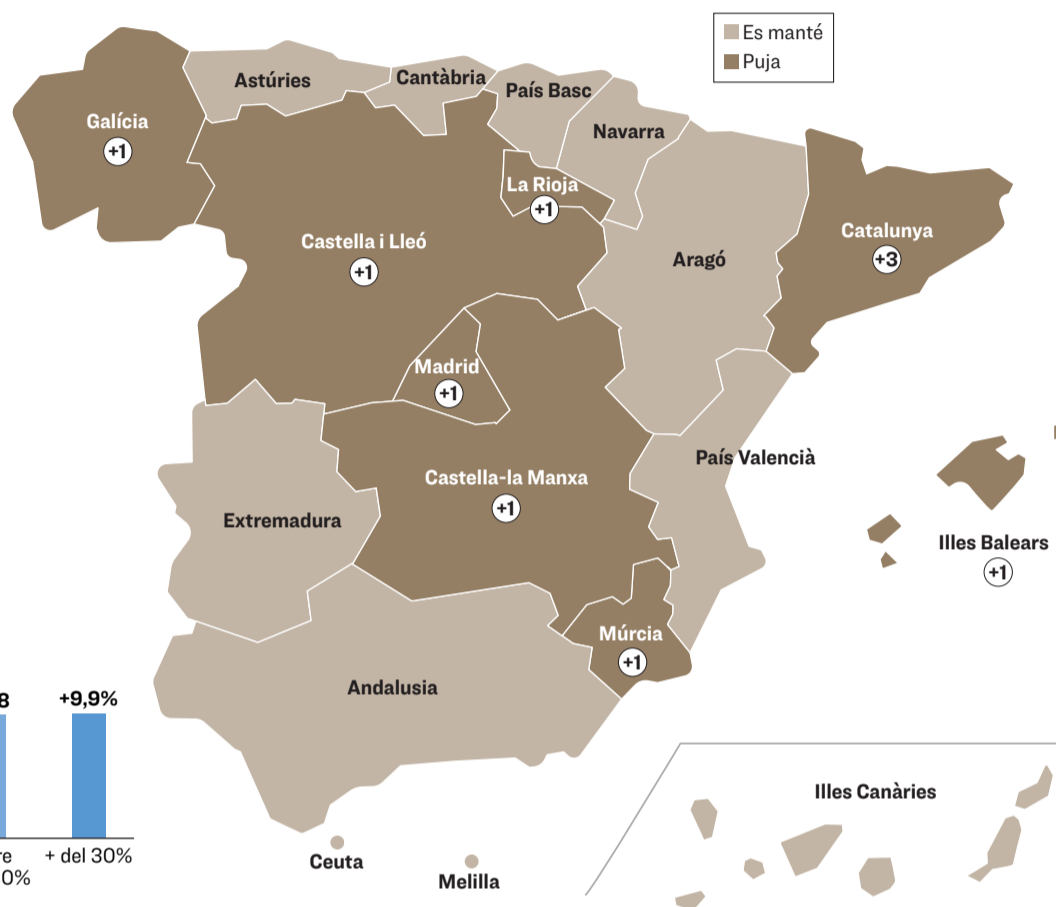
Com quedaria el Congrés si el PP hagués rebut tots els vots de Vox?

Increment del percentatge de vot del PP a Espanya el 23-J

Variació d'escons del bloc de la dreta (sense Vox)

Font: Elaboració pròpia amb dades del ministeri de l'Interior / Gràfic: Maria Subirana Bolibar

ALEIX MOLDES
BARCELONA

L'idil·li de l'extrema dreta amb les urnes a l'estat espanyol va començar el 2018 a Andalusia. Apel·lant als que després han continuat sent els seus grans èxits (el nacionalisme espanyol, el combat contra la immigració irregular, contra l'independentisme, contra la memòria històrica i contra el feminisme) va assolir 12 diputats, gairebé 400.000 vots i la clau del canvi de govern. Va invertir el llavors candidat del PP, Juanma Moreno Bonilla. Des d'aquell moment, cada cop que s'ha cridat els ciutadans a votar, Vox ha anat guanyant nous adeptes, fent forat especialment en els barris més pobres, als que arribava amb suposades solucions fàcils per resoldre problemes difícils.

Però el 23-J es va aturar aquesta progressió a l'alça, que fins ara també havia afavorit la dreta en el seu conjunt. Al PP ja han saltat totes les alarmes: ¿podrà aconseguir prou diputats per governar Espanya mentre existeixi Vox? Nosaltres ens plantejem un exercici de política ficció per saber què hauria passat diumenge si els de Santiago Abascal no s'haguessin presentat a les eleccions generals. La conclusió, tenint en compte els resultats de la nit electoral, probablement agradarà a la seu popular del carrer Génova de Madrid i permet albirar què podria passar en cas que el PP concentrés el vot útil de la dreta si s'acaben repentint els comicis.

Quin hauria estat el resultat de les eleccions si no existís Vox?

Feijóo hauria pogut ser investit sense problemes si el PP hagués capitalitzat els vots de l'extrema dreta

Alberto Núñez Feijóo ha passat de ser la gran esperança per derrotar el sanchisme a ser el centre de les crítiques. Però, sense Vox, els mateixos resultats que va treure la dreta el 23-J li haurien servit per assolir la majoria absoluta. Els 11 milions de vots (8 per al PP i 3 per a Vox) es van traduir en 169 escons (136 per al PP i 33 per a Vox). Si tots haguessin acabat al PP, 11 milions de vots haurien valgut per obtenir 179 escons, deu més que els dos partits per separat i tres per sobre de la majoria absoluta. El PSOE hauria estat el partit més perjudicat, perquè hauria perdut set escons, i a JxCat se li haurien esfumat tres diputats.

Les negociacions entre Pedro Sánchez i Carles Puigdemont no haurien estat la cançó de l'estiu i Feijóo marxaria de vacances sense mirar-se contínuament l'esquena. On haurien canviat els resultats?

El retrocés de Junts ja apunta un dels territoris més afectats. La can-

Contrast
El PSOE i Junts haurien perdut escons en cas d'una única candidatura de la dreta

Inflexió
El 23-J va suposar la primera patacada de l'extrema dreta des del 2018

didatura liderada per Míriam Nogueras hauria perdut un escó a Lleida, a Tarragona i a Girona. El més beneficiat, el PP, que hauria guanyat aquests tres escons i dos més a Barcelona. Tenint en compte que Vox va aconseguir 2 escons a Catalunya, el saldo net per a la dreta hauria estat de +3 amb el PP en solitari.

La dreta també hauria obtingut un saldo net a Madrid, a La Rioja, a les Balears, a Múrcia, a Castella i Lleó, a Galícia i a Castella-la Manxa, emportant-se set escons del PSOE. En total, el PP hauria crescut 43 diputats al conjunt de l'Estat pels 33 que va assolir Vox el 23-J.

Són efectes de la llei d'Hondt en cas de concentració del vot de la dreta, tot i que si Vox no s'hagués presentat, els seus votants potser no haurien optat pel PP. En tot cas, Vox no té cap intenció de desaparèixer del mapa, però, després de caure de 52 a 33 diputats, els seus dirigents temen l'efecte Ciutadans: en la re-

petició electoral del 2019, la candidatura d'Albert Rivera va passar de 57 diputats a només 10 per l'efecte del vot útil cap al PP de Pablo Casado i també cap a Vox.

Vasos comunicants

I és que el PP i Vox són vasos comunicants. També es podria dir el mateix del PSOE i Sumar, si bé a l'esquerra del PSOE sempre ha existit algun espai amb prou força per ser present a les Corts, fos Esquerra Unida o els partits d'esquerres sobiranistes. En les 20 eleccions des del 2018, comptant generals, autonòmiques, europees i municipals, Vox havia pujat en totes menys en les últimes a la Comunitat de Madrid, on Ayuso va assolir la majoria absoluta. En la majoria, a més, el PP es va veure obligat a pactar-hi per garantir-se els governs.

El 23-J ha estat diferent i Vox ha baixat a tot arreu: curiosament només ha crescut a Catalunya (1,5 punts més) i al País Basc (0,2 punts més, però cap escó). En el gràfic de barres que acompanya aquesta notícia podeu observar la relació directa entre el creixement dels populars i la caiguda de Vox. El PP puja gairebé a tot arreu, però on més puja (gairebé un 14% de mitjana) és en els municipis on l'extrema dreta va ser més forta en les generals de l'any 2019. També puja molt (gairebé el 10%) en aquells on el PSOE va ser més fort ara fa quatre anys. Aquests dos partits són precisament els dos que més votants han cedit ara al PP, però el cas de l'extrema dreta és especialment significatiu.

EL POST 23-J

El PSOE assumeix la pèrdua d'un escó, que seria per al PP

Sánchez necessitaria el sí de Junts a la investidura i Ferraz pressiona perquè no la bloquegi

OT SERRA / XAVI TEDÓ
MADRID / BARCELONA

En un escrutini de gairebé tres hores, poc abans de les onze de la nit el PSOE donava per fet que perdria l'últim diputat de la circumscripció de Madrid en benefici del PP. No és menor, el canvi de mans: emportant-se Alberto Núñez Feijóo el 137è escó i Pedro Sánchez baixant als 121, automàticament es produeix un canvi de majories al Congrés: el bloc progressista –el PSOE, Sumar, ERC, EH Bildu, el PNB i el BNG– passa a 171 diputats i el de dretes –el PP, Vox, UPN i Coalició Canària– a 172. Això provoca que Sánchez necessiti el vot favorable de Junts –o de dos dels seus set diputats, com a mínim, i que la resta s'abstinguin– per ser investit president. El PP ha arrasat en el vot estranger a Madrid i s'ha produït una remuntada que, amb els números a la mà, era força difícil. Junts, doncs, podria pujar el preu en la negociació, i Ferraz pressionava ahir perquè no bloquegi la investidura.

1.748 vots és la diferència de la qual partien el PSOE i el PP en la lluita pel 37è diputat que reparteix la circumscripció de Madrid. Els socialistes defensaven el seu 11è i els conservadors buscaven el 16è: el navarrès Carlos García Adanero, el trànsfuga d'UPN que va votar en contra de la reforma laboral i que ara ha passat al PP, repetiria com a diputat. Tenint en compte que la participació dels madrilenys que són a l'estranger va ser de 46.394 persones, menys del que podia ser tenint en compte que amb l'eliminació del vot pregat hi ha menys traves buro-

cràtiques, Feijóo necessitava ampliar la distància entre el seu percentatge de vot el 23-J i el de Sánchez a la capital espanyola, que va ser del 40,5% i del 27,9%, respectivament. Al·l'espera de conèixer els números oficials, ho hauria aconseguit.

Una altra casuística que podia alterar les majories era que el PP li prengués un escó a Junts a Girona. D'entrada ja era complicat, perquè la formació independentista té més suports que el partit espanyolista en aquesta demarcació (19,6% a 9,7%) i, de fet, Gènova no comptava amb capgirar la situació. El recompte va confirmar els pronòstics. A Girona el PP es va quedar a 363 vots de Junts. Com era d'esperar, els juntaires han obtingut més vots –336 respecte als 275 dels populars–, tot i que per l'efecte de la llei d'Hondt, la diferència entre tots dos es va reduir a 255 vots, insuficient perquè el PP li prengués el diputat a Junts.

A Tarragona també hi havia una certa amenaça sobre l'últim escó de Junts, en aquest cas del PSC, que no va aconseguir la preuada xifra dels 20 diputats a Catalunya. Els socialistes s'havien quedat a 1.298 vots del partit de Laura Borràs i es van quedar molt lluny de la proesa. El PSC en va assolir 658 davant dels 200 de Junts i va deixar les coses tal com estaven.

Vox reté el de Cantàbria

També ballava el cinquè escó de Cantàbria, que va ser per a Vox el 23-J. El PP es va quedar a 428 vots i n'havia d'obtenir un bon gruix dels 3.503 que han participat des de l'estranger. Tot i ser la força més votada entre els càntabres que es troben fora de l'Estat, s'ha quedat a 173 vots

Catalunya
Junts manté els diputats en dansa amb el PP a Girona i amb el PSC a Tarragona

Perfil
Les esquerres guanyen en províncies on el 23-J havien dominat el PP i Vox

Treballadores de la Junta Electoral de les Balears obrint els sobres del vot exterior ahir a Palma. MIQUEL A. BORRÀS / EFE

de l'extrema dreta, que reté l'escó. De tota manera, aquest hipotètic canvi no hauria alterat el tauler de majories, atès que continuaria sent un diputat que comptaria en el bloc de la dreta. Una de les notes destacades del recompte exterior és que l'esquerra obté més suport fora de les fronteres espanyoles. A les Balears, a les cinc províncies de Castella-la Manxa i a totes les d'Andalusia excepte Màlaga i Cadis s'hi ha imposat el PSOE. En pràcticament totes, excepte Sevilla i algunes d'andaluses on hi havia hagut empat, va guanyar el PP el 23-J. A més, Sumar ha guanyat Vox en quatre de les cinc províncies de Castella-la Manxa,

excepte Guadalajara, i també a les Balears, i Compromís ha sigut segona força a València i Castelló i tercera a Alacant.

Pel que fa al global de la participació, 233.688 residents a l'estranger van votar a les eleccions generals, fet que suposa el 10,04% dels gairebé 2,3 milions d'espanyols registrats al Cens Electoral de Residents Absents (CERA). La xifra és superior a la dels comicis del 10-N del 2019, quan van votar 145.908 electors, però demostra que l'eliminació del vot pregat no ha aconseguit corregir la històrica baixa participació dels votants que són a l'estranger. ■

ERC consultarà a la militància si ha d'investir Sánchez

QUIM BERTOMEU
BARCELONA

Tot i que Esquerra encara no ha entrat a fons a negociar amb el PSOE, ja ha pres la primera decisió rellevant. La direcció d'Oriol Junqueras va proposar ahir durant el consell nacional que el partit sotmeti a consulta "la seva posició final sobre una eventual investidura" de Pedro Sánchez. És a dir, els afiliats tindran l'última paraula sobre si cal investir el líder del PSOE o no.

Algú podria pensar que ja ho van fer d'aquesta manera en les negociacions d'investidura del 2019, però no és ben bé així. Llavors la consulta que ERC va convocar només demanava als afiliats si s'havien

Militants d'ERC seguint la nit electoral del 23 de juliol. PERE VIRGILI

d'obrir negociacions amb el PSOE, i no anava més enllà. Un cop republicans i socialistes van arribar a un pacte per investir Sánchez, aquest va ser avalat pel consell nacional –els quadres del partit– i no per tota la militància. Aquesta vegada, per tant, hi ha un salt qualitatiu.

Gest a les bases

La decisió de fer aquesta consulta també es pot interpretar com un gest de la direcció a les bases després d'una setmana complicada. Els mals resultats de diumenge a les generals, sumats al pacte amb el PSC i els comuns per governar junts a la Diputació de Barcelona, han generat un ambient enrarit al partit. Diversos militants, i fins i tot algun càrrec institucional, han mostrat el

seu malestar a les xarxes. Anunciar aquesta consulta pot servir per apaivagar els ànims.

¿Què faran les bases si hi ha acord ERC-PSOE? Es fa difícil de dir si, a més, tenim en compte que ni tan sols han començat les converses de debò amb el PSOE. En l'ERC del junquerisme, la militància sempre s'ha mostrat cohesionada i ha fet costat a la direcció. Si anem a les últimes votacions orgàniques, trobem que en l'últim procés congressual els afiliats van avalar amb un 87% que Junqueras i Rovira lideressin el partit quatre anys més, i també van votar amb el 96% l'últim full de ruta. Ara, doncs, serà una oportunitat per veure si es manté aquesta sintonia, sobretot després dels últims resultats electorals adversos. ■

EL POST 23-J

Els nous diputats de Sumar que flirtegen amb l'independentisme

Les coalicions han permès l'entrada dels líders de Més i Compromís

O.S.
MADRID

Vicenç Vidal, l'únic diputat electe de Sumar Més per la circumscripció de Mallorca el 23 de juliol, subratlla que va assistir a la investidura de Carles Puigdemont el gener del 2016, al Palau de la Generalitat. És la seva manera d'evidenciar la simpatia pel moviment independentista català, tot i que ell prefereixi autodefinir-se "ecosobiranista". Àgueda Micó, una de les diputades electes de Compromís Sumar per València, destaca que el Procés va ser un "acte de valentia" i planteja l'exercici del dret a decidir com la solució al conflicte entre Catalunya i l'Estat. Ja és més que el que ha defensat la candidata a la presidència del govern espanyol, Yolanda Díaz, així com els comuns, que s'han limitat a apostar per un acord en el marc de la taula de diàleg que després referendi la ciutadania.

El pas enrere de Sumar amb l'autodeterminació contrasta, doncs, amb el perfil d'alguns dels candidats territorials sorgits de les eleccions. Més enllà de Xavier Domènech i Jaume Asens a Catalunya, dues figures pròximes a l'independentisme, Unides Podem no destacava per tenir candidats sobiranistes en llocs com el País Valencià, les Balears o fins i tot a l'Aragó. L'experiment de Sumar, que ha resistit malgrat perdre alguns diputats, ha fet que les marques territorials lideressin les coalicions i Podem quedés en un segon pla. "És una combinació entre la força amb implantació i una candidata televisiva [Díaz]", analitza Vidal, de Més per Mallorca, fins ara senador i que ara encapçalava una llista amb Més per Menorca i Unides Podem. Al País Valencià, Compromís s'havia assegurat les dues primeres posicions a la llista de València, amb la formació Més, de tarannà sobiranista, al capdavant. Les quotes d'Esquerra Unida i Podem també han aconseguit un escó cadascuna al País Valencià. Pel que fa a l'Aragó, la Chunta Aragonesista tenia la primera plaça de la candidatura de Sumar i Jorge Pueyo, un activista per la llengua aragonesa, serà diputat.

En conversa amb l'ARA, Vidal i Micó coincideixen a dir que la presència de parlamentaris sobiranistes catalans, mallorquins, valencians, gallecs, bascos i aragonesos pot servir per impulsar una llei que blindi les llengües cooficials. De fet, el programa electoral de Sumar incloïa reforçar l'ús de les llengües diferents del castellà no només als territoris on són pròpies, sinó també a tot l'Estat. La cap de files de Compromís Sumar, que es marca com a objectiu "valencianitzar la

El diputat electe de Sumar Més Vicenç Vidal. TOMAS MOYÀ / EUROPA PRESS

política estatal", també creu que hi pot haver col·laboració perquè les inversions culturals siguin més repartides territorialment i abordar la reciprocitat de les radiotelevisions de parla catalana. Però al capdamunt de la llista de prioritats de Micó hi ha la reforma del sistema de finançament, que veu clau per "caminar cap a un Estat més federal".

Oposició a PP-Vox des de Madrid

La possible reedició del govern PSOE-Sumar amb aliats plurinacionals és un escenari idoni, apunten Vidal i Micó, per fer oposició als dos governs de la dreta que s'han configurat al País Valencià i a les Balears. Sense envair competències, la dirigent valencianista sosté que és possible des de l'Estat posar barreres a intencions que pugui tenir el nou govern de Carlos Mazón d'atacar el català, per exemple, o tornar a privatitzar la sanitat. Tots dos esperen tenir veu pròpia al Congrés i recor-

den que l'acord de coalició amb Sumar reconeix "autonomia política" a Compromís i a Més per Mallorca a la cambra baixa. Vidal assegura que en temes relacionats amb les Balears serà ell qui fixarà el sentit de vot de tot el grup i Micó assenyalava que, si s'haguessin donat els números, Compromís hauria format grup parlamentari propi.

Abans de començar a explorar aquestes aliances plurinacionals al Congrés, primer cal que tiri endavant la investidura de Sánchez i no s'hagin de repetir eleccions. Per això, caldrà l'acord amb Junts. Les fonts consultades no s'atreveixen a posar damunt la taula una proposta que pugui convèncer la formació de Carles Puigdemont i es limiten a apel·lar al diàleg. De moment, Sumar ja ha designat Asens perquè adobi el terreny i Vidal, això sí, s'ofereix a ajudar "al màxim" perquè hi hagi acord i l'independentisme sigui decisiu en la governabilitat de l'Estat. —

en breu

MARISCAL / EFE

Marlaska restitueix el coronel Pérez de los Cobos

El ministre de l'Interior, Fernando Grande-Marlaska, va acatar ahir la sentència del Tribunal Suprem i va restituir el coronel Diego Pérez de los Cobos, que va ser cessat després de perdre la confiança com a cap del comandament de la Guàrdia Civil de Madrid per part de Marlaska. Segons Europa Press, la reincorporació de Pérez de los Cobos ja se li ha comunicat al mateix coronel i sortirà publicada la setmana que ve en el butlletí oficial de la Guàrdia Civil. El 28 de març, el Tribunal Suprem va donar la raó al coronel quan va confirmar la sentència del 31 de març del 2021, que va declarar "il·legal" el cessament de Pérez de los Cobos perquè el tribunal va entendre que la motivació no era "real" ni tampoc s'ajustava "a la realitat". L'any 2020, el coronel de la Guàrdia Civil va iniciar una investigació per ordre judicial per si hi havia alguna relació entre la manifestació del 8-M i la propagació del coronavirus. De los Cobos va ser cessat poc després.

ALEJANDRO GARCÍA / EFE

Òmnium desplega una lona per exigir el referèndum

"La democràcia és el camí". És el missatge que Òmnium envia amb la gran lona que va penjar ahir al carrer Pelai, al centre de Barcelona. L'entitat reclama a l'executiu de Pedro Sánchez que deixi enrere la "repressió" i posi les urnes per resoldre el conflicte polític entre Catalunya i l'Estat. "Pedro Sánchez ha de triar entre respectar els drets fonamentals i oferir una via democràtica o obrir la porta a una segona oportunitat de l'extrema dreta", va dir ahir Xavier Antich, president de l'entitat. En paral·lel, el grup promotor de l'Acord Social per l'Amnistia i l'Autodeterminació -on s'inclouen persones com l'expresidenta del Parlament Carme Forcadell o l'exdiputat de la CUP David Fernández- també va desafiar Sánchez a "proposar qualsevol altra solució política que sumi el 80% de suport civil, social i popular". "No trobaran cap resposta política democràtica que acrediti més suport social que el referèndum", va escriure el grup en un comunicat.

Internacional

CRISI CLIMÀTICA

Un home protegint-se del sol amb un vano a Roma durant l'onada de calor d'aquest juliol.

GUGLIELMO MANGIAPANE / REUTERS

Crida a posar nom a les onades de calor, com es fa amb els huracans

Els científics demanen batejar uns fenòmens cada cop més mortífers i fixar-ne una escala d'intensitat

SÒNIA SÁNCHEZ
BARCELONA

La primera onada de calor amb nom propi arreu del món es va dir *Zoe* i va colpejar la ciutat de Sevilla el juliol del 2022. Formava part del primer experiment internacional que ha començat a batejar aquests fenòmens per avaluar científicament la seva utilitat. Alhora, aquest juliol, la intensa onada de calor que ha assolat Itàlia ha aparegut en molts mitjans amb el nom de *Caront*, tot i que en aquest cas era una iniciativa particular. "Sc jo qui va batejar l'onada de calor *Caront*. Fa anys que dono noms a les principals onades de calor inspirat en la *Divina Comèdia* de Dante. *Caront*, el guardià infernal amb ulls de foc, és potser el més famós i representatiu de l'*Infern* de Dante, el que transporta les ànimes a l'infern, tal com ara ens transportava al cor de l'estiu", explica a l'ARA l'italià Antonio Sanò, enginyer expert en models matemàtics per a la meteorologia i fundador del lloc web *lmeteo.it*.

Cada cop són més les veus, de científics i organitzacions, que reclamen posar nom a les onades de calor i fins i tot establir una escala d'intensitat, de la mateixa manera que es fa amb els huracans i les tempestes. Els defensors de la proposta creuen que això milloraria la prevenció i la consciència social respecte a un fenomen que cada cop és més freqüent i mortífer a causa de l'emergència climàtica. La crida ha agafat tant de ressò que la mateixa Organització Meteorològica Mundial (OMM), la responsable de categoritzar i nomenar els huracans, va emetre fa pocs dies un comunicat on admetia que està "considerant actualment els avantatges i desavantatges de posar noms a les onades de calor", però que de moment no té previst fer-ho.

Sanò va posar nom per primer cop a una onada de calor el juny del 2012: *Scipione Africano*. Però ha estat aquest any, quan l'onada que s'estenia per tot el sud d'Europa assolí màxims històrics, que la seva idea ha tingut un seguiment mediàtic explosiu. La seva és una proposta informal, però la del projecte Pro-

Experiment
La primera onada de calor amb nom de tot el món va ser la '*Zoe*' de Sevilla

Autoritat
L'OMM admet que està "considerant avantatges i desavantatges" de la mesura

Meteo Sevilla, que va batejar l'onada *Zoe*, és la primera al món sistematitzada i en certa forma oficial. Parteix de l'estatunidenc Atlantic Council amb l'ajuda de la Universitat de Sevilla i té el suport de les autoritats locals. L'organització nord-americana ha creat "un sistema de categorització de les onades de calor en diversos nivells en funció de diverses variables i del seu impacte en termes de mortalitat", explica el portaveu del projecte i professor de la Universitat de Sevilla, José María Martín Olalla.

El seu equip ha estudiat les dades de Sevilla des del 1995 seguint aquests paràmetres i això els permet fer una previsió de la mortalitat que pot generar cada onada de calor. "Només en el cas de les més perilloses els posem un nom", explica. I això han estat la *Zoe*, a finals de juliol de 2022, la *Yago*, el juny de 2023, i la *Xènia*, a principis de juliol d'aquest 2023. Igual que fa l'OMM amb els huracans, han anat alternant noms de dona i d'home, però en l'ordre invers de l'abecedari. Aquestes són onades que només

han afectat la ciutat de Sevilla: l'objectiu del projecte és analitzar la resposta social que genera el fet de posar nom i comparar-la amb la d'abans de fer-ho o amb la de ciutats que no ho fan. I per això han anat fent enquestes.

Canvi de conducta comprovat

"Hem constatat un canvi estadísticament significatiu en el comportament de la gent que sí que recordava el nom de l'onada de calor (un terç dels enquestats): van fer més accions per prevenir i per protegir-se, tant abans com durant l'onada", explica a l'ARA Kurt Shickman, director d'Iniciatives de Calor Extrema de l'Adrienne Arsht-Rockefeller Foundation Resilience Center de l'Atlantic Council. Els sevillans que havien sentit parlar de la *Zoe* "van beure més aigua, reduir el temps a l'aire lliure i molts havien trucat als veïns, familiars i amics per veure com estaven, el comportament més important de tots perquè amplifica la resposta", relata. Encara han de fer més enquestes i anàlisis sobre la *Yago* i la *Xènia*, i presentaran el seu

**NOUS CÀRRECS
CONTRA
TRUMP PELS
DOCUMENTS**

El fiscal va presentar ahir tres nous càrrecs contra Donald Trump en relació amb el cas dels documents classificats trobats a Mar-a-Lago: un per "retenció deliberada d'informació

de defensa nacional" i dos d'"obstrucció", pels presumptes intents d'eliminar imatges de videovigilància de la seva mansió. Jack Smith, el fiscal especial encarregat del cas, també va

acusar una tercera persona, Carlos De Oliveira, empleat de manteniment de la residència de l'expresident, que hauria ajudat a moure les caixes amb documents.

GUERRA A EUROPA

L'Àfrica urgeix Putin a reactivar l'acord pel gra
El president rus es compromet a estudiar detingudament el pla de pau africà

ARA
BARCELONA

La cimera entre Rússia i els països de l'Àfrica va culminar ahir a Sant Petersburg amb una crida dels països africans a reprendre les exportacions de gra ucraïnès. Diversos líders africans presents, en especial el d'Egipte, van demanar al president rus, Vladimir Putin, que accedeixi a reeditar l'acord internacional que havia permès fer sortir els vaixells amb cereals des d'Ucraïna fins aquest juliol.

Sense ser crítics directament amb el Kremlin, les intervencions dels líders africans en aquest segon i últim dia de cimera van posar èmfasi en la seva preocupació per les conseqüències de la guerra d'Ucraïna sobre la seguretat alimentària mundial, que els està afectant de manera especial.

"La guerra ha d'acabar"

Per això, els líders africans van reclamar també un esforç concertat per aturar la guerra, per a la qual cosa proposen també un pla de pau propi. "Aquesta guerra ha d'acabar. I només es pot trobar un final que es basi en la justícia i la raó", deia el president de la Comissió de la Unió Africana, Moussa Faki Mahamat, que va demanar també que "s'aturin immediatament" les "disrupcions en el subministrament d'energia i gra". "L'acord sobre el gra [ucraïnès al Mar Negre] s'ha d'estendre en benefici de tots els pobles del món, els africans en particular", afegia.

També el president egipci, Abdel Fatah al-Sisi, en el seu discurs, ha qualificat d'"essencial" que es reactivi l'acord. Rússia va decidir unilateralment no renovar aquest acord aquest juliol, de manera que s'han suspès els enviaments. Ahir mateix,

amés, Ucraïna va acusar Moscou d'estar intimidant vaixells civils al Mar Negre, en contra de la llei marítima internacional.

Diversos líders africans van visitar Ucraïna el passat mes de juny i es van entrevistar amb el president Volodímir Zelenski per presentar-li la seva proposta de pla de pau, que arribava després de la proposta de la Xina i de la del mateix govern de Kiiv. També el van presentar a Moscou, on Putin li va donar una benvinguda cordial però freda. Ahir, però, Putin va respondre les crides africanes assegurant que Rússia està disposada a parlar amb Kiiv però és el govern ucraïnès el que s'hi nega. El president rus va expressar també el seu respecte per la proposta africana i es va comprometre a estudiar-la detingudament.

El pla de pau africà inclou una retirada de les tropes russes (cosa que no menciona el xinès) i també una retirada de les armes nuclears russes instal·lades a Bielorússia a canvi de la suspensió de l'ordre de detenció contra Putin emesa pel Tribunal Penal Internacional. Aquesta ordre és precisament el que no permetrà que Putin assisteixi el mes que ve a la cimera dels BRICS a Sud-àfrica.

I mentre Putin acomiadava als líders africans a Sant Petersburg, l'exèrcit rus acusava Ucraïna de disparar un míssil sobre territori rus, en concret a la ciutat de Taganrog, al sud de la Federació Russa.

Segons les autoritats russes, fragments del coet ucraïnès havien ferit nou civils, que havien estat traslladats a l'hospital, i havien causat danys a diversos edificis, segons Al-Jazeera. —

Putin i el president d'Egipte, Abdel Fatah al-Sisi. SERGEI BOBYLEV / EFE

informe abans d'acabar l'any, però els resultats inicials diuen que batejar les onades de calor és útil.

"Sabem que l'OMM té algunes reticències i les entenc, estic d'acord que pot generar confusió si no es fa correctament, però volem tenir una recerca científica per plantejar una metodologia clara. Està clar que amb un fenomen que mata tanta gent –l'estiu passat van ser 61.000 morts a Europa– alguna mesura s'ha de prendre", afegix.

Les reticències de l'OMM es deuen sobretot a la dificultat per trobar una definició comuna d'onada de calor a escala global. "El fet de posar-hi un nom ajudaria a clarificar i establir criteris comuns, perquè ara el terme és molt llaminer i molts mitjans de comunicació diuen *onada de calor* a qualsevol calorada. La del dimarts 18 de juliol a Catalunya –quan es va registrar la temperatura més alta de la història– va ser un pic de calor, però no una onada perquè només va durar un dia", remarca el cap de Climatologia del Meteocat, Marc Prohom, que està a favor de posar nom i crear una escala d'intensitat per a les onades de calor. També hi està d'acord Ivana Cvijanovic, experta en dinàmiques atmosfèriques de l'ISGlobal. "Quan ho vaig sentir vaig pensar que era una molt bona idea, perquè molta gent mor per onades de calor i no ens ho estem prenent prou seriosament", valora la científica sèrbia.

Dificultats de definició

Cvijanovic admet també les dificultats de consensuar una definició comuna perquè per parlar d'onada de calor cal tenir en compte "moltes variables, com la humitat: 40 °C en un ambient molt humit és molt més perillós per a la salut que en un de sec". Encara no hi ha prou recerca científica sobre els líndars de patiment humà a causa de la calor, ja que és un estudi òbviament difícil de fer, diu l'experta. Però apunta que ja existeixen índex estadístics que podrien servir, com el Humindex ideat al Canadà als anys 60 que combina calor i humitat per determinar com perjudica al cos humà.

Prohom creu que per fixar una escala d'intensitat, com amb els huracans, "caldria jugar amb tres aspectes, la intensitat, la durada i l'extensió territorial". El Meteocat ara decreta onades de calor quan se supera durant tres dies seguits o més una temperatura més alta que la del 2% de dies més càlids de l'any. Sanò, en canvi, proposa tenir en compte la pressió de l'aire i l'altitud per definir les onades de calor. "A nivell europeu es podrien definir uns criteris comuns i això ajudaria", afegix Prohom. Cvijanovic creu que la definició, els noms i l'escala han de venir de l'OMM en col·laboració amb l'OMS, perquè cal valorar els efectes en la salut d'aquests fenòmens. L'onada Zoe del 2022 va deixar a Sevilla un 30% més de mortalitat, tot i que Olalla destaca que "això és més del que s'esperava i hi poden haver influït altres factors com la covid". Caldrà, doncs, seguir estudiant. —

OBSERVATORI DE L'ÀSIA

JAVIER BORRÀS ARUMÍ
RELACIONS INTERNACIONALS

Efectes imprevistos de la política del fill únic a la Xina

Aquest estiu, a la vora de la piscina i amb una cervesa a la mà, vaig començar a llegir *The New China Playbook*, de l'economista de la London School of Economics Keyu Jin. El llibre de Jin és la millor introducció que s'ha escrit sobre l'economia xinesa. Respon les preguntes clau que moltíssima gent es fa: ¿la Xina és capitalista o comunista? Per què els xinesos estalvien tant? Com ha aconseguit la Xina passar de ser una economia depauperada a una potència mundial? La part del llibre que més m'ha interessat, però, és la que analitza les conseqüències imprevistes de la política del fill únic: segons Jin, aquesta política de restricció de la natalitat ha tingut efectes extremadament profunds que han marcat el desenvolupament de l'economia, la societat, la política i les relacions internacionals de la Xina. Encara estem notant i notarem els seus efectes.

Quan es parla de les conseqüències macro de la política del fill únic se sol apuntar a la caiguda demogràfica que la Xina està experimentant actualment. Però, per a Jin, el gran impacte ha estat l'augment massiu de l'estalvi de les famílies xineses que va generar aquesta política. M'explico: en la societat xinesa tradicional, es parteix de la base que els fills recolzaran econòmicament els pares quan es facin grans. Amb la política del fill únic, els pares xinesos van passar de tenir ajuda econòmica de múltiples fills a tenir-ne de només un de sol. Per compensar-ho, van començar a estalviar.

Efectes en la igualtat de gènere

La inversió familiar en educació va augmentar: si el canal que els podria mantenir de grans s'havia reduït a un sol fill, millor maximitzar la seva producció i que amb una bona educació aconseguís una bona feina i un bon salari. I aquí entrem en un altre tema clau: el fill únic podia sortir tant nen com nena. Malgrat la discriminació a les filles de la Xina tradicional, la política de fill únic va forçar que els pares haguessin d'invertir el mateix en l'educació de les filles que en la dels fills. D'altra banda, les mares, al només tenir un embaràs i un fill del qual cuidar, tenen més temps per dedicar-se al món laboral. Les filles, quan han crescut, tenen més poder a l'hora d'escollir parella per casar-se (en un país, a més, on hi ha més homes que dones).

Els impactes d'aquesta política encara es viuen avui. Jin apunta que l'alt nivell d'estalvi ha contribuït al desequilibri en la balança comercial i en les tensions amb els EUA. L'augment del nivell educatiu ha creat una nova generació que està fent de la Xina una potència tecnològica. Les noves oportunitats educatives per a les noies han fet que el percentatge de grans empresàries hagi augmentat. En l'alta política xinesa, on encara predominen massivament els homes i els recanvis es fan de manera estrictament generacional, caldrà esperar unes dècades. Però Jin està segura que, tal com hem vist en el sector privat, en el futur veurem multitud d'alts càrrecs femenins liderant el Partit Comunista. —

REGNE UNIT

Londres es queda sense espai per als morts

El govern britànic debat reutilitzar fosses als camps sagrats de la capital

QUIM ARANDA
LONDRES

Cada any, entre 140.000 i 150.000 persones són enterrades al Regne Unit. Aproximadament, entre el 22% i el 25% de les defuncions que es registren, d'acord amb les dades de l'Oficina Nacional d'Estadística. Des del 1968 les cremacions superen els enterraments. Però el desig dels morts i especialment dels vius que els difunts tinguin un lloc on descansar en pau eternament on es pugui anar a visitar-los i recordar-los comença a ser un problema.

Sobretot a Londres, però no només. I és que els cementiris de la ciutat s'estan quedant sense espai. En uns barris més que en d'altres, també per la seva composició ètnica i/o religiosa. La població musulmana o jueva no fa servir, generalment, la cremació, i a Barnet, al nord de Londres, o a Waltham Forest, al nord-est, ja no hi ha marge. I aquesta manca d'espai té tota mena de conseqüències i s'assembla, gairebé, al problema de l'habitatge

per als vius. La més evident, l'encariment dels enterraments i el deteriorament dels camps sagrats.

En general, els cementiris depenen de les autoritats locals. Però són gestionats per tota mena d'empreses: públiques, privades, mixtes o fins i tot fundacions o associacions sense ànim de lucre. Una enquesta de fa dos anys feta entre 235 ens locals de tot el país assegurava que al cap de cinc anys el 15% ja no tindrien espai per enterrar morts.

Els Set Magnífics

A Londres la situació és molt més greu. També per les característiques arquitectòniques i monumentals dels coneguts com a Set Magnífics: els cementiris de Kensal Green, West Norwood, Highgate, Abney Park, Nunhead, Brompton i Tower Hamlets. D'època victoriana, tots construïts entre el 1832 i el 1841, són considerats espais que cal protegir: intervenir-hi, per ampliar-los o per reutilitzar tombes, és molt més problemàtic. I ningú pensa en aixecar columbaris (nínxols), ni als Set Magnífics ni pràcticament enlloc, perquè

Preu
Ser enterrat al cementiri on hi ha la tomba de Marx pot costar 25.000 euros

no hi ha una tradició estesa al país en aquest sentit.

Sigui com sigui, si no s'hi enterra ningú o s'hi enterra molt poca gent no hi ha diners per mantenir els cementiris i els seus entorns es degraden. I si hi ha enterraments són en zones marginals, com en els camins entre tombes o seccions, sovint el poc terreny que queda lliure. La manca de sòl disponible fa que el preu de les tombes es dispari. Fins a esdevenir astronòmic: quasi 25.000 euros, costa una fossa a la banda est del cementiri de Highgate, fent companyia a les despulles de Karl Marx; el doble a la part oest, al costat, si fa no fa, de les restes del cantant George Michael.

Aquesta manca d'espai també provoca discriminacions sorprenents. Fins al punt que algunes autoritats locals cobren més als no residents que als veïns del districte si, per la raó que sigui, volen ser enterrats fora de la seva àrea habitual. És el cas de Lewisham, al sud-est de Londres, on una tomba costa, de mitjana, 5.300 euros per a l'habitant local, en comparació amb els 13.000 per als no residents.

LES CÀRES D'EUFORIA'

Emporta't amb l'ARA la nova edició de la revista Enderrock

QUIOSC

Descobreix el món d'Eufòria des de dins i tot el que tenen per dir els seus concursants. Des dels seus inicis, repassem la seva evolució com a artistes, i parlem amb ells sobre la seva trajectòria dins i fora del talent show català. La revista inclou:

- Pòsters de Mariona Escoda, Edu Esteve, Triquell, Núria López, Scorpio i Jim
- Entrevistes a Carla Miralda, Alèxia Pascual i Mariona Escoda
- Reportatges sobre els presentadors, el jurat i els coaches

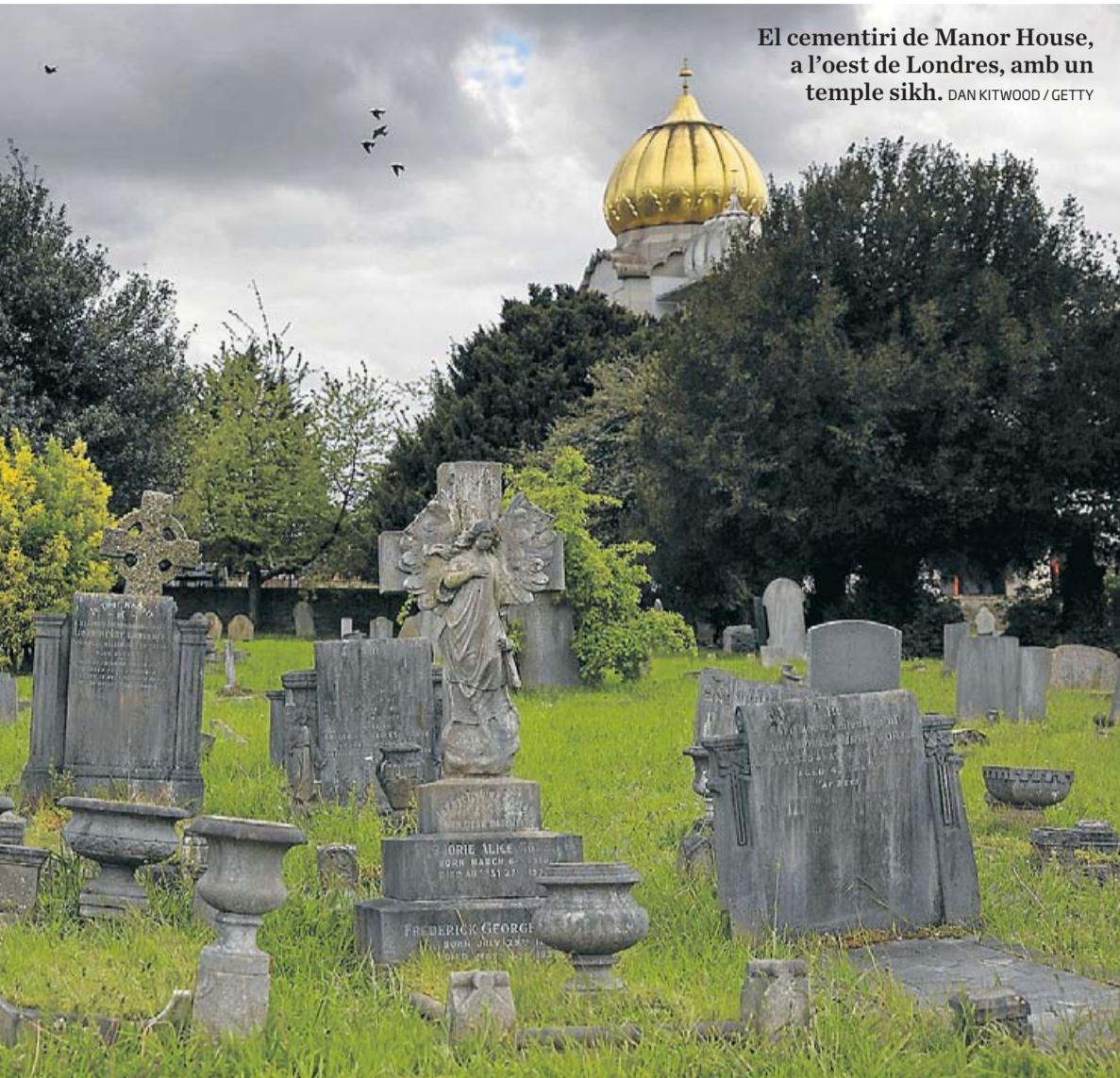
Aconseguir la revista al teu quiosc del 25 de juny al 31 de juliol per 6 €

ENDERROCK®

LA MÚSICA DE LA TEVA GENERACIÓ

ara

El cementiri de Manor House, a l'oest de Londres, amb un temple sikh. DAN KITWOOD / GETTY

Per intentar posar remei a tot aquest problema, les autoritats locals d'Anglaterra i Gal·les han començat a considerar la controvertida necessitat de reutilitzar les fosses ja existents, a banda d'intentar habilitar més terrenys per a tombes. El reciclatge de tombes, llevat d'alguns recintes que ja compten amb autorització expressa del Parlament per fer-ho, requeriria una nova legislació general per posar al dia les lleis victorianes, del 1857, que regulen els enterraments. Els opositors a la iniciativa parlen de venda de tombes de segona mà.

Tombes cèlebres

El cementiri de Highgate és un dels més famosos no només de Londres sinó de tot el món. La raó no és només que Bram Stoker hi va trobar inspiració per escriure *Dràcula* sinó, com ja s'ha apuntat, la presència de les restes de Karl Marx. El bust de proporcions desmesurades que marca la tomba del filòsof és, més que un monument, un far que l'assenyala com un lloc de peregrinació. Fins al punt que ha esdevingut una atracció turística més de la ciutat.

L'any passat el Parlament va aprovar la Highgate Cemetery Act 2022, que faculta la societat sense ànim de lucre que gestiona el cementiri a reutilitzar tombes que fa més de 75 anys que no es toquen. La forma de fer-ho és relativament senzilla: és el que es coneix com a aixecament i aprofundiment. En altres paraules: les des-

pulles que hi ha en una tomba s'extreuen temporalment, es cava més profundament en el mateix indret, es tornen a col·locar les restes originals a més profunditat i, a sobre, amb una separació de no menys de mig metre, es col·loca el nou fèretre.

Highgate començarà la pràctica ben aviat. Si no ho fes, l'any vinent la banda est del cementiri, on hi ha, a més de les despulles de Marx, les de George Elliot, ja no podria oferir espai als veïns de la zona. I malgrat la revenda de tombes, ara per ara només té 50 places lliures. L'any 2030 la part oest també es quedaria sense espai si no comença a reutilitzar fosses. Dos cementiris més de Londres, Southgate Brompton i el de la City, també poden fer-ho per decisió del Parlament.

El 2019 una comissió encarregada pel Parlament per estudiar la possibilitat de canviar aquestes lleis va arribar a conclusions preocupants. Va identificar que "vuit dels barris centrals de Londres [Camden, City of Westminster, Kensington i Chelsea, Islington, Tower Hamlets, Hackney i Lambeth] no tenen espais funeraris significatius, i quinze més depenen de la reutilització de tombes i de l'habilitació de nova terra per a tombes". O es fa això o la previsió és que entre el 2030 i el 2040, amb les dades de mortalitat, ja no es podran fer nous enterraments a la ciutat. Si fos així, descansar eternament en un lloc de propietat en un cementiri serà quasi tan car com continuar viu. —

REFORCEM LA NETEJA DELS PARCS, LES PLACES I ELS ESPAIS VERDS.

AJUDA'NS A MILLORAR ELS ESPAIS PÚBLICS. COMUNICA LES INCIDÈNCIES AL 010, AL WEB I A L'APP "BCN A LA BUTXACA".

ANEM PER FEINA.

ajuntament.barcelona.cat

**PLA
ENDREÇA**

Societat

BARCELONA

Colau i Trias apressen Collboni a escollir entre l'un i l'altre

L'Ajuntament aprova l'augment del 4% dels sous amb els vots del PSC, Junts i el PP i l'abstenció d'ERC

MARIA ORTEGA
BARCELONA

“Avui governem en minoria gràcies als vots de PP i BComú i en contra de l'opinió de la majoria”. “Vostè és alcalde per accident, el vam votar com a mal menor”. Així van rebre, primer Xavier Trias, de Junts, i després Ada Colau, de BComú, el discurs inicial del nou alcalde de Barcelona, Jaume Collboni, en el ple que dona el tret de sortida oficial al mandat: el que aprova la nova estructura municipal, el cartipàs. Una sessió que ja va deixar veure els dos exalcaldes (Trias i Colau) ocupant sengles llocs entre les cadires de l'oposició. Tots dos van coincidir en la crítica a l'ambigüitat inicial del govern de Collboni i a demanar-li que es posicioni de forma clara sobre amb qui governarà. Si ho farà, de nou, amb els comuns, o si buscarà l'entesa amb Junts.

Trias va avisar que, en funció de quina sigui la resposta, trobaran en ells mà estesa o oposició. I Colau va advertir Collboni que no confiï en el recurs de la “geometria variable” per aprovar temes neoliberal amb Junts i socials amb els comuns. I va assegurar que sap, per pròpia experiència (ella va començar amb 11 regidors), que la ciutat no es pot governar “bé” amb tan poques mans i que el cartipàs que ahir s'aprovava

L'alcalde de Barcelona, Jaume Collboni, presidint el ple d'ahir. PAU DE LA CALLE

és “de supervivència”. Colau va insistir en la via del tripartit i va demanar a l'alcalde que faci ja el que no va voler fer abans de la investidura: que convoqui una reunió a tres amb ERC i comuns.

“No és òptim”

Els socialistes, en canvi, van treure pit de tenir metxa per estona i poder governar el temps que calgui amb els seus deu regidors. “No és òptim i no és el nostre objectiu”, va admetre Collboni, que, amb tot, va defensar que ja governen i que continuaran governant. I va fixar com els pròxims objectius a negociar els pressupostos i projectes com la promesa cobertura de la ronda de Dalt o un gran pacte per Ciutat Vella.

El ple va aprovar, sense sorpreses, tots els elements de la nova estructura, inclosa la pujada del 4% dels sous dels càrrecs polítics, congelats des del 2011. Però aquest punt va generar més confrontació. Vox, que va votar en contra de pràcticament tots els punts perquè considera que la nova organització els minimitza amb una mena de “cordó sanitari”, s'hi va pronunciar “absolutament en contra”. Els comuns, que quan van arribar a l'Ajuntament ja van intentar sense èxit una baixada general de sous, van votar en contra de l'augment del salari dels polítics (però no el dels tècnics i gerents) i van criticar que un alcal-

L'Ajuntament fitxa Santi Vila com a assessor en infraestructures

M.O.
BARCELONA

Una de les opcions que van estar sobre la taula abans de les últimes eleccions municipals –i sobretot abans que Xavier Trias confirmés que intentaria desbancar Ada Colau– era que l'exconseller Santi Vila tornés a la política reconvertit en alcaldable. No va acabar passant, però Vila sí que treballarà per a l'Ajuntament de Barcelona. L'alcalde Jaume Collboni va anunciar ahir la posada en marxa d'un comitè assessor en matèria de grans infraestructures com el port o l'aeroport. Santi Vila en serà el president. L'objectiu, segons Collboni, és que la ciutat pugui tenir una posició clara en matèria d'infraestructures i fer-se escoltar. Per fixar,

en definitiva, posicions “rigoroses, expertes i plurals”.

La composició del comitè, segons va defensar Collboni, serà “professional” i amb independència de les idees polítiques dels seus membres, que no cobraran. Tampoc el president tindrà nòmina per ocupar aquest càrrec. “Em mou l'estima per Barcelona i l'amistat personal amb l'alcalde”, va apuntar Vila, que va confiar que el nou òrgan podrà treballar amb “independència i coneixement, i que serà plural en tradicions ideològiques”.

Amb aquest nomenament, que es va fer públic només uns minuts abans de l'inici del ple de cartipàs, el consistori manté la tradició de confiar aspectes tècnics com infraestructures o grans obres a especialistes de línies polítiques que no són les del govern. Ho va fer Ada Colau quan, en una de-

Oriol Altisench, Laia Bonet, Jaume Collboni, Santi Vila i Maria Eugènia Gay a l'Ajuntament. P. DE LA CALLE

cisió que va sorprendre molta gent, va encarregar a Pere Macias la direcció estratègica de la connexió dels tramvies. El va triar tot i que havia sigut conseller de Política Territorial i Obres Públiques de CiU, un partit que al consistori s'oposava al projecte de l'enllaç. Macias, però, sí que l'havia defensat com a conseller. Més recentment, també va tenir lloc el fitxatge de Ricard Font, exsecretari d'Infraestructures de Junts, per dirigir l'empresa municipal Bimsa, que és la que s'ocupa de l'obra pública a la ciutat.

Ara Collboni confia a Vila, que va ser conseller de Territori i Sostenibilitat de CiU, el criteri sobre grans infraestructures, just quan estan sobre la taula debats com el de l'ampliació de l'aeroport. Tot i que, en aquest cas, serà un criteri compartit amb la resta de membres del comitè.

CUES DE 14 KM A L'AP-7 PER UN ACCIDENT

Una topada múltiple a l'autopista AP-7 a l'altura de Castellbisbal –que va obligar a tallar un carril de circulació en sentit Tarragona durant bona part de la tarda– va

deixar cues de més de 14 quilòmetres en una de les artèries de circulació del país i en ple inici de l'operació sortida de les vacances d'agost. Segons va informar el

Servei Català de Trànsit, es van haver d'activar dues grues per retirar alguns dels sis vehicles implicats en el sinistre, que no consta que hagi deixat ferits de gravetat.

SALUT

de que ja cobrava més que el president del govern espanyol s'apugui més la nòmina (Collboni cobrarà 104.000 euros bruts anuals). ERC es va abstenir en aquest punt, que, tot i això, va quedar aprovat amb els vots de PSC, Junts i PP.

Vox i 'Gladiator'

La resta de decisions que es discuteixien, com el nom de les quatre comissions amb què funcionarà l'Ajuntament o les seves presidències, només van comptar amb el rebuig de Vox, que va avançar que demanarà algun canvi per fixar un repartiment "estricte" de presidències i assessors (només dos). Per exemplificar la seva queixa, va recórrer al símil cinematogràfic de la pel·lícula *Gladiator*, quan ataquen d'amagat el protagonista perquè lluiti amb desavantatge.

Però el que més suspicàcies encara genera és la maniobra que va fer alcalde Collboni i l'ombra de dubte sobre si els de Colau entraran aviat al seu govern. També l'altre soci necessari per fer alcalde Collboni, Daniel Sirera (PP), va admetre que el pacte de la investidura va ser una "decisió no exempta de riscos" i va retreure a Trias que intentés optar a l'alcaldia de bracet d'ERC. "No es va presentar sol, va jugar malament les seves cartes", li va dir. I va lloar decisions del nou alcalde socialista com tornar a posar la foto del rei i la bandera espanyola al seu despatx.

El PP va garantir que estarà "al costat" de l'alcalde malgrat que els comuns "també hi puguin ser d'alguna manera". I ERC, en un paper més neutral, no es va posicionar sobre possibles acords de futur i va defensar que la seva funció serà la de "fiscalitzar". Tot, per començar un curs polític amb un govern monocolor socialista que a l'Ajuntament molts donen per fet que podria canviar ja a la tardor. —

El nou enginyer en cap del consistori, Oriol Altisench, farà les funcions de coordinació, i el nou òrgan tindrà independència en les seves opinions, segons el consistori. Vila i Altisench escolliran els experts que formaran part del comitè assessor, que es preveu que comenci a funcionar després de les Festes de la Mercè. El que es va fer ahir és la signatura del decret per començar-lo a constituir. El nou comitè discutirà sobre temes centrats en les infraestructures de transport (ferroviàries, portuàries i aeroportuàries) i també en les energètiques i les de telecomunicacions i dades.

Fora de la política des del 2017

Santi Vila, que va deixar la política el 2017 després de dimidir del Govern arran de la DUI, és ara director d'Aigües de Banyoles SAU, professor de filosofia moral i política de la UIC i president del Cercle d'Infraestructures de Catalunya. —

El conseller de Salut, Manel Balcells, a la nova planta de salut mental de l'Hospital de la Vall Hebron. PAU DE LA CALLE

“En aquest hospital m’he adonat que podia tirar endavant”

Nova planta de salut mental per a la infància i l'adolescència a la Vall d'Hebron

PAU CASTELLOTE
BARCELONA

Els joves i els infants van ser dos dels col·lectius que més van acusar el confinament, que els va passar factura especialment en termes de salut mental. Un estudi del Grup de Treball Multidisciplinari sobre Salut Mental a la Infància i Adolescència assenyalava el 2021 que, arran de la pandèmia, els trastorns entre infants i adolescents van augmentar un 47%. Això va comportar que les unitats d'atenció públiques quedessin saturades i s'haguessin de prioritzar els casos més greus, cosa que va allargar la llista d'espera dels que no eren tan greus. La falta de centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) suposava una assignatura pendent per al departament de Salut.

El conseller del ram, Manel Balcells, ho va reconèixer ahir en la presentació de la nova planta d'hospitalització de l'àrea de salut mental per a la infància i l'adolescència de l'Hospital de la Vall d'Hebron de Barcelona. "Presentem una nova planta d'hospitalització, però és més que això: era un deute històric pendent de l'hospital", va assegurar. La creació de la planta, en marxa des de fa tres mesos i amb

una dotzena de treballadors nous, ha suposat l'erradicació de la llista d'espera en l'hospitalització d'aguts infants i juvenils per afecacions de salut mental a Barcelona, que era d'una quinzena d'infants i adolescents. Fins ara, a la capital només prestaven aquests serveis l'Hospital Sant Joan de Déu i les Germanes Hospitalàries.

La primera pacient de la planta, la Clàudia, va ingressar per primera vegada amb 15 anys –la mitjana d'edat dels pacients de la nova planta– a la unitat de salut mental infantil i juvenil de l'Hospital Sant Joan de Déu per anorèxia. "Quan en surts, sempre creus que estàs millor, però amb el temps veus que no", explicava. "Ha sigut en aquest hospital on m'he adonat que podia tirar endavant", va dir. Considera que la clau ha estat un tractament integral de la depressió i no tan centrat en el trastorn de la conducta alimentària, que cal entendre com l'expressió de la malaltia.

L'últim recurs, l'hospitalització

El doctor Marc Ferrer, cap de secció d'hospitalització psiquiàtrica, va explicar que una de les principals causes d'hospitalització de la planta eren les conductes autolesives, en augment els últims anys. Entre el 2015 i el 2017, les autolesi-

Augment
Els trastorns han pujat un 47% entre infants i adolescents

Servei
La unitat té una població de referència de 80.000 persones

ons representaven el 20,4% dels ingressos atesos a les urgències de psiquiatria pediàtrica; en el període que va del 2017 al 2021, van créixer fins a arribar al 70% dels ingressos, i ara ja són prop del 75%. Els intents de suïcidi són l'altra causa majoritària d'hospitalització.

"L'hospitalització és la mesura a evitar en la població infantil i juvenil, perquè l'entorn és important", va explicar Ferrer. L'ingrés es reserva als casos més severos. És per això que, tal com va descriure el cap de servei de psiquiatria de l'hospital, el doctor Ramos-Quiroga, "s'hospitalitzen les persones amb un trastorn mental que tingui una intensitat que no permeti gestionar-la en l'àmbit comunitari". Altres patologies que poden portar a l'ingrés són l'autisme, trastorns psicòtics i depressions. La planta també té un hospital de dia i una unitat de consultes externes.

La nova unitat ha costat 1,6 milions d'euros de finançament exclusivament públic i té una població de referència de 80.000 persones entre infants i adolescents. El nou servei cobreix 12 dels 18 barris amb més indicadors de vulnerabilitat de la ciutat de Barcelona. —

en breu

EUROPA PRESS

■ Els socorristes de Barcelona comencen una vaga indefinida

Els socorristes de Barcelona van començar ahir una vaga indefinida per reclamar millores laborals i un augment de la plantilla que garanteixi la qualitat del servei i "donar seguretat a l'usuari", deia ahir Ignacio García, membre de CGT al comitè d'empresa. García recorda que dels plans per millorar els mòduls de salvament "no se n'ha fet res". En plena temporada d'estiu i amb les platges plenes, Lluís Muñoz, membre del comitè d'empresa, afegeix que hi ha un dèficit de personal que provoca que la "qualitat sigui molt menor" i que "es facilitin els accidents aquàtics". Els serveis mínims per la vaga són del 50%.

■ L'any passat es van detectar més de 1.300 casos d'hepatitis C

L'any 2022 es van detectar i tractar més de 1.300 infectats d'hepatitis C a Catalunya gràcies a la detecció precoç i a l'atenció comunitària. Des de l'any 2015 -quan van aparèixer els primers tractaments antivirals d'acció ràpida- s'han tractat més de 28.000 persones amb aquesta malaltia, però també hi ha hagut 9.600 morts atribuïbles a l'hepatitis C i B. Tot i que actualment ja existeix una vacuna eficaç contra les hepatitis A i B i un tractament molt eficient contra l'hepatitis C, el fet que moltes de les infeccions siguin asimptomàtiques, fins i tot en estadis greus, fa que l'estratègia d'identificar-les i tractar-les sigui primordial. Tant la infecció crònica pel virus de l'hepatitis B com pel C poden evolucionar en cirrosi i carcinoma hepàtic. Segons l'OMS, 354 milions de persones al món pateixen una infecció crònica per hepatitis C o B.

PERE TORDERA

■ La falsa metge de Berga també va treballar a l'Hospital de Vic

La falsa metge de Berga que va treballar sense titulació en tres centres sanitaris com a doctora o infermera també va passar per l'Hospital de Vic. Segons va avançar ahir Catalunya Informació, hi va tenir un contracte d'un mes, però al cap de deu dies la van acomiadar per falta d'aptituds. La dona, que va entrar a treballar a l'Hospital de Berga el passat mes de desembre i que també va exercir a la Dexeus i en una clínica de Girona, té una causa judicial oberta per intrusisme, falsedat documental i usurpació d'estat civil. La policia també sospita que hauria treballat en fins a vuit centres sanitaris més.

VIOLENCIA MASCLISTA

La vuitena dona assassinada per la parella es deia Carla i tenia 27 anys

No consten denúncies contra el detingut, que ha confessat el crim

ARA
BARCELONA

Es deia Carla, tenia 27 anys i dijous va ser assassinada en un pis del carrer Bilbao de Girona. El presumpte autor -ja detingut- és una exparella seva, amb qui hauria mantingut una relació curta, segons han explicat fonts de la investigació a l'ACN. L'home hauria confessat el crim.

El de la Carla és el vuitè assassinat masclista d'aquest any a Catalunya. Només en un dels casos la víctima mortal havia denunciat el seu botxí anteriorment per maltractaments.

Els Mossos d'Esquadra van rebre l'avís de l'assassinat poc després d'un quart de sis de la tarda de dijous. Les patrulles que van acudir al domicili van trobar el cos de la jove lligat i amb signes d'haver patit un estrangulament. Poc després van detenir el presumpte assassí, que passarà a disposició judicial entre avui i demà. Segons fonts del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) no hi havia denúncies prèvies per maltractaments previs.

Ahir al migdia més de 300 persones van concentrar-se a la plaça del Vi de Girona per condemnar l'assas-

Més de 300 persones van condemnar el crim ahir a la plaça del Vi. EFE

• Telèfons contra la violència

• **Generalitat:**
900 900 120 / 016

• **Mossos (WhatsApp):**
601 00 11 22

• **Emergències:**
112

Kirsty, la Lídia i la Francy. Això no pot ser", lamentava la consellera d'Igualtat, Tània Verge, que poques hores abans havia condemnat el nou feminicidi a Twitter. "El dolor i la ràbia són immensos", deia. Verge va acudir a la concentració juntament amb l'alcalde de Girona, Lluç Salellas, i la plana major del consistori. El batlle va demanar als homes

de la ciutat fer una "reflexió" per tal de "revisar-se". "Tenim molta feina a fer i faig una crida a tots els homes del país, jo inclòs, per canviar-nos i canviar el sistema i garantir que les dones puguin viure lliurement a Girona i a Catalunya".

Dues denúncies cada hora

Segons les últimes dades dels Mossos d'Esquadra, en els sis primers mesos de l'any s'han registrat 7.913 denúncies per violència masclista a Catalunya, dues cada hora de mitjana, i s'han atès 8.094 víctimes en total. La policia ha detingut 3.525 agressors. Disset tenien entre 14 i 17 anys. —

GOVERN METROPOLITÀ

Antifrau lamenta que l'AMB defaci la unitat de Transparència

ARA
BARCELONA

L'Oficina Antifrau de Catalunya (OAC) lamenta la decisió de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) de desmantellar l'Agència de Transparència, com dijous va avançar l'ARA. La unitat, que es va posar en marxa el juliol del 2015 sota la presidència d'Ada Colau, deixarà d'existir com a tal. L'àrea era dirigida per l'advocada Gemma Calvet, que ja ha estat destituïda, i el seu objectiu era posar en pràctica polítiques de transparència i de govern obert en la línia del que també feien altres institucions.

Ara s'ha decidit que les seves funcions quedaran sota el paraigua de l'àrea d'Administració i Territori, que és la que encapçala el socialista Antonio Balmón, segons justificaven dijous fonts de l'AMB, que garanteixen que s'hi continuarà treba-

L'advocada Gemma Calvet en una imatge d'arxiu. FRANCESC MELCION

llant encara que sigui amb un altre nom. Es recol·loquen, també, els tres treballadors que encara formaven part de l'equip a banda de Calvet. L'AMB assegura que el motiu del canvi és "estrictament organitzatiu i administratiu".

Una eina "valuosa"

Però l'Oficina Antifrau considera que era "una eina valuosa per promoure, implantar i avaluar polítiques de transparència". En un comunicat, afegeix que la seva tasca ha estat important "en la promoció de valors molt necessaris en les societats democràtiques com la transparència i la integritat", i considera que la supressió genera un buit que serà difícil d'omplir. L'any passat, l'OAC va enviar algunes recomanacions a l'AMB en matèria de transparència després de no detectar-hi irregularitats, però sí possibles aspectes a millorar: li demanava que adoptés mesures "per lluitar contra el frau, el favoritisme i la corrupció, així com per prevenir, detectar i solucionar de manera efectiva els conflictes d'interès que puguin sorgir en els procediments de licitació que convoqui". —

JUSTÍCIA

Els presos també van a l'escola a l'estiu

Un miler d'interns s'inscriuen als cursos de reforç de juliol i agost

Reportatge

JORDI MUMBRÚ
PRESÓ DE MAS D'ENRIC, EL CATLLAR

Els presos catalans tenen l'opció, per primera vegada, de continuar fent classe a l'aula d'adults durant les vacances d'estiu. L'objectiu de la mesura, que ja feia molts anys que s'havia plantejat i encara no s'havia dut a terme, és que els reclusos tinguin un reforç en aquelles matèries que més els costen. "L'educació és una eina indispensable per a les persones recluses i redueix el risc de reincidència", explicava ahir la consellera de Justícia, Drets i Memòria, Gemma Ubarsart, en la presentació d'aquests cursos d'estiu, que va fer conjuntament amb la consellera d'Educació, Anna Simó, perquè per poder oferir-los ha calgut la col·laboració de les dues conselleries.

A tot Catalunya hi ha 8.000 presos, 1.500 dels quals estan en règim obert (llibertat condicional) i els 6.500 restants tancats. Del total, n'hi ha un 60% de matriculats a l'escola d'adults. Si només tenim en compte els 6.500 presos en règim tancat, el percentatge de matriculats és una mica més baix i se situa en un 47%. Els que ja poden sortir de la presó aprofiten l'avinentsa per estudiar a fora, però la resta han d'anar a les aules que hi ha dins les presons i, tal com deia la consellera

de Justícia, "a les presons no es fan vacances".

Tampoc faran vacances els 48 docents que la conselleria d'Educació ha contractat durant dos mesos perquè els reclusos que vulguin puguin continuar anant a classe. Se n'han apuntat un miler. Un d'ells és el Roberto Carlos. "Per a mi és un reforç important de cara al curs de setembre", explica, tot mostrant-se convençut que els estudis són molt importants per tenir més oportunitats un cop surti de la presó.

El Roberto Carlos, que està en presó preventiva i si tot va bé sortirà aviat, ja ha après català, però el que més l'atrau són les ciències: "A mi el que m'agrada és la física, la química i les matemàtiques". I valora molt positivament la feina que fan els docents durant tot l'any i també la dels que han començat a impartir classes ara fa un mes, com el Dani.

Formar els docents

"Era un àmbit on volia treballar i per a mi va ser una oportunitat", explica el docent, a qui li agradaria continuar treballant al centre penitenciari el curs vinent. El jove professor reconeix que el primer dia que hi va entrar a treballar li va fer molt de respecte haver-se d'esperar que s'obris una porta fins que no es tancava la del darrere, a més de tot el sistema de seguretat. A ell i als 47 docents més que s'han contractat aquest estiu, se'ls ha fet un curs de formació per explicar-los com és la població reclusa i se'ls han donat

Alumnes de l'escola d'estiu de la presó de Mas d'Enric ahir durant un dels tallers que fan aquests dies com a reforç.

TJERK VAN DER MEULEN

dues guies didàctiques per ajudar-los en una tasca complicada.

Un dels punts més difícils és "la infinitat de nivells dels alumnes", perquè n'hi ha alguns que ni tan sols parlen català o castellà i uns altres que no saben escriure. De fet, un 79% dels presos que hi ha a Catalunya no tenen l'ensenyament obligatori. Malgrat tot, el Dani subratlla que els alumnes estan "molt motivats".

La consellera Simó insistia ahir que "el que calia era començar" i que després d'aquesta primera experiència ja es veurà quins canvis caldrà introduir-hi. Un dels grans reptes és aconseguir que els interns que s'inscriuen a les classes de re-

forç siguin els que més ho necessiten. Durant l'any, els docents i l'equip directiu, que coneixen molt bé els interns, intenten convèncer els que més ho necessiten perquè vagin a classe. Però tots aquests professionals ja estan de vacances i en lloc seu entren els professors de reforç. Per sobre d'ells hi haurà la pedagoga del centre penitenciari i la cap de programes d'educació social, que faran torns a les vacances perquè almenys sempre n'hi hagi una treballant, però no serà fàcil seguir els interns que més necessiten les classes: "Hi ha alumnes que hi venen a aprendre, però n'hi ha d'altres que venen a liar-la", admet el Roberto Carlos. —

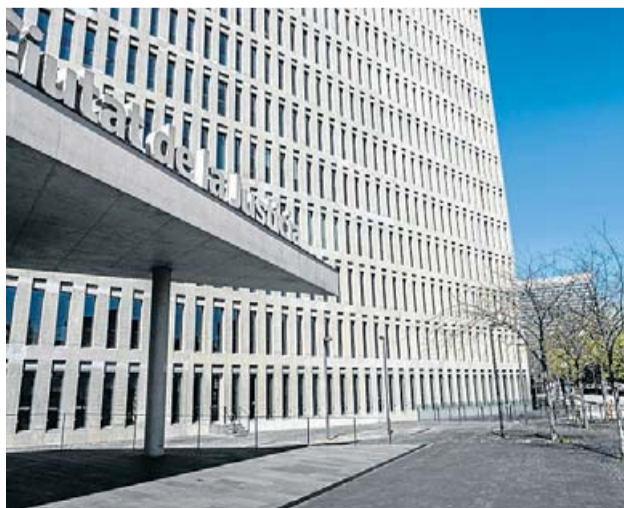
TRIBUNALS

Una jutgessa retira la incapacitat permanent a un malalt de VIH

ARA
BARCELONA

Una jutgessa de Barcelona ha retirat la incapacitat permanent a un home diagnosticat amb VIH i de baixa des del 1996. La sentència, a la qual ha tingut accés Europa Press, dona per vàlides les valoracions de l'Institut Català d'Avaluacions Mèdiques, que diuen que l'home té "una millora evident" i ha experimentat "una recuperació de les facultats generals i de la possibilitat de realitzar activitats laborals rendibles".

El pacient va recórrer contra la decisió avalat per informes mèdics

La Ciutat de la Justícia de Barcelona. XAVIER BERTRAL

que exposaven que tenia "múltiples patologies" associades al VIH, com afectacions pulmonars i dorsals, deteriorament cognitiu amb afectació a la memòria, trastorn depressiu i patologies hepàtiques, entre més malalties.

Segons els advocats del pacient, la seva situació de salut s'agreuja per la necessitat de sotmetre's regularment a "múltiples tractaments antiretrovirals", davant dels quals l'home ha presentat "problemes de toxicitat i ha requerit canvis de tractament que han contribuït a empitjorar el seu estat general de salut".

Més enllà dels problemes derivats del VIH, el pacient també ha tingut recentment un càncer de

fetge, del qual està sent tractat i pel qual ha hagut de ser sotmès a una intervenció quirúrgica les últimes setmanes.

Exclusió social

El Col·lectiu Ronda, que en porta la defensa, diu que la sentència "ignora la realitat clínica" i assegura que no hi ha "raons mèdiques que fonamentin la suposada recuperació".

L'advocada del pacient lamenta que "s'està condemnant una persona a una situació d'exclusió social quan se'l vol obligar a reintegrar-se al món laboral amb 60 anys".

Per això, ja avança que recorrerà contra la sentència al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. —

Economia

LA CRISI DE PREUS

Espanya i Alemanya, cara i creu del creixement

El PIB espanyol puja un 0,4% el segon trimestre mentre la locomotora d'Europa suma nou mesos sense repuntar

NÚRIA RIUS MONTANER
MADRID

No totes les fruites d'un arbre fruïter surten bones. Ho saben a Lleida, on quan han crescut toca collir-les i destriar-les perquè les dolentes no acabin a la cistella. Salvant les distàncies, el mateix passa amb la pujada dels tipus d'interès que ha decidit el Banc Central Europeu (BCE) i les seves conseqüències. La diferència és que en el cas de Frankfurt sí que acaben tots al mateix cabàs: tant el fruit bo –la caiguda de la inflació– com el dolent –la contracció de la demanda i de la capacitat d'inversió.

El fruit dolent, el refredament de l'economia, ha començat ara a treure el cap i cal veure quina profunditat tindrà. No és homogeni a la zona euro –que ja ha entrat en recessió tècnica– o, com a mínim, no en dues de les seves principals economies, que ahir van publicar les pulsacions de l'activitat econòmica el segon trimestre: Espanya i Alemanya. L'economia espanyola ha crescut un 0,4% entre l'abril i el juny, segons va anticipar ahir l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Malgrat que es tracta d'un creixement positiu, és una dècima més baix que el creixement

intertrimestral del primer trimestre, quan el producte interior brut (PIB, l'indicador que mesura l'activitat econòmica) va registrar un repunt del 0,5%. A més, queda per sota del que preveïen alguns analistes. A tall d'exemple, el centre d'estudis del BBVA havia estimat un creixement intertrimestral d'un 0,7%. Pel que fa al creixement en termes anuals, el PIB espanyol es desaccelera amb força i creix un 1,8%, lluny del creixement interanual registrat el trimestre anterior (4,2%).

Alentiment

La dada modera l'eufòria que aquesta setmana han deixat la bona marxa del mercat laboral, amb rècord d'afiliats, i també la revisió a l'alça de la previsió de creixement del Fons Monetari Internacional. Cal tenir en compte que l'economia a Espanya va ser de les que més van caure durant la pandèmia i el retorn a nivells previs a la crisi tot just s'ha assolit ara.

Ara bé, si la mirada es posa en l'economia germànica, Espanya pot estar satisfeta. El PIB d'Alemanya s'ha estancat durant el segon trimestre en comparació amb els tres primers mesos de l'any, quan va entrar en recessió tècnica després de disminuir un 0,3% i encadenar dos

Construcció
La inversió en construcció es va disparar i va reforçar el PIB el segon trimestre

Exterior
Les exportacions de béns i serveis van registrar una caiguda

trimestres consecutius en negatiu. En aquests moments la locomotora europea s'ha convertit en una de les economies més dèbils, segons va insistir la mateixa presidenta del BCE, Christine Lagarde, després d'annunciar una pujada dels tipus de 0,25 punts, fins al 4,25%, aquest dijous. Durant la roda de premsa va parlar de l'existència de "dues velocitats". Així, mentre que Espanya manté el nivell pel que fa a l'activitat i ha aconseguit fer caure la inflació, a Alemanya encara és elevada (el del mes de juny es va situar en el 6,4%). Per al BCE l'única eina per afrontar-ho és la pujada de tipus, malgrat que no tots els fruits d'aquesta política siguin bons. Per ara, i amb les dades del segon tri-

mestre a la mà, el consum privat a Espanya aguanta i segons l'Oficina Federal d'Estadística alemanya (Destatis) al país germànic s'ha "normalitzat".

En el cas espanyol ha estat el consum de les famílies (registra una pujada de l'1,6% respecte al primer trimestre i deixa enrere dos trimestres en negatiu), juntament amb el consum de les administracions públiques, el que ha mantingut el PIB. També la inversió, sobretot en la construcció, de bracet amb les activitats artístiques, de recreació i altres serveis com l'hostaleria, així com les activitats dedicades a la informació i la comunicació. I, sobretot, el que continua sostenint l'economia és el mercat laboral i els gai-

La trampa de la inflació: per què ens ha de continuar preocupant?

ALBERT RIGOL BAULENAS
BARCELONA

La inflació modera el seu creixement aquest juliol, amb un increment del 0,1% respecte al juny, mentre que la variació interanual de l'índex de preus al consum (IPC) se situa en el 2,3%, i segueix així entorn del 2%, l'objectiu del Banc Central Europeu (BCE) per mantenir a ratlla l'onada inflacionària, segons les dades avançades de l'IPC publicades ahir per l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

"La dada avançada de l'IPC de juliol apunta a una progressiva estabilització dels preus", va valorar

la vicepresidenta econòmica en funcions, Nadia Calviño, mentre el seu ministeri destacava que Espanya segueix sent un dels països de la zona euro amb una inflació més baixa. És la lectura positiva d'unes dades que també deixen espai per a la preocupació: marquen la fi de la tendència a la baixa dels preus dels últims mesos.

Tot i la seva moderació, la variació mensual torna a encadenar dos mesos a l'alça –venia de créixer un 0,6% al juny respecte al maig–, i la taxa interanual repunta després de dos mesos a la baixa i se situa a quatre punts per sobre de l'increment interanual del juny

Imatge d'arxiu d'una parada de fruita.

FRANCESC MELCION

(1,9%). A més, la inflació subjacent –evolució dels preus sense els elements més volàtils com l'energia i els aliments frescos– també torna a escalar, fins al 6,2%, quan feia quatre mesos que baixava.

"La dada mensual em segueix preocupant: dels set mesos d'aquest any ha augmentat en cinc", adverteix el secretari tècnic del Col·legi d'Economistes de Catalunya, Àngel Hermsilla, malgrat que fos una dinàmica esperable. Aquestes dades avançades de la inflació de juliol, que es publicaran l'11 d'agost en la seva versió definitiva, han arribat acompanyades del comportament

del PIB espanyol en el segon trimestre, i la lectura és similar: l'economia continua creixent, però mostra signes de desacceleració.

Carburants i paquets turístics

Aquest comportament dels preus s'explica principalment per la pujada dels preus dels carburants, que van baixar el juliol de l'any passat, i perquè el descens de l'apartat de vestit i calçat ha estat inferior que el registrat ara fa un any. D'altra banda, també es deu al fet que els paquets turístics han pujat més que el juliol del 2022. A l'altre platet de la balança hi trobem l'electricitat i el gas, que baixen respecte al juliol de 2022.

LA BANCA SUPERA EL TEST D'ESTRÈS

Els grans bancs europeus patirien un deteriorament de 459 punts bàsics en la seva solvència en l'escenari més pessimista plantejat pels tests d'estrès publicats ahir per l'Autoritat Bancària Europea. Aquesta davallada reduiria la

10,4%
Ràtio de capital CET1

ràtio de capital CET1 (el capital propi al qual un banc podria recórrer en cas de crisi) a un 10,4% per al 2025 des del 15 % de partida a finals del 2022. Només tres de les 70 entitats examinades quedarien amb un capital insuficient.

FINANCES

CaixaBank i BBVA arrodoneixen un semestre daurat per a la banca

L'entitat catalana guanya 2.137 M€, un 35% més, i critica l'impost al sector

DANIEL MARTÍN / NÚRIA RIUS
VALÈNCIA / MADRID

¿Beneficis extraordinaris o recuperació d'un negoci menys lucratiu de l'habitual durant els últims anys? És el debat –ja recurrent des de fa mesos– que ahir es va plantejar en la presentació de resultats de CaixaBank del primer semestre de l'any. Un període durant el qual l'entitat va assolir uns guanys de 2.137 milions d'euros. La xifra suposa un 35% més que en el mateix període del 2022 i ha estat possible gràcies a la millora dels marges bancaris, que es van situar en 4.624 milions (+55%) per l'alça dels tipus d'interès.

Les dades són tan positives que l'entitat d'origen català ha posat en marxa un pla de recompra d'accions de 500 milions d'euros amb el qual pretén donar sortida a una part dels beneficis que no pot "col·locar" a

Resultats
Gortázar minimitza el 10,2% de rendibilitat i el considera "raonable"

conseqüència de la baixada en la demanda del crèdit provocada per l'encariment del diner.

Es tracta d'un escenari comparat per la resta de grans bancs espanyols com ara el Santander, Bankinter, el Banc Sabadell, Unicaja Banc i el BBVA, que ahir també va presentar resultats històrics, i el mateix CaixaBank. Tots junts han registrat uns guanys agregats de 12.385 milions d'euros en el primer semestre del 2023. La xifra suposa un 20,7% més respecte al mateix període del 2022, segons xifres recopilades per l'agència Europa Press.

Per a Gonzalo Gortázar, conseller delegat de CaixaBank, el semestre ha estat "francament bo". L'alt executiu es va felicitar perquè el negoci hagi assolit una rendibilitat del 10,2%, un percentatge que va qualificar de "més raonable" si es vol salvaguardar la viabilitat del sistema financer. Amb tot, el banquer va de-

fensar que encara es troba per sota del cost d'accés al capital de les entitats bancàries, que va situar entre l'11,5% i el 12,5%. Gortázar també va relativitzar la contundència de les xifres quan li van preguntar si aquest semestre ha estat el millor de la història del banc i si preveu que el 2023 serà el millor any. "Rotundament no", va respondre de forma taxativa. Una afirmació que va defensar recordant que el banc és ara "molt més gran". "Fa 15 anys teníem una quota de mercat del 9%, ara és més del doble", va detallar.

Un altre punt clau de la compareixença de Gortázar va ser la seva petició perquè l'impost aprovat per gravar els guanys extraordinaris de la banca no es converteixi en permanent. "Per què la banca ha de contribuir amb un 40% [d'impostos sobre els beneficis] i la resta del sector empresarial amb un 25%? Això perjudica un país que necessita una banca forta i rendible", va dir. "No tenim beneficis extraordinaris, sinó que venim de molt avall, [d'una època] amb tipus d'interès negatius que no vam repercutir en els clients", va insistir Gortázar.

Les hipoteques van ser un altre dels camps de batalla de la compareixença del conseller delegat. El banquer va assegurar que existeix un relat que exagera la pujada de les quotes. En aquest sentit, va afirmar que el 70% de les hipoteques de CaixaBank són de tipus variable i amb un encariment mitjà d'entre 90 i 110 euros al mes i "no de 300 o 400 euros com es diu", una pujada que va dir que afecta sobretot les noves hipoteques.

Rècord del BBVA

Ahir també va ser el torn del BBVA. L'entitat que presideix Carlos Torres va registrar el seu millor primer semestre de la història amb un benefici de 3.878 milions d'euros, un 31% més que en el mateix període de l'any 2022. De la mateixa manera que CaixaBank, va anunciar un programa de recompra d'accions per valor de 1.000 milions d'euros. En els comptes de l'entitat destaca l'increment dels ingressos recorrents. Aquests mostren un clar increment del marge d'interessos, que assoleix els 11.410 milions d'euros fins al juny, un 33% més, impulsat per la pujada dels tipus d'interès.

Imatge d'arxiu de contenidors de mercaderies al port de Barcelona. PERE TORDERA

rebé 600.000 llocs de treball que s'han creat en el segon trimestre.

La nota negativa, en canvi, la donen les exportacions. Fins ara aconseguen impulsar el creixement del PIB, sobretot per uns preus competitius a Espanya. Entre abril i juny, però, van perdre força: les exportacions de béns i serveis (inclouen el turisme) van caure un 4,1% en comparació amb el trimestre anterior. L'INE també destaca el descens de les taxes interanuals de les exportacions de béns (del 4,9% al -3,6%) i de les exportacions de serveis (del 23,1% a l'11,2%).

Aquí, més enllà de l'Estat, qui també hi juga un paper és Alemanya, que és el segon país importador de productes espanyols.

Just fa un any, en ple impacte de la guerra, la variació interanual dels preus es va situar en el 10,8% al juliol, l'increment interanual de preus més alt registrat des del setembre del 1984. Aleshores, la diferència entre la variació anual i la mensual era enorme: el cistell de la compra s'encarria molt en comparació amb l'any precedent –el 2021 no hi havia efectes de la guerra sobre els preus– i s'abaratia respecte al mes precedent, el juny, que ja estava fortament afectat per l'impacte de la invasió russa en el preu de les primeres matèries.

Des d'aquell juliol, la inflació s'ha anat moderant gradualment amb petits repunts al gener, febrer, abril i aquest juliol, en línia amb el descens dels preus de l'energia.

El conseller delegat de CaixaBank, Gonzalo Gortázar, ahir a València. JORGE GIL

PERISCOPI GLOBAL

Brando Benifei

EURODIPUTAT I PONENT DE LA LLEI SOBRE LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL

“Els riscos de la IA són imminents, no són coses de pel·lícules futuristes”

GERARD FAGEDA * BRUSSEL·LES

El jove eurodiputat italià Brando Benifei (Partit Socialdemòcrata) és ponent de la llei sobre intel·ligència artificial (IA) que està tramitant la Unió Europea. Al Parlament Europeu s'ha erigit en un dels màxims defensors de la necessitat de lligar curt aquesta nova tecnologia i ara, després que l'Eurocambra presentés la seva proposta de normativa, és un dels encarregats de negociar el text legislatiu final amb els estats membres i la Comissió Europea.

La Unió Europea està tramitant la primera llei a tot el món que vol regular la intel·ligència artificial. Per què urgeix tant?

Hi ha riscos que ja tenim identificats i analitzats que són imminents i completament reals, no són coses del futur o de pel·lícules futuristes. Hem de ser capaços d'aprofitar el progrés que ens pugui donar la intel·ligència artificial, però sempre garantint la seguretat i el benestar dels nostres ciutadans. Hem de mitigar tots els perills que pugui tenir aquesta tecnologia i, per fer-ho, estem fins i tot disposats a prohibir-ne alguns usos. La gent ha d'estar tranquil·la, ha de tenir clar que la nostra prioritat és que no es vulnerin els nostres drets fonamentals.

Quins són els principals riscos de la IA?

La discriminació, per exemple. Hi ha sistemes informàtics que discriminen per sexe o raça, possem per cas, en el filtratge de currículums d'un procés de selecció de personal per ocupar càrrecs de responsabilitat. No pot ser que hi hagi treballadors que en siguin exclosos per prejudicis infundats relacionats amb el fet de ser dona o no ser blanc. També s'ha de restringir l'ús de la IA dels menors d'edat. S'ha de controlar a quins continguts tenen accés i quins consells i informacions reben, perquè són molt més vulnerables.

El Parlament Europeu vol prohibir que es pugui fer servir la IA per controlar emocionalment els estudiants i els treballadors. A què es refereix?

Imatge de Benifei, un dels negociadors de la nova llei per regular la IA. CEDIDA

Potser encara és massa aviat per veure exactament com les empreses i els governs poden acabar utilitzant el reconeixement emocional dels estudiants i treballadors amb la IA, però volem assegurar-nos que això no passa i que es relacioni, per exemple, amb el seu comportament o rendiment. En cap cas volem permetre que es pugui controlar socialment la gent d'aquesta manera, suposa un risc molt alt per a la nostra privacitat i la nostra salut mental.

¿Aquest és el mateix motiu pel qual l'Eurocambra vol vetar l'ús de sistemes d'identificació biomètrica en temps real en espais públics?

“Volem evitar que la intel·ligència artificial s'utilitzi per augmentar el control social”

Exacte, no volem que la IA s'utilitzi per augmentar el control social. No hi veiem la utilitat, tampoc en matèria de seguretat en general, tal com insisteixen alguns estats membres. Només permetem l'ús de càmeres de reconeixement facial en temps real o amb vídeos gravats de manera excepcional, en els casos d'investigació que comptin amb autorització judicial i estiguin perseguint delictes molt greus.

A la proposta legislativa de la Comissió Europea sí que s'hi permetia l'ús de sistemes d'identificació biomètrica, i una bona part dels estats membres també hi estan a favor. Com els faran canviar d'opinió?

Els convencerem explicant que la llei que hem proposat ja és suficient per a la seguretat. Aquests límits també ens fan menys vulnerables a l'espionatge exterior i estem determinats a protegir els nostres ciutadans contra el control social. La nostra proposta és equilibrada.

¿Creu que la gent ha de patir per si la IA li prendrà la feina?

No tinc clar que sigui un perill real. Segurament es perdran feines o desapareixeran alguns oficis, però també se'n crearan de nous, com en tots els canvis tecnològics. Això ho hem vist a moltes fàbriques, les feines que abans feien els treballadors [humans] ara les fan els robots i, ara, els treballadors generalment només s'han d'ocupar de fer anar les màquines. Ara bé, aquesta transició s'ha de fer bé i de manera progressiva. Hem d'invertir en formació per a aquests nous oficis i, a la vegada, hem de donar alternatives econòmiques i suport social a la gent que pugui perdre la feina.

També hi ha certa preocupació en sectors com el dels artistes i en els mitjans de comunicació per ChatGPT.

El Parlament Europeu s'ha compromès a protegir els drets d'autor de pintors, escriptors, periodistes, etc. Tot el que estigui creat amb IA, sigui ChatGPT o l'eina de creació de contingut que sigui, haurà d'avisar que està generat amb aquesta tecnologia. A més, tots els productes que s'hagin fet amb IA hauran de detallar de manera molt transparent i clara de quines fonts d'informació i de quins continguts creats per humans s'alimenta.

¿Tem que la UE s'hagi avançat massa i no es pugui adaptar als nous usos de la IA que estiguin per venir?

La IA és una tecnologia nova i desconegem quines aplicacions acabarà tenint. Això és així i en som completament conscients. Per aquest motiu, volem tirar endavant un text legislatiu prou ampli que no requereixi gaire tràmits burocràtics per ser actualitzat de manera ràpida i eficaç sempre que sigui necessari. ■

RADAR EMPRESARIAL

Indústria

Fluidra guanya 104 milions fins al juny, un 37% menys

La multinacional Fluidra, líder mundial en el negoci d'equipament per a piscines, ha guanyat 104 milions d'euros el primer semestre d'aquest 2023, un 37,5% menys que en el mateix període de l'any passat, i ha assolit unes vendes de 1.186 milions, un 18% menys. L'empresa va informar ahir que aquests resultats estan dins del rang d'expectatives per a l'any, en un mercat en procés de normalització i amb un entorn macroeconòmic "complicat" després d'anys de fort creixement.

Així, Fluidra espera tancar l'any amb unes vendes d'entre 2.000 i 2.100 milions, un ebitda d'entre 410 i 450 milions i un benefici de caixa net d'entre 0,95 i 1,15 euros per acció. L'ebitda del primer semestre es va situar en 288 milions d'euros, un 20,2% menys que en el mateix període de l'any anterior, cosa que reflecteix l'efecte d'unes vendes més baixes malgrat la recuperació del marge brut. Tot i aquests resultats, les accions de Fluidra van tancar la sessió d'ahir a la borsa espanyola amb una pujada superior al 10% i els títols de la cotitzada catalana van quedar a un preu de 20,22 euros.

CARLOS GARRALAGA

Les xifres

4,15%

L'Euríbor del juliol torna a encarir les hipoteques

L'Euríbor a dotze mesos, la principal referència hipotecària a tipus variable, se situarà al juliol en una mitjana del 4,15% i encarirà les hipoteques tipus vinculades a aquest índex en prop de 300 euros respecte al mateix mes de l'any passat, segons dades del mercat.

69%

Les accions de la filial elèctrica d'Evergrande es desplomen

Les accions de l'empresa filial de vehicles elèctrics de l'endeutat conglomerat immobiliari xinès Evergrande van caure ahir divendres gairebé un 69% en l'obertura de la primera jornada en què la companyia va tornar a negociar-hi, després de congelar-les l'abril del 2022.

Les oficines de la companyia catalana Glovo a Barcelona. MARTA PÉREZ / EFE

Glovo tanca la divisió amb la qual creava restaurants virtuals

PAULA SOLANAS ALFARO * BARCELONA

Des que Delivery Hero va comprar la companyia catalana la revetlla de Cap d'Any del 2021, Glovo acumula canvis per mirar d'assolir per fi la rendibilitat. L'aplicació de repartiment a domicili ja ha acomiadat empleats, ha redreçat els mercats on opera i ha tancat alguns dels nous negocis on havia entrat per diversificar els seus ingressos. Entre aquestes víctimes dels plans per arribar als números negres hi ha Glovo Concepts. Segons ha pogut saber l'ARA, l'empresa ha liquidat aquesta divisió, que va posar en marxa el 2020 com a servei per als restaurants interessats a crear marques virtuals de *delivery* i que té un equip d'uns 30 treballadors a nivell global.

El model estava pensat perquè els establiments poguessin operar aquestes noves línies de negoci dissenyades per Glovo, amb una oferta gastronòmica diferent de la que tenen habitualment. El restaurant posava les instal·lacions i el personal, i la tecnologia s'encarregava de la formació, el màrqueting i el repartiment.

L'empresa fundada per Oscar Pierre i Sacha Michaud assegurava que aquesta era una opció que requeria molt poca inversió dels restauradors, perquè la majoria de receptes eren fàcils de preparar. Només a Espanya, Glovo havia

desenvolupat onze d'aquestes marques virtuals, especialitzades en *burritos*, *tacos*, *milaneses*, *entrepans*, *kebabs* o *hamburgueses*. Aquest sistema també estava disponible en països com Portugal, Itàlia, Romania i Ucraïna.

Treballadors recol·locats

Els treballadors de Glovo que fins ara s'encarregaven d'aquesta divisió es recol·locaran en altres departaments de l'aplicació catalana, tot i que aquest encàrrec encara no s'ha resolt del tot i també podria implicar sortides. "El servei de Glovo Concepts deixarà d'estar disponible. El nostre focus ara mateix és buscar alternatives per als empleats que en quedaran afectats, sigui en altres posicions a Glovo o en altres empreses", ha confirmat a l'ARA una portaveu de la companyia catalana. També remarca que com a empresa, "i atenent al context global", estan centrant tots els seus esforços a reforçar el negoci principal.

Més enllà del repartiment de menjar per a restaurants, Glovo ha intentat obrir-se pas –amb més o menys fortuna– en altres segments com els supermercats (l'única pota de negoci en què tots els missatgers estan contractats en plantilla) o la moda, en què ha incorporat les entregues per a algunes marques. —

Aerolínies

IAG dispara el benefici fins als 921 milions i deixa enrere les pèrdues de l'any passat

El grup d'aerolínies IAG, societat matriu de Vueling, Iberia i British Airways, entre d'altres companyies aèries, ha obtingut un benefici de 921 milions d'euros durant el primer semestre d'aquest any. Aquesta xifra contrasta amb els 654 milions d'euros de pèrdues dels sis primers mesos de l'any passat, segons va informar ahir el hòlding a la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV). El benefici de les operacions abans d'altres partides va augmentar fins als 1.260 milions d'euros, davant els 417 milions d'euros de fa un any. Pel que fa als ingressos, van pujar fins als 13.583 milions d'euros, un 45,2% més que durant el mateix període del 2022. El grup ha reduït el deute fins als 7.613 milions d'euros, un 30,6% menys.

MANOLO GARCÍA

La borsa

Sessió de divendres, 28 de juliol del 2023

ÍBEX-35

9.685,10 PUNTS

-0,10% VARIACIÓ

ELS QUE PUGEN MÉS

	% VAR.	EUROS
FLUIDRA	+10,07	20,220
IAG	+6,14	1,920
CELLNEX	+4,40	38,400

ELS QUE BAIIXEN MÉS

	% VAR.	EUROS
AMADEUS	-4,42	65,800
ROVI	-3,58	43,080
ACCIONA	-2,68	139,750

Alimentació

La filial de fruita seca de Borges va perdre 2,6 milions l'últim any

La filial del grup Borges especialitzada en fruits secs, Borges Agrícola & Industrial Nuts (BAIN), va perdre 2,6 milions d'euros en l'exercici fiscal 2022-2023, que va tancar el passat 31 de maig. Es tracta d'un empitjorament en comparació amb els beneficis de 15.000 euros registrats l'exercici anterior, segons va informar ahir a la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV).

Codorníu pagarà el raïm un 40% més car per la sequera

Codorníu ha anunciat als viticultors del Penedès que comprarà el raïm entre un 32% i un 40% més car –en funció de la categoria–, davant la previsió d'una verema complicada per la sequera que afecta la zona. Des del 2019, el grup cavista té acords estables de compra a cinc anys signats amb productors de raïm ecològic del Penedès.

DIRECTORA
ESTHER VERA

DIRECTOR ADJUNT
IGNASI ARAGAY

DIRECTORA GERENT
GEORGINA FERRI

SUBDIRECTORS
DAVID MIRÓ
CATALINA SERRA
JORDI CORTADA
CARLA TURRÓ
ENRIC BORRÁS ABELLÓ

DIRECTORA D'ART
CRISTINA CÓRDOBA

POLÍTICA
GERARD PRUNA
INTERNACIONAL
FRANCESC MILLAN
SOCIETAT
ELENA FREIXA
ECONOMIA
ALBERT MARTÍN
DEBAT
TONI GÜELL
CULTURA
XAVIER CERVANTES
ESTILS
THAÏS GUTIÉRREZ
MÈDIA
ÀLEX GUTIÉRREZ
ESPORTS
XAVI HERNÁNDEZ
NAVARRO
LLENGUA
PAU DOMÈNECH
FOTOGRAFIA
XAVIER BERTRAL
DISSENY DIGITAL
RICARD MARFÀ
ARA TV
ALBA OM

EDICIÓ DE PREMSA PERIÒDICA ARA, SL

PRESIDENT
FERRAN RODÉS
FINANCES
XAVIER LINARES
MÀRQUETING I VENDES
PABLO CASALS
DIRECTORA DE VENDES
CAROLINA PÉREZ
COMERCIAL
SERGI GERMÁN
NOUS NEGOCIS
ORIOL CANALS
TECNOLOGIA
MARC CAMPRODON

DIRECTOR FUNDADOR
CARLES CAPDEVILA

C/ PEU DE LA CREU, 5-9
08001 BARCELONA.

TELÈFON: 93 202 95 95.

ATENCIÓ AL SUBSCRIPTOR:
93 275 11 10

subscriptions@ara.cat

TEXT LEGAL
Edició de premsa periòdica
ARA es reserva tots els drets sobre el contingut del diari ARA, els suplementos i qualsevol producte de venda conjunta, sense que es puguin reproduir ni transmetre a altres mitjans de comunicació, totalment o parcialment, sense prèvia autorització escrita.

Difusió controlada per l'OJD

DL.: B-42598-2010
ISSN: 2014-010X

EL DIARI D'AHIR

Fe d'errades: L'ARA agraeix als lectors que ens facin arribar els errors que detectin en el contingut dels articles. Un cop confirmat l'error, l'ARA publica la fe d'errades en aquesta mateixa columna. Podeu fer-nos arribar les vostres esmenes a opinio@ara.cat.

DEBAT

CONSULTEU MÉS ARTICLES A L'ARA.CAT

Un més a la paperera de la història

Després d'uns resultats catastròfics, Roger Montañola pujava una fotografia a les xarxes on se'l veia navegant cofoi cap a un horitzó de vacances i, com va recordar no pocs cops en campanya, sous ben lucratiu esperant-lo al sector privat. Al text que acompanyava la imatge parlava de "principi de realitat", deia que "Catalunya no té ni vol un espai catalanista pragmàtic" i reblava amb una frase insuperable: "Ben mirat, es viu de conya en la paperera de la història!". Les particularitats del panorama català ofusquen que, darrere de la desaparició anecdòtica del PDECat, podem estirar el fil d'un canvi d'època profund i inexorable, i que potser sí que el neoliberalisme pot haver arribat per fi a la paperera de la història.

Com gairebé totes les coses importants dels últims tres quarts de segle, el neoliberalisme va originar-se als Estats Units i es va estendre per la resta del món i, com veurem, la seva defunció també. Els orígens de la cosa es remunten a mitjan segle passat, i s'han d'entendre com una reacció contra el liberalisme del New Deal de Franklin Delano Roosevelt, un conjunt de polítiques que combinaven una aposta pel capitalisme amb una forta regulació estatal. Seguint la llei del pèndol històric, aquesta hegemonia de ferro va activar un moviment contracultural, les figures més importants del qual van ser Friedrich Hayek i Milton Friedman, que denunciaven que aquest control estatal era una forma de totalitarisme encobert i prometien que privatitzar com més coses millor seria la solució a tots els problemes. Després d'anys de picar pedra, tot va canviar quan dos creients de la religió neoliberal van ocupar el poder més alt: Ronald Reagan als EUA, i Margaret Thatcher a Anglaterra. El món va fer un tomb, i els acadèmics estan força d'acord que els darrers quaranta anys la dreta i l'esquerra no han fet altra cosa que polítiques més o menys neoliberals.

És probable que els historiadors datin el final d'aquest cicle el 2016 amb la presidència de Donald Trump, el primer president americà que va pujar al poder fent una campanya obertament antineoliberal al bressol del neoliberalisme. En

JOAN BURDEUS

CRÍTIC CULTURAL

cara que després es va desdir de moltes coses, Trump va arribar a la Casa Blanca gràcies al seu cap de campanya, Steve Bannon, l'ideòleg i estrateg més influent per a les dretes postliberals que després de Trump han proliferat com bolets arreu del món. A grans trets, el postliberalisme d'inspiració trumpista proposa un nacionalisme econòmic i un supremacisme identitari, una reversió de tots els aspectes de la globalització que havia estat, justament, la nau insígnia del neoliberalisme. La gràcia és que, igual que Clinton i Blair van suavitzar la retòrica, però van

mantenir el projecte desregulador de Reagan i Thatcher, Joe Biden ha combatut ferotgement Trump en el front cultural, però ha mantingut i fins i tot radicalitzat el programa econòmic de despesa massiva de l'estat. Als Estats Units d'avui, l'únic secret per aconseguir que una llei es presenti és guanyar l'aprovació dels dos partits és presentar-la com una mesura que protegeixi les indústries americanes de la lliure competició amb la Xina.

Potser el que és més important de recordar quan mirem aquests canvis d'època és que el tomb ideològic sempre va després d'una crisi econòmica. Igual que el neoliberalisme no va fer forat fins que la crisi del petroli del 1973 va frenar la prosperitat que el keynesianisme havia garantit durant tants anys al món modern (8 anys després, Reagan arribava a la presidència), el postliberalisme ha anat guanyant terreny arran de la crisi financera del 2008 que va fer esclatar tantes bombolles (8 anys després, Trump arribava a la presidència). L'hegemonia neoliberal ha portat molta prosperitat als països pobres, però ha incrementat les desigualtats

als països rics. El neoliberalisme ja no és una ideologia útil perquè no té res a oferir als perdedors de la globalització del primer món, que no paren de créixer.

De tots els partits que es presentaven a les eleccions, el PDECat és el que va rebre una puntuació més alta per l'Institut Ostrom, el *think tank* liberal de Catalunya. No hi ha cap dubte que els fracassos d'aquest espai s'expliquen per moltes raons. Però el desinterès quasi còmic amb què la societat ha rebut la candidatura de Montañola no es pot entendre sense la crisi global d'una ideologia que no només ha deixat d'interpel·lar la gent, sinó també les elits, que quan detecten que un discurs ja no ven, el deixen caure sense compassió. Després d'anys escoltant professors d'economia que explicaven les bondats del

GETTY

lliure mercat, la globalització i la desregulació, ara ens trobem que el que figurava que era de sentit comú durant quaranta anys ha resultat ser una ideologia amb el seu cicle de vida com totes les altres. No cal dir que, mirant les noves propostes que emergeixen arreu del món, no hi ha cap garantia que el que vindrà sigui millor.

El neoliberalisme, que figurava que era de sentit comú durant quaranta anys, ha resultat ser una ideologia amb el seu cicle de vida com totes les altres

Les veus blaves i el rei marcial

Hi ha dues maneres d'aprendre política. Una és estudiar la política com a ciència i una altra lluitar en la política entesa com a terreny de combat. Normalment, els politòlegs es dediquen a la primera, els dirigents i els militants de les organitzacions a la segona i els periodistes haurien d'estar a mig camí entre les dues maneres.

Un politòleg que no hagi practicat la política podrà escriure bons llibres i guanyar molts premis, però, per més que estigui de moda la consultoria, jo mai no recomanaria a un dirigent contractar els serveis de qui no ha practicat la política de combat (seria com posar a un capellà -dels pocs rigorosos amb el celibat- de terapeuta sexual).

Un dirigent o un militant, encara que no estudiï, pot ser un gran polític si la seva experiència i laboriositat li han format un bon instint. De fet, hi ha figures polítiques notables que no llegien llibres (Adolfo Suárez és una de les més conegudes d'aquest patró). Però aquest tipus de dirigents, encara que siguin hàbils, solen estar mancats de recursos per entendre el sentit històric de certs processos polítics. Algú em va dir una vegada que el seu fort no era aquesta "alta política" que m'interessava a mi, sinó "les coses del menjar". Allò que em va dir pretenia ser la lliçó de política de classe que dona el sindicalista al professor. Hi ha molts polítics professionals progressistes que acaben sent tecnòcrates progressistes especialitzats en polítiques públiques.

PABLO IGLESIAS

EX SECRETARI GENERAL DE PODEM I EXVICEPRESIDENT SEGON DEL GOVERN ESPANYOL

Després hi ha els periodistes, que, òbviament, fan política dins dels límits de la seva consciència i de la seva empresa. Ja deia Napoleó que quatre diaris hostils són més temibles que mil baionetes. Hi ha periodistes que només llegeixen i repliquen el que escriuen altres periodistes, però n'hi ha alguns que, a més, estudien. Fiiñ-se més d'aquests.

Tot aquest rotlló és per justificar que em vull basar en les reflexions d'un periodista que llegeix i en les d'un militant que també llegeix per esbossar un raonament sobre la situació política després del 23-J.

El periodista és Enric Juliana i va escriure això fa dos dies a *La Vanguardia*: "La cultura política dominant a Espanya és una altra. És la cultura del xoc frontal, i d'aquí sorgeixen les veus blaves que comencen

GETTY

a qüestionar el lideratge de Feijóo per la insuficient victòria. Ahir es va llançar la primera bengala d'avís. La va disparar Esperanza Aguirre. La continuïtat o no de Núñez Feijóo és un afer clau, ja que no és fàcil que Sánchez obtingui la investidura i hem de començar a pensar que hi pot haver noves eleccions abans d'acabar l'any".

El militant és Rafa Mayoral i escrivia avui a *El Salto* això altre: "La monarquia continua sent el fre de mà de l'oligarquia davant de qualsevol avenç democràtic. El rei és el representant dels que manen sense presentar-se a les eleccions, passava amb l'anterior, el *campechano*, i continua passant amb l'actual, el marcial. El rei ha perdut les eleccions".

Juliana, com dic, és un periodista dels que llegeixen, i això es nota. I a més va ser militant; del PSUC, ni més ni menys. Mayoral porta militant des dels 14 anys; des de les joventuts del PC d'Ignacio Gallego, passant per la PAH i fins a Podem. I Mayoral és dels militants amb responsabilitats que estudien. I això es nota en la profunditat del que diu, que conté les claus fonamentals del moment en què estem.

El que és important, en realitat, no és si Pedro Sánchez aconseguirà la investidura després d'arribar a un acord amb Puigdemont o si, al contrari, hi haurà una altra vegada eleccions al desembre. El més important és si la fràgil majoria plurinacional emprèn un full de ruta de reforma de l'Estat en una direcció republicana. Això seria l'únic que, a mitjà i llarg termini, serviria per derrotar les veus blaves.

El que és important no és si Sánchez aconseguirà la investidura després d'arribar a un acord amb Puigdemont

Rafa Mayoral ha escrit: "La monarquia continua sent el fre de mà de l'oligarquia davant de qualsevol avenç democràtic"

Obligades a canviar de cognom

MARTA AYMERICH

DIRECTORA DE L'E-HEALTH CENTER DE LA UOC

Exactament avui, 29/7, fa 29 anys que va morir Dorothy Crowfoot Hodgkin, premi Nobel de química el 1964. La tercera dona que el guanyava. Va ser per haver determinat, mitjançant difracció de raigs X, les estructures tridimensionals de substàncies bioquímiques complexes com ara la penicil·lina o la vitamina B12. Anys més tard també va desxifrar l'estructura de la insulina.

La Dorothy, britànica nascuda al Caire el 1910, té una història fascinant. I no només pels seus descobriments científics, sinó per la seva fermesa i el seu compromís social. Per començar pel final, en el seu discurs de rebuda del Nobel ja ho va deixar clar: "He estat escollida per respondre-us aquesta nit com a única dona del nostre grup [de guardonats amb el Nobel], una posició que espero que no sigui tan estranya en el futur per a distincions d'aquest tipus".

No és insòlit, doncs, que no visqués gaire bé haver de deixar d'utilitzar el nom amb el qual signava totes les seves publicacions. Sembla que la van convèncer que substituís el seu nom científic habitual (Dorothy Crowfoot) pel seu nom de casada (Dorothy Hodgkin) quan ja portava 12 anys de matrimoni. Francament, se'm fa inexplicable que en societats avançades les dones (i només elles) hagin de canviar de nom si es casen.

Amb tot, a partir de llavors publicaria com a Dorothy Crowfoot Hodgkin; aquest va ser el nom amb el qual li van atorgar el Nobel i el que figura a la pàgina web dels guardons. Tanmateix, la Royal Society britànica s'hi refereix com a Dorothy Hodgkin i promou unes beques anomenades així. Curiosament, són uns ajuts per a personal investigador que necessita conciliació i treball flexible per circumstàncies personals, "com ara responsabilitats de cura i/o condicions relacionades amb la salut."

I és que ella, de ben jove, va ser diagnosticada d'una artritis reumatoïdal que li deformava les mans i els peus, però això no li va impedir seguir investigant molt i bé i, a més, portar al món tres fills. De gran li va limitar la mobilitat fins al punt d'haver de desplaçar-se en cadira de rodes.

Per si no en tenia prou amb tot plegat, la seva preocupació per les desigualtats socials i el pacifisme i, en particular, per l'amenaça d'una guerra nuclear, va fer que presidís la Conferència Pugwash de 1976 fins a 1988. Les Conferències Pugwash de Ciència i Afers Mundials, o simplement Conferència Pugwash (lloc del Canadà on el 1957 es va fer la primera), van rebre el Nobel de la pau el 1995. Són convocades per científics, filòsofs i humanistes i el seu propòsit és la discussió d'assumptes com ara el desarmament i la responsabilitat social del científic. Van ser molt influents en la signatura dels tractats de no-proliferaçió d'armes nuclears.

Així doncs, la Dorothy ens va ensenyar que la ciència i la societat són més fortes quan es dialoga interdisciplinàriament i a consciència. Ella, més enllà de l'estructura de les molècules, va ser una dona de ciència i conviccions. Sigui amb el cognom que sigui que la vulgueu recordar.

DE FIT A FIT

Donar veu a la ultradreta

JORDI DURÓ

No va tot bé al front rus

Després de la fallida rebel·lió de Ievgueni Prigojin sembla com si els dirigents russos visquessin en una realitat paral·lela. La seqüència dels fets parla per si sola. Les tropes russes van deixar passar les columnes del Grup Wagner que es dirigien a Moscou, mentre els civils encuriosits les rebien pel carrer i els oferien menjar. Putin va definir aquest espectacle com el d'una societat russa unida. El ministre de Defensa, Serguei Xoigú, va desaparèixer de la vista quan els seus subordinats xerraven amb Prigojin i va reaparèixer uns dies més tard per elogiar els oficials per la seva lleialtat. A Serguei Surovikin, un dels generals més experimentats de Rússia, el van filmar en una habitació no identificada demanant a les tropes del Grup Wagner que es retiressin.

Han sigut unes setmanes estranyes. Tot i així, sobre el terreny la campanya bèl·lica russa avança a empenyes i rodolons, com fins ara. Durant aquesta breu rebel·lió no hi ha hagut indicis de resistències massives a incorporar-se a files, ni de desercions o amotinaments. De moment, les posicions defensives de Rússia –que s'estenen des de Bèlgorod, a l'est, fins a Crimea, al sud– encara estan segures.

Fins quan, però? Els problemes endèmics de la campanya de Rússia a Ucraïna segurament no faran sinó empitjorar. Xoigú i el general Valeri Gueràssimov, l'oficial rus de rang més alt, continuaran dirigint la guerra amb la mateixa ineptitud. Mantinguts en el càrrec per Putin gràcies a la seva lleialtat, ara encara són més propensos a amagar-li la informació negativa i a presentar una imatge distorsionada de la guerra. La neteja interna de l'exèrcit que –segons sem-

bla– s'està fent només n'augmentarà les disfuncions. El Kremlin s'ha decantat a favor dels que li són afins i ha reforçat així la via del fracàs.

Al marge de quin hagi sigut el seu destí després de la fallida rebel·lió, les crítiques de Prigojin a la guerra continuen sent perilloses perquè són encertades. Va assenyalar repetidament, amb un llenguatge tosc i irat, que és una guerra mal gestionada al més alt nivell per buròcrates que no s'assabenten de res, i això es tradueix en nombrosos problemes logístics i escassetat de municions. Va criticar Xoigú i Gueràssimov per minimitzar les males notícies i enganyar Putin i també per implicar-se en mesquines intrigues amb els seus subordinats. Va recalcar que els fills de l'elit russa s'escapen del servei militar mentre que els pobres tornen a casa dintre d'un taüt.

Però l'entorn de Putin, format pels interlocutors que li són lleials, li amaga aquests problemes i ofereix, en canvi, una visió alternativa tant al president com a una opinió pública indiferent. Dmitri Medvédev, vicepresident del Consell de Seguretat Nacional rus, afirma que el 2023 es van incorporar a l'exèrcit rus 185.000 homes. El ministeri de Defensa afirma que ha destruït més del doble d'HIMARS (sistemes múltiples de llançament de coets) dels que en total s'han entregat a Ucraïna. Segons Xoigú: "Tot va com havíem previst". Res d'això és veritat.

La desaparició del general Surovikin és una prova molt més reveladora de la situació actual. Conegut per les seves tàctiques despietades –com

DARA MASSICOT

EXANALISTA DEL POTENCIAL MILITAR RUS AL DEPARTAMENT D'ESTAT DELS EUA

THE
NEW YORK
TIMES

TRADUCCIÓ:
LÍDIA
FERNÁNDEZ
TORRELL

Els problemes endèmics de la campanya de Rússia a Ucraïna segurament no faran sinó empitjorar

ara la destrucció de ciutats a Síria i Ucraïna–, va prendre el comandament de les forces russes a la tardor i va ordenar la construcció de les extenses posicions defensives de Rússia (col·loquialment en diuen les "línies Surovikin"). Aviat, però, el van degradar i el van substituir pel general Gueràssimov, que poques setmanes després

d'assumir el comandament va emprendre una ofensiva d'hivern ineficaç i cara. El general Surovikin, un veterà condecorat que ha participat en quatre guerres i amb prestigi entre els militars i veterans i les comunitats de bloguers, semblava tot un savi en comparació amb ell. Ara circulen rumors sobre la seva detenció com a càstig pels seus ja antics vincles amb Prigojin i la possibilitat que estigués assabentat de la rebel·lió.

En aquesta atmosfera de sospita i incertesa en què desapareixen generals famosos i Putin de seguida llança acusacions de traïció, és probable que cada vegada esdevingui més freqüent l'autocensura entre els principals comandaments militars. El ministre Xoigú i el general Gueràssimov, que ara encara depenen més de Putin pel que fa a la seva seguretat i càrrecs, podrien ser més propensos a amagar-li o mitigar les males notícies del camp de batalla per conservar la seva confiança. Això enterboliria encara més la informació del Kremlin sobre la veritable situació de la guerra en un moment crucial del conflicte.

No va tot bé al front rus. Encara no se sap del cert si les tropes del Grup Wagner es retiraran totalment d'Ucraïna. Si se'n van, les unitats mi-

litars regulars patiran més baixes en un moment en què difícilment es poden permetre més pèrdues. Segons el cap de les forces armades britàniques, l'exèrcit rus ja ha perdut la meitat de la seva eficàcia operativa i potser no tindrà prou força per oferir resistència a l'actual contraofensiva ucraïnesa. Atrinxerades en les seves posicions defensives, algunes unitats del front gairebé no descansen ni disposen de contingents de reserva que les rellevin. Els constants atacs ucraïnesos als dipòsits de municions, nodes logístics i posts de comandament ho fan tot més difícil. La setmana passada van destituir com a mínim dos generals russos que s'havien queixat d'aquestes condicions insostenibles.

Tot això donaria a les forces ucraïneses una gran oportunitat per avançar si tinguessin els mitjans necessaris per aprofitar-la. Però també viuen una situació difícil. Sotmeses a constants atacs d'artilleria i sense un suport aeri adequat, lluiten per travessar els camps russos, sembrats de mines. Els seus enginyers militars retiren ara les mines manualment, una feina extremadament perillosa i laboriosa. Però les forces ucraïneses que han pogut arribar a les trinxeres russes moltes vegades han sigut capaces de retirar-les. Les municions de dispersió enviades fa poc pels Estats Units també hi haurien d'ajudar.

De moment, el front rus aguanta, tot i les resolucions errònies del Kremlin. No obstant, la pressió acumulada de les males decisions adoptades no para de créixer. El front rus podria ensorrar-se com –en paraules de Hemingway– el procés que porta a la bancarrota: "De mica en mica i després de sobte".

Copyright The New York Times

Ells no ens ho perdonarien

La història de la banda terrorista ETA és molt llarga. Tots els governants vam somiar amb el seu final i tots els governs espanyols van intentar trobar interlocutors per negociar-hi l'abandonament de la lluita armada. De com es va gestar aquest final ja se'n coneixen moltes versions. Jo vull centrar-me en el final-final, que va esdevenir inevitable i irreversible el dia que la banda terrorista va trencar la treva amb el seu atemptat a la T4 de l'aeroport de Madrid el dia 30 de desembre de 2006, amb dues víctimes mortals. La ruptura de la treva va trencar tots els fràgils ponts i va portar els membres de l'esquerra abertzale (que aleshores donaven cobertura a la violència) al desert de la il·legalització i la presó. Els serveis d'intel·ligència havien estudiat l'enfrontament entre la direcció (cada vegada més allunyada de la realitat amb Thierry o Txeroki) i les organitzacions socials i polítiques que intentaven tenir un espai públic on expressar els seus objectius d'alliberament.

La gestió penitenciària –la transferida a Catalunya i la de la resta de

l'Estat amb Mercedes Gallizo al capdavant– va tenir un paper important, ja que hi havia aleshores més de 700 presos i la majoria lentament i progressivament van acollir-se al que es va anomenar "la via Nanclares": si es mostaven favorables a abandonar les armes, se'ls acostava allà on hi havia les seves famílies; si insistien en defensar la lluita armada, se'ls allunyava i se'ls aplicava un règim penitenciari rigorós. Quan la immensa majoria d'aquests presos van donar suport a renunciar a la violència, el col·lectiu de presos bascos (EPPK) i les organitzacions que els donaven suport van fer públic un comunicat acceptant la legalitat i les accions de reinserció,

La fi de la banda terrorista ETA en qualsevol altre estat avançat del món s'explicaria com una gesta democràtica

MONTSERRAT TURA

METGE,
EXCONSELLERA
DE JUSTÍCIA I
D'INTERIOR

que fins aleshores havien estat un anatema.

La societat civil basca va anar alçant la veu contra la por, i moviments com ara Euskal Herriko Bakearen Aldeko Koordinakundea (Gest per la Pau), Elkarri-Lokarri o Fòrum d'Ermua sumaven més i més seguidors en les seves concentracions.

També hi van contribuir les trobades entre familiars de víctimes i terroristes, l'evidència del camí sense sortida, l'actuació de les forces de seguretat, la integritat de les víctimes i els seus familiars, els noms propis: Jesús Eguiguren, Patxi López, Rubalcaba, i moltíssims d'anònims. Persones com Arnaldo Otegui van començar a afirmar que l'anomenada lluita

La instrumentalització del dolor que el PP ha fet durant aquests 12 anys s'intensifica en cada campanya electoral

armada era un llast i no aconseguiria mai res. El camí va ser molt llarg. Hi va haver les il·legalitzacions d'Askatasuna, de Segi, d'Ekin... Més tard, ja sense violència, el procés d'Aralar, Alternatiba, Sortu, Bateragune i finalment EH Bildu atenen a la crida que el govern de Rodríguez Zapatero, amb la veu del seu ministre d'Interior, Pérez Rubalcaba, havia fet resumida en la frase "O bombes o vots". Finalment, va arribar l'acceptació del dany i del dolor produït i la petició explícita de perdó, sense que hi hagués cap concessió política, sense que es canviés cap marc jurídic. No oblidó el llarg camí del suport a la banda d'una part important de l'antifranquisme, del desconcert quan la violència, les bombes, van seguir esventrant cossos en la Transició i en la consolidació democràtica, ni la bogeria del terrorisme covat en les instàncies de l'Estat, ni els desapareguts i les tortures; però res justificava els 864 assassinats, dels quals 22 eren criatures; 3.000 atemptats, 79 segrestos i més de 7.000 víctimes.

Les forces i cossos de seguretat van treballar intensament en els darrers

Dies de juliol

Després d'unes calor notables, el juliol s'acaba. Hem passat pel Carme, per Sant Jaume, per Santa Anna i Sant Joaquim i per unes eleccions espanyoles. La Mare de Déu del Carme em porta records de petit, quan celebràvem el sant de la mamà i de la tia Carmen. A Girona. L'endemà marxàvem a Sant Feliu. Amb el carrilet. Uns dies abans havia passat el camió d'en Dispès, per carregar tots els bultos, matalassos i la nevera. La nevera de fusta, que funcionava amb barres de gel. Començava l'estiu. Un estiu que s'allargaria fins a finals de setembre, just per poder començar el curs el 2 d'octubre. El dia 1 era el Dia del Caudillo, per tant, era festa. El setembre m'agradava molt, perquè, ja tips de mar i de sorra i negres com paelles, podíem anar a passeig i, al vespre, posar-nos un jersei... Però el dia del Carme el celebràvem a Girona. Recordo que fèiem gelat amb un estri especial, una mena de galleda de fusta, amb un espai on es posava gel trinxat i sal. Al centre, en un atuell especial, s'hi posava crema, ja freda. Donant voltes a una maneta, unes aletes remenaven la crema per evitar que es fes un bloc de gel. En dèiem *mantecado*.

Els altres records del dia del Carme ja són de molt més gran, de Portocolom, a Mallorca. Vam anar a passar els juliols a Portocolom durant una vintena d'anys. I la processó del Carme era una precisió. Embarcaven la maredeu amb totes les autoritats, civils i religioses, i la banda municipal de Felanitx. I l'envoltaven tot de llaguts i barques plenes de bandere-

tes de colors i serrells de paper blanc. Llaguts i barques es posaven en dues fileres al costat de la barca de la maredeu i anaven fins al centre de la badia. Un cop la imatge tornada a terra, es feia una processó fins a l'església on es guarda. La banda tocava una musiqueta trista, *Camino de la ermita solitaria* o alguna cosa així. La repetien tantes vegades que ens l'apreníem de memòria. Un cop a l'església es cantava la *Salve*. Però el millor era que, acabada la processó per mar, tots els llaguts i barques feien una carrera fins a la bocana.

Abans Sant Joaquim era l'endemà de Santa Maria, és a dir, el dia 16 d'agost. Però la Santa Mare Església un bon dia va decidir ajuntar el ma-

NARCÍS COMADIRA

ESCRIPTOR I PINTOR

Puigdemont tindrà la clau del govern que el persegueix. Quines coses!

trimoni entre Sant Joaquim i Santa Anna, que celebraven la festa per separat; és per això que ara la festa del pare de Maria se celebra el dia de Santa Anna. Però el dia abans de Santa Anna és Sant Jaume, patró d'Espanya, *Santiago y cierra España* i tot el que vulguin. Compostel·la i el camí de Santiago, pelegrins i petxines.

Però dos dies abans de Sant Jaume, Espanya s'ha vist sotmesa a una consulta electoral. Com va escriure el gran poeta (per cert, molt anticatalà) Antonio Machado, "*una de las dos Españas ha de helarte el corazón*". Doncs bé, les eleccions que acabem de sofrir anaven d'això. Les dues Espanyes enfrontades en una lluita ferotge. La dreta, reforçada per l'extrema dreta, contra

l'esquerra reforçada per la por. Per la por a l'extrema dreta. I la pobreta Catalunya espellifada entremig. I, com saben, els resultats han sortit tan justos que la investidura de Pedro Sánchez, teòricament de l'esquerra, dependrà dels vots de set independentistes d'obediència puigdemontiana. O sigui que el pitjor enemic d'Espanya té la clau, o la tindrà, del govern que el persegueix fins a la mort. Quines coses! Com acabarà tot això? Un embolic suprem. El més curiós és que feia quatre dies que Sánchez havia dit que Puigdemont ja no hi pintava res, que ja no era ningú... Els polítics val més que callin. Què faran ara l'un i l'altre? Veurem, veurem...

I el senyor Feijóo, gallec, més gris que Rajoy, depèn de Vox, aquesta extrema dreta que no sap pronunciar el seu nom. Però sembla que ja no poden manar. Haurà anat de ben poc. Però si l'altra Espanya vacilla una mica, si els independentistes exigeixen massa, si avantposen Catalunya a un govern estable (és un dir) d'Espanya, llavors tots els vots de la por no serviran de res. Hauran de fer unes altres eleccions, que, com diuen els savis, guanyaria la dreta. Jo crec que, si volem aturar la dreta i l'extrema dreta, cal que els independentistes sàpiguen no demanar la lluna en un cove. No demanar res impossible. Res anti-constitucional. Només transferències i inversions...

Això ha estat el juliol, a part de la calor i dels preus de xindries i melons i del poc gust de préssecs i albercocs. Però començo a pensar que potser són les meves papil·les que s'estan esmussant i que els sabors d'abans, tan vívids, ja s'han perdut, per a mi, per sempre.

FRANCESC MELCION

anys d'ETA; França va col·laborar com mai ho havia fet; la fermesa dels que van explicitar el rebuig per trencar el clima de coacció que es vivia al País Basc, i sobretot les víctimes que van sobreviure i els familiars de totes les víctimes que van defensar sempre la derrota de la banda amb instruments de l'estat democràtic i no es van deixar arrossegar pel sentiment de venjança van contribuir a aquest final.

La fi de la banda terrorista ETA en qualsevol altre estat avançat del món s'explicaria com una gesta democràtica. La llei va caure amb tota la seva força sobre els terroristes, la banda va claudicar i va abandonar la violència folla que ens havia pres amics i companys, que havia mantingut contra les cordes la política democràtica i que feia que haguéssim de mirar sota el cotxe abans d'enfilar-hi la família; la democràcia va entendre amb la maduresa deguda que es podia defensar la sobirania, la independència d'Euskal Herria per les vies parlamentàries que es basen en la pluralitat política.

Van ser governants com Rodríguez Zapatero i Rubalcaba els que van aguantar la deslleialtat del PP, que va situar-se fora del Pacte Antiterrorista i va utilitzar algunes associacions

afins que van convocar fins a cinc grans manifestacions acusant el govern d'aleshores de traïr els difunts i totes les víctimes. Van aguantar la pressió i quan venien a Catalunya i podien dinar en una terrassa no es podien creure que aquí no els insultéssim i que poguessin explicar l'evolució cap a la pau definitiva. Si no hagués quedat resolt el dia 20 d'octubre de 2011 en les darreres setmanes del govern socialista, en l'etapa Rajoy i

Fernández Díaz no hauria estat possible la fi d'aquell terrible malson.

La instrumentalització del dolor que el PP ha fet durant aquests 12 anys en què la societat ha pogut viure sense aquell clima de terror s'intensifica en cada campanya electoral. En el darrer any, l'actitud del PP ha estat ignominiosa, fins al punt d'enfrontar les diferents sensibilitats de les organitzacions que agrupen avui les víctimes dels terrorismes i d'ani-

VINCENT WEST / REUTERS

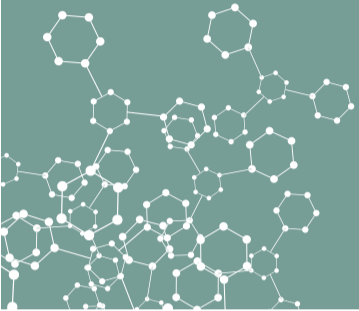
mar que s'acusi de criminal i de gos el president que pretenen substituir. Certament, la formació política EH Bildu no va tenir una idea gens afortunada posant a les seves llistes candidats condemnats per aquella violència, així com Vox tampoc pren la decisió correcta quan posa en llocs destacats persones condemnades per violència masculista, per molt que el nostre sistema d'execució penal sigui de reeducació i reinserció. Les rectificacions signifiquen adonar-se de l'error, però no guareixen la reactivació del dolor.

De tots els disbarats que hem sentit durant la campanya, els que criden noms de dirigents etarres que encara compleixen condemna pels seus horribles crims han estat els pitjors, i els candidats del PP i de Vox no han condemnat aquest ús barroer del dolor, ans al contrari, l'han encoratjat. He esperat que la campanya s'acabés per compartir les meves reflexions sobre aquesta tendència malaltissa de la política de convertir els grans moments de victòria col·lectiva en drames eterns i en armes llancívoles. Els amics que vaig perdre pels trets i les bombes no ens ho perdonarien.

Podeu llegir la versió sencera d'aquest article a l'Ara.cat.

araciència

C

Matemàtiques

La intel·ligència artificial també sacseja les matemàtiques

Fa milers d'anys que els matemàtics s'adapten als progressos successius en el camp de la lògica i el raonament, però estan preparats per a la intel·ligència artificial?

Siobhan Roberts
THE NEW YORK TIMES
NOVA YORK

A la col·lecció del Museu Getty de Los Angeles hi ha un retrat fet al segle XVIII del matemàtic Euclides, de la Grècia antiga, on apareix amb aspecte descarat i les mans brutes, sostenint diversos fulls d'*Elements*, el seu tractat de geometria. El text d'Euclides ha estat el paradigma d'argumentació i raonament matemàtics durant més de dos mil·lennis.

"Euclides és famós perquè comença amb unes *definicions* que són gairebé poètiques", comenta el lògic de la Universitat Carnegie Mellon Jeremy Avigad en un correu electrònic. "Sobre aquest fonament, va bastir la matemàtica del seu temps i va demostrar les coses de tal manera que cada pas *es deriva clarament* dels anteriors, a partir dels conceptes bàsics, les definicions i els teoremes exposats prèviament". Si bé hi havia qui denunciava que alguns dels passos "evidents" d'Euclides no ho eren tant, assenyala Avigad, el sistema funcionava.

Al segle XX, però, els matemàtics van deixar de veure amb bons ulls que la matemàtica es basés en aquests fonaments geomètrics intuïtius. Per aquest motiu, van desenvolupar sistemes formals: representacions simbòliques precises i normes mecàniques. Finalment, aquesta formalització va permetre traslladar

la matemàtica al llenguatge informàtic. El 1976, el teorema dels quatre colors (segons el qual n'hi ha prou amb quatre colors per omplir un mapa de tal manera que no hi hagi regions adjacents del mateix color) va ser el primer gran teorema a quedar demostrat amb l'ajut de la força bruta informàtica.

■ La revolució de la IA

Avui dia, els matemàtics s'enfronten a l'última força transformadora: la intel·ligència artificial. El 2019, Christian Szegedy, un informàtic que ha treballat a Google i actualment treballa en una *start-up* de la badia de San Francisco, va predir que un sistema informàtic igualaria o superaria la capacitat de resolució de problemes dels millors matemàtics humans en qüestió d'una dècada. L'any passat va corregir la predicció per situar la data en el 2026.

Al febrer, Avigad va acudir a un seminari sobre "demostracions assistides per ordinador" a l'Institut de Matemàtica Pura i Aplicada, al campus de Los Angeles de la Universitat de Califòrnia, i l'últim dia de les jornades va visitar el retrat d'Euclides. L'acte va atreure un còctel atípic de matemàtics i informàtics. "Sembla conseqüent", comenta Terence Tao, un dels matemàtics de la universitat, guanyador de la medalla Fields el 2006 i principal organitzador del seminari.

Tao assenyala que els matemàtics no s'han començat a amoïnar per les possibles amenaces derivades de la intel·ligència artificial, tant per a l'estètica ma-

temàtica com per a ells mateixos, fins fa pocs anys. El fet que hi hagi matemàtics destacats que aborden aquestes qüestions i n'exploren les potencialitats "d'alguna manera trenca el tabú", diu.

■ Intel·ligència que demostra

Avui dia no falten aparells per optimitzar-nos la vida: l'alimentació, el son, l'activitat física. "Ens agrada portar a sobre aparells que ens facilitin una mica encertar en les coses", diu el matemàtic de la Universitat de Wisconsin-Madison Jordan Ellenberg durant una de les pauses del seminari. Els dispositius que fan servir la intel·ligència artificial podrien fer el mateix amb les matemàtiques, afegeix: "Està molt clar que la qüestió és que poden fer les màquines per a nosaltres i no pas que ens faran les màquines a nosaltres".

Un d'aquests aparells matemàtics s'anomena assistent de demostració o demostrador interactiu de teoremes. L'Automath n'era una versió primitiva dels anys 60. Pas a pas, un matemàtic tradueix una demostració en llenguatge informàtic i, tot seguit, un programa

informàtic comprova si el raonament és correcte. Les comprovacions s'acumulen en una biblioteca, una referència canònica dinàmica que poden consultar altres usuaris.

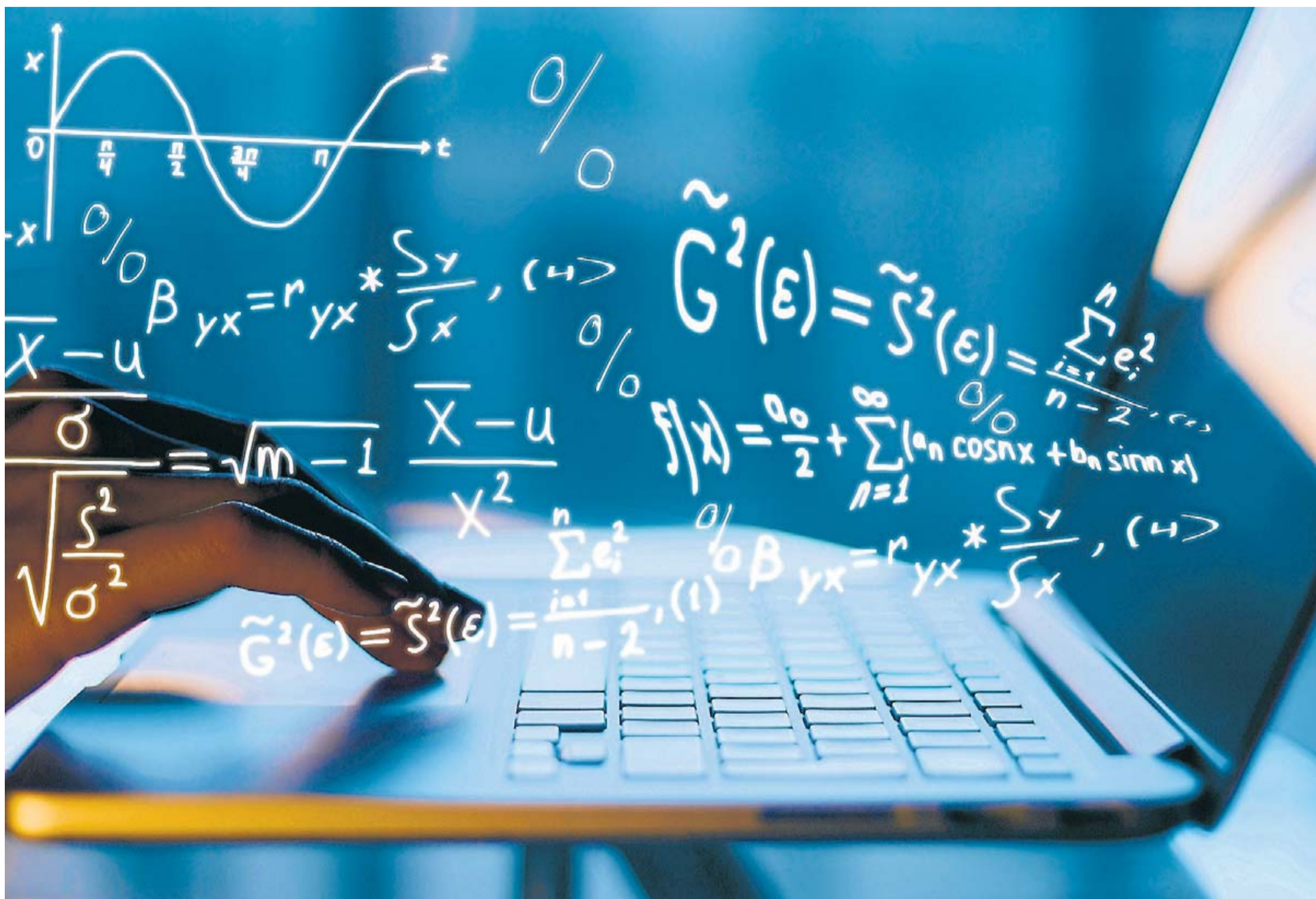
Aquesta mena de formalització serveix de fonament per a la matemàtica actual, comenta Avigad, que dirigeix el Centre Hoskinson de Matemàtica Formal (fundat per l'emprenedor del món de la criptografia Charles Hoskinson), "exactament de la mateixa manera que Euclides mirava de codificar i dotar d'uns fonaments la matemàtica del seu temps".

Per altra banda, el sistema d'assistent de demostració de codi obert Lean està atraient molta atenció darrerament. Desenvolupat a Microsoft per Leonardo de Moura, un informàtic que actualment treballa a Amazon, Lean es basa en el raonament automàtic a través del que es coneix com a GOFAI o intel·ligència artificial simbòlica, la qual està inspirada en la lògica. De moment, la comunitat de Lean ha verificat un teorema intrigant sobre el capgirament d'una esfera com un mitjà, així com un teorema clau en un sistema per unificar reialmes matemàtics, entre altres projectes.

Des que va assistir al seminari, Emily Riehl, matemàtica de la Universitat Johns Hopkins, ha fet servir un programa assistent de demostració experimental per formalitzar demostracions que havia publicat anteriorment amb un coautor. Al final d'una verificació, co-

Predicció

D'aquí 10 anys un sistema informàtic igualarà la capacitat de resolució de problemes dels millors talents

PESHKOV / GETTY

menta: “Tinc una comprensió molt i molt aprofundida de la demostració, molt més que mai. Penso amb una tal claredat que l’hi puc explicar a un ordinador dels més ximplers”.

■ Converses matemàtiques

Un altre grup d’eines es basa en l’aprenentatge automàtic, que sintetitza quantitats ingents de dades i hi detecta patrons. Tanmateix, no obté bons resultats quan ha d’exercitar el raonament lògic pas a pas. DeepMind de Google dissenya algoritmes d’aprenentatge automàtic per abordar problemes com ara el plegament de les proteïnes (AlphaFold) o guanyar partides d’escacs (AlphaZero). En un article publicat a *Nature* el 2021, un equip va dir dels seus resultats que “impulsen el progrés en matemàtica guiant la intuïció humana amb intel·ligència artificial”.

Yuhuai Tony Wu, un informàtic que va treballar a Google i ara treballa en una *start-up* de la badia de San Francisco, planteja un objectiu de l’aprenentatge automàtic més grandiloqüent: “resoldre les matemàtiques”. A Google, Wu va investigar els usos possibles en matemàtiques dels grans models de llenguatge que fan anar els bots de conversa.

L’equip n’utilitzava un model entrenat amb dades d’internet i després perfeccionat mitjançant un gran conjunt de dades amb un alt contingut matemàtic basat, per exemple, en un arxiu en lí-

nia d’articles sobre matemàtica i ciència. Quan se li demanava en anglès planer que resolgués problemes matemàtics, el bot de conversa especialitzat, anomenat Minerva, “era molt bo a l’hora d’imitar els humans”, va assegurar Wu al seminari. El model va obtenir millors notes que les d’un estudiant de 16 anys mitjà en exàmens de matemàtiques de secundària.

Wu afirma que, eventualment, s’imagina un “matemàtic automàtic” que tingui “la capacitat de resoldre un teorema matemàtic tot sol”.

■ La prova decisiva

Davant d’aquestes novetats trencadores, els matemàtics expressen graus de preocupació diversos.

Michael Harris, de la Universitat de Colúmbia, manifesta els seus dubtes al seu Substack titulat Silicon Reckoner. L’amoïna el possible xoc entre els interessos i valors de la matemàtica de recerca i els sectors tecnològic i de defensa. En un butlletí recent, assenyalava que un dels ponents d’un seminari titulat *A.I. to Assist Mathematical Reasoning* (intel·ligència artificial per assistir en el raonament matemàtic), organitzat per l’Acadèmia Nacional de Ciències dels Estats Units, era un representant de Booz Allen Hamilton, contractista de les agències d’intel·ligència i les forces armades nord-americanes.

Harris lamenta que no es debatin les conseqüències a gran escala de l’ús de la intel·ligència artificial en la recerca ma-

temàtica, especialment “si es compara amb l’animadíssim debat que es manté actualment” sobre aquest tema en “pràcticament qualsevol àmbit, excepte les matemàtiques”.

Geordie Williamson, de la Universitat de Sydney i col·laborador de DeepMind, va intervenir al congrés de l’Acadèmia Nacional de Ciències i va animar els matemàtics i els informàtics a participar més en aquests debats. Al seminari de Los Angeles, va encetar el seu discurs amb una frase inspirada en l’assaig de George Orwell de 1945 *La bomba atòmica i vostè*. “Atesa la probabilitat que tots en resultem profundament afectats en els pròxims cinc anys —va dir Williamson—, l’aprenentatge automàtic no ha suscitat tant debat com es podria esperar”.

Williamson és del parer que la matemàtica és la prova decisiva per determinar de què és capaç i de què no l’aprenentatge automàtic. El raonament és la quintaessència del procés matemàtic i és el problema crucial i irresolt de l’aprenentatge automàtic.

Al principi de la col·laboració de Williamson amb DeepMind, l’equip va

trobar una xarxa neuronal que va predir “una quantitat en matemàtiques que importava molt”, afirma en una entrevista, i ho va fer “amb una precisió increïble”. Williamson es va escarriar a entendre per què —això serien els elements d’un teorema—, però no en va poder treure l’entrellat. Tampoc se’n va sortir cap treballador de DeepMind. Com Euclides, el geòmetra de l’Antiguitat, d’alguna manera, la xarxa neuronal havia aconseguit discernir intuïtivament una veritat matemàtica, però el perquè lògic resultava indesxifrable.

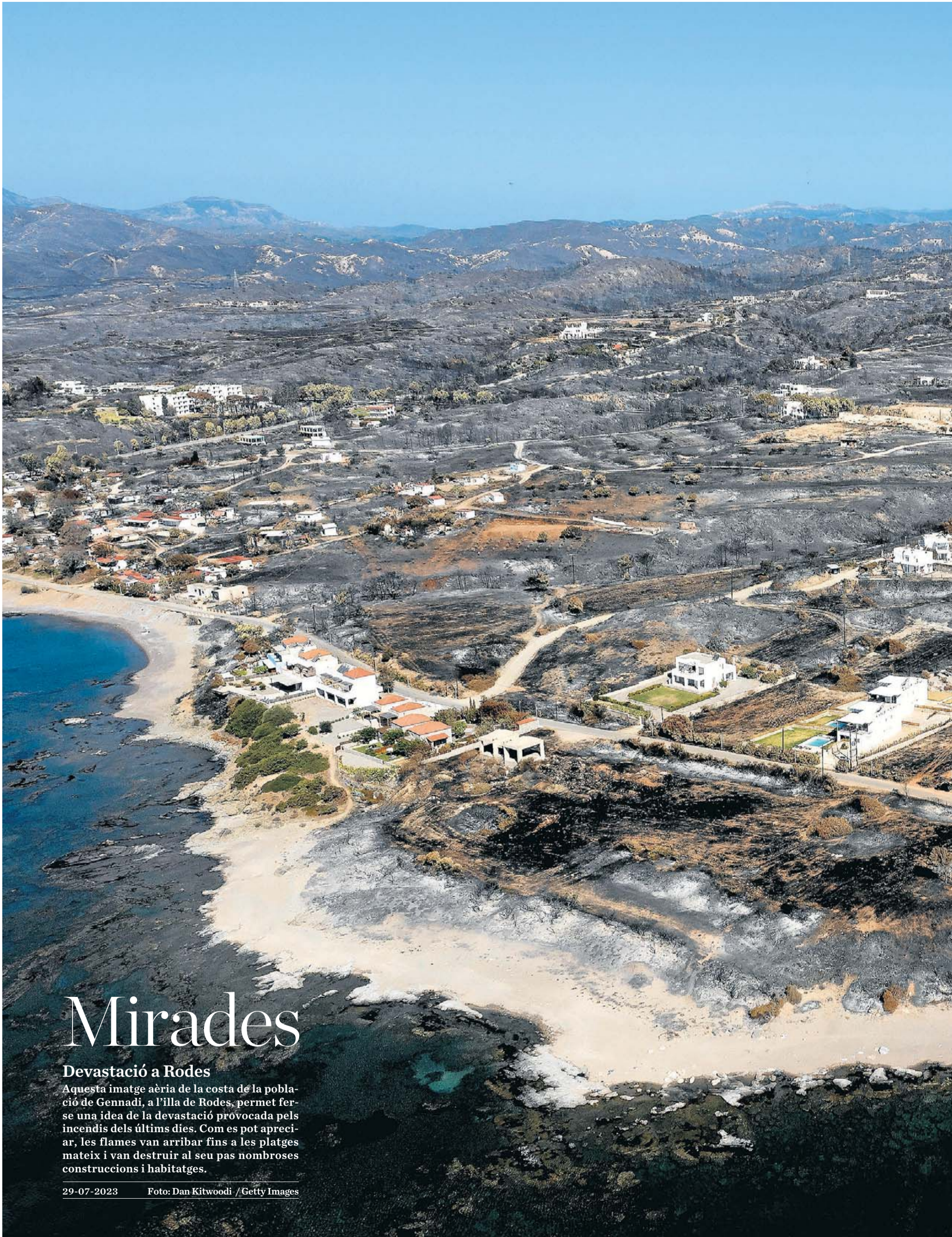
Al seminari de Los Angeles, un dels temes destacats va ser com combinar la intuïció i la lògica. Si la intel·ligència artificial fos capaç d’aplicar les dues alhora, trencaria totes les previsions.

Tanmateix, observa Williamson, la motivació per entendre la caixa negra que representa l’aprenentatge automàtic és escassa. “És la cultura de l’amateurisme en la tecnologia: si funciona quasi sempre, ja va bé”, comenta. Aquesta opció, però, deixa els matemàtics insatisfets.

Williamson afegeix que mirar d’entendre el que succeeix a l’interior d’una xarxa neuronal suscita “interrogants matemàtics fascinants” i que trobar-hi respostes dona als matemàtics l’oportunitat de “fer una aportació important al món”. —

Decisiva

Segons molts científics, la matemàtica mostrarà fins on pot arribar l’aprenentatge automàtic

Mirades

Devastació a Rodes

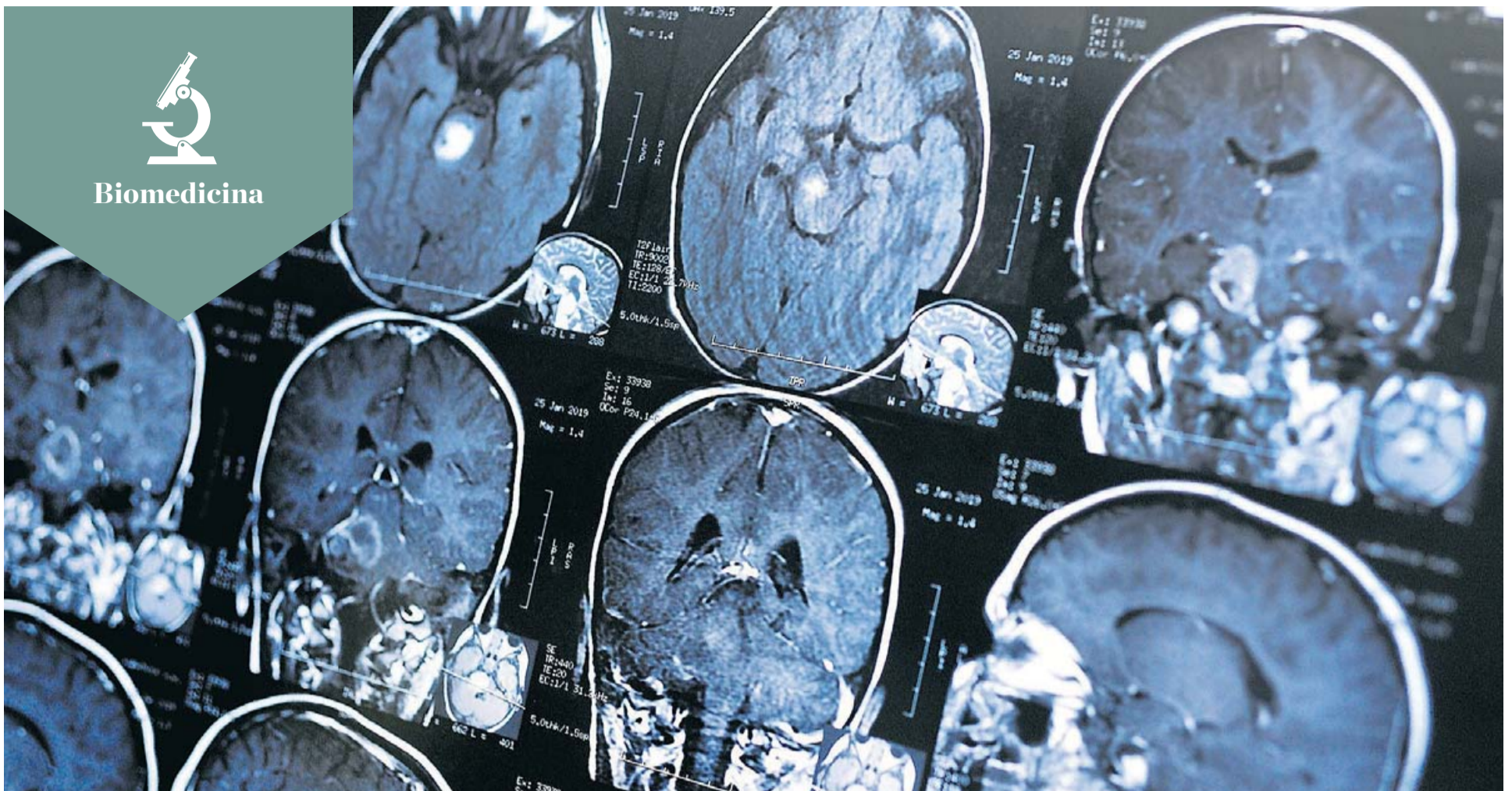
Aquesta imatge aèria de la costa de la població de Gennadi, a l'illa de Rodes, permet fer-se una idea de la devastació provocada pels incendis dels últims dies. Com es pot apreciar, les flames van arribar fins a les platges mateix i van destruir al seu pas nombroses construccions i habitatges.

29-07-2023 Foto: Dan Kitwoodi / Getty Images

Biomedicina

Diagnòstic d'un tumor cerebral. SUDDOK / GETTY IMAGES

Els tumors cerebrals es connecten a les neurones per créixer més de pressa

Descobreixen que els gliomes que parasiten el cervell es tornen més agressius

Salvador Macip

Hi ha càncers que tenen percentatges de curació alts, com el de mama. Normalment, són els que es detecten aviat i són fàcils d'eliminar amb una intervenció quirúrgica. En canvi, n'hi ha d'altres que tenen mal pronòstic perquè quan comencen a aparèixer símptomes ja estan molt avançats, com el de pàncrees, o perquè són difícils d'extirpar, com els de cervell. En aquest últim cas, cada mil·límetre de teixit és tan imprescindible que el cirurgià té dificultats per assegurar-se que extreu totes les cèl·lules malignes sense danyar les parts sanes.

Però aquesta no és l'única explicació de la baixa supervivència dels pacients en el cas del càncer de cervell. Part del problema és l'agressivitat especial de les seves cèl·lules, que, segons un estudi dirigit pel neurocirurgià de la Universitat de Califòrnia a San Francisco Shawn L. Hervey-Jumpe publicat recentment a la revista *Nature*, encara podria augmentar quan aprenen a connectar-se amb les neurones per créixer més de pressa.

El glioblastoma és un càncer molt agressiu. Tot i que no se sap amb seguretat, es creu que s'origina a la glia, les cèl·lules del cervell que donen suport de diverses maneres a les neurones. El pronòstic és dolent: l'esperança de vida mitjana és d'uns dotze mesos des del diagnòstic i la supervivència al cap de cinc anys no arriba al 10%. A les fases finals de la malaltia, molts pacients pateixen un deteriorament cognitiu, amb signes com pèrdua de la memòria, dificultats de la parla i fins i tot canvis de personalitat.

L'estratègia de la connexió

Es pensava que la raó principal de l'aparició d'aquests símptomes era que el creixement del tumor s'infiltrava i comprimava l'àrea del cervell on es trobava i això n'acabava afectant la funció. També se sospitava que la inflamació que sol acompanyar aquests tumors contribuïa a la compressió. Finalment, l'alta demanda energètica del tumor faria que "robés" una part del subministrament de sang i això deixaria el teixit normal amb poc marge per obtenir els nutrients que necessita per funcionar correctament.

El treball d'ara proposa una nova relació entre el càncer i l'hoste, que afegiria més llenya al foc i podria ser la raó

principal tant dels problemes cognitius com de l'agressivitat de certs gliomes. El grup del doctor Hervey-Jumpe va estudiar glioblastomes amb una tècnica anomenada magnetoencefalografia, que permet detectar els petits camps magnètics que generen les neurones en funcionament.

Així, es van adonar que quan s'activaven certes àrees del cervell, per exemple la de la parla, s'activaven també les cèl·lules del glioma, encara que no estiguessin a la mateixa àrea del cervell, cosa que demostrava que havien establert algun tipus de connexió. Això no passava amb la mateixa intensitat en tots els gliomes: en aquells en què es veia més aquesta activació en paral·lel, els càncers causaven més trastorns cognitius i tenien pitjor pronòstic.

A aquestes dades, hi van afegir l'anàlisi de la formació de noves connexions amb les neurones, que s'anomena sinapsi, mitjançant l'observació de l'activació de proteïnes relacionades, com l'anomenada TSP-1. Per estudiar-ho, van treure cèl·lules dels gliomes, les van cultivar al laboratori juntament amb neurones i es van adonar que de seguida formaven sinapsis les unes amb les altres, cosa que depenia de la presència de TSP-1. I no tan sols això: llavors les cèl·lules canceroses

es tornaven més agressives i més resistents als tractaments.

'Hackejar' l'arquitectura del cervell

Sembla, doncs, que les cèl·lules del glioblastoma tindrien la sorprenent habilitat de formar circuits amb neurones normals, aprofitant el que s'anomena neuroplasticitat, la capacitat que tenen les neurones d'establir noves relacions amb les seves veïnes i que és essencial per al desenvolupament i l'aprenentatge. Això no tan sols canviaria radicalment l'arquitectura del cervell, sinó que quan aquestes neurones involuntàriament connectades al càncer s'activessin, el tumor aprofitaria l'estímul que li proporcionaria l'activitat neurològica per incrementar el seu creixement i agressivitat. D'aquesta manera, un acte tan simple com parlar o fins i tot pensar *alimentaria* el glioblastoma i n'acceleraria la progressió.

El resultat de tot plegat seria, primer, una pèrdua de les funcions cerebrals de la zona afectada, que tindria connectades una sèrie de cèl·lules estranyes incapaces de fer la funció que se n'espera, i, després, una acceleració de la malaltia que causaria la mort més ràpidament que si no s'hagués establert la connexió neuronal.

Aquest descobriment podria obrir la porta a nous tractaments que fins ara no s'havien tingut en compte. Per exemple, ja hi ha medicaments, com la gabapentina, capaços d'inhibir la proteïna TSP-1, la qual cosa podria bloquejar la formació de noves sinapsis tan bon punt es detectés el glioblastoma i evitar, així, que parasités les neurones per obtenir l'estímul i créixer més de pressa. De moment, es podria utilitzar aquest coneixement per fer pronòstics més exactes, perquè com més connectivitat hi ha entre glioma i cervell, més baixa sembla la supervivència. —

SALVADOR MACIP ÉS DIRECTOR DELS ESTUDIS DE CIÈNCIES DE SALUT DE LA UOC I CATEDRÀTIC DE MEDICINA MOLECULAR DE LA UNIVERSITAT DE LEICESTER

Jordi Serrallonga

NATURALISTA I ARQUEÒLEG

“Sense la paleontologia i l’arqueologia no sabríem res del canvi climàtic”

Toni Pou

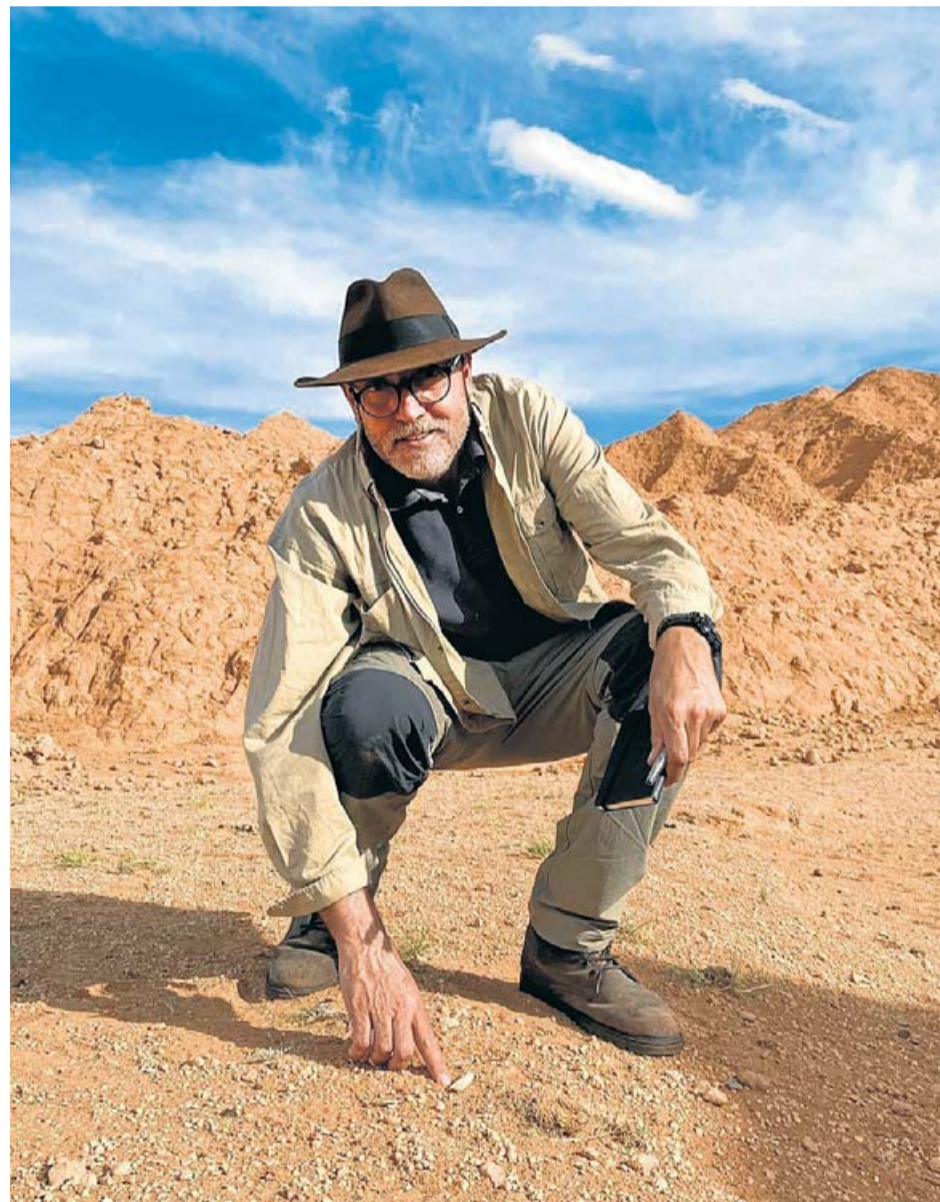
Ha topat amb serps verinoses i caçadors furtius, ha patit un naufragi, ha passat gana i set, però pensa que el perill més gran per a un arqueòleg és l’*Homo sapiens* amb corbata que fa que no es pugui tenir finançament per explorar. El naturalista i arqueòleg Jordi Serrallonga fa classes a diverses universitats catalanes, col·labora amb el Museu de Ciències Naturals de Barcelona, escriu articles i llibres, però, sobretot, explora, excava i investiga. Entre els seus llibres destaquen *Dioses con pies de barro* (Crítica, 2020) i *Animals invisibles. Mite, vida i extinció* (Nórdica Libros i Capitán Swing, 2021), escrit conjuntament amb Gabi Martínez. Té un fedora i es declara fan de les pel·lícules d’Indiana Jones, fins al punt que acaba de publicar el llibre *Un arqueólogo nómada en busca del Dr. Jones* (Desperta Ferro, 2023), un text impregnat de saviesa i aventura on recull algunes de les seves expedicions i reflexiona sobre la pràctica arqueològica a través de la figura de l’arqueòleg més famós de la història del cinema.

Què t’ha semblat Indiana Jones i el diàleg del destí?

L’he trobat molt humana. Ell és un antiheroi que viu en aquell apartament senzill a Nova York i es mou en un ambient universitari més burocràtic que abans, amb alumnes a qui ja no enlluerna com abans –de fet, s’adormen–. Una cosa que m’ha interessat molt és que en un cert moment recomana un autor als alumnes, Lewis Binford, que és qui va plantejar una arqueologia més relacionada amb les ciències naturals (amb l’antropologia, la química, la geologia) i no només amb les biblioteques, que és el que fem avui dia. I això vol dir que s’està qüestionant algunes de les seves metodologies.

Tu ets molt fan d’Indiana Jones, però en el món de l’arqueologia també té molts detractors.

Com a persona a qui li agrada el cinema, jo el defensaré sempre, igual que defensaré *Hatari* com a pel·lícula, tot i que no sigui bo capturar animals per portar-los a zoos. És emblemàtica i va crear escola: per exemple, va influenciar Spielberg en una de les escenes de *Jurassic Park*. Hi ha gent que diu que els arqueòlegs no treballen com Indiana Jones, però esclar, és cinema! Quan van a l’espai, els astronautes no troben extraterrestres amb pistoles làser! Indiana Jones no ha d’indicar a un nen petit com excavam,

J. SERRALLONGA

però utilitzo molt de material de les pel·lícules amb els meus alumnes perquè reflecteixen com eren els arqueòlegs des del segle XVIII fins a mitjans del segle XX. I nosaltres venim d’allà.

Com eren?

Tenien la passió per l’objecte. Sense això probablement l’arqueologia avui no seria res. Parlem de personatges que eren, pràcticament, antiquaris que entraven en un temple egipci i massacaven el que hi havia a la recerca d’un gran bust o una peça d’or, i que sovint interpretaven erròniament les restes, com va fer, per exemple, Hiram Bingham amb el Machu Pichu. Ara bé, no tinc clar que sigui correcte carregar-nos-els quan realment van existir. Hauríem de reflexionar que cada cosa té la seva època.

Acabes d’arribar de la Pulla, a Itàlia, fa poc vas ser a Mongòlia i aviat te n’ani-

ràs al nord de l’Argentina. La vida de l’arqueòleg sembla molt glamurosa.

Té el glamur del que ens agrada a nosaltres, que és l’arqueologia. El que passa és que la gent s’imagina que constantment trobem coses i fem descobertes en llocs exòtics, però també hi ha arqueòlegs que treballen molt a prop de casa, a les nostres mateixes ciutats. A Barcelona o a Tarragona fas un forat i pots trobar restes visigòtiques o romanes.

De totes les expedicions que has fet, hi ha alguna troballa que recordis amb un afecte especial?

Les pintures massai que obren el llibre: elefants, zebres, lleons, hienes, escuts i moltes vaques, dels segles XVI i XVII, pintades en una cova en un congost amagat. Va ser una troballa per a mi i per a Occident, no pas per als massai. És fabulós que hi hagi llocs que la ciència occidental encara no ha documentat.

Encara hi ha coses per descobrir.

Hi ha gent que diu que no, però jo m’hi barallo molt. Hi ha moltes zones del món de difícil accés i on no hi ha diners per treballar. Potser no trobarem la Vall dels Reis o una altra tomba com la de Tutankamon, però qualsevol petita espina de peix o qualsevol petita eina de pedra que ens permeti descobrir una nova cosa ja és important. A més, ara tenim una altra mirada. Hi ha arqueòlegs que comencen a plantejar-se si encara podríem trobar noves cambres en monuments ja explorats.

Indiana Jones diu sovint, en referència a una peça que normalment té el dolent a la mà: “Això hauria d’estar en un museu”. El que passa és que sovint es refereix a un museu de Nova York o de Londres.

Per això passo aquestes pel·lícules als meus alumnes, perquè veuen que hi havia èpoques en què tu anaves amb un barret a un lloc, t’endues les peces i després les portaves al museu, públic o privat, que te les pagava. Això era perquè les autoritats locals no existien, ja que en la majoria dels casos aquestes excavacions es feien en colònies que depenien d’una metròpoli. Amb la descoberta de Tutankamon, però, les coses van canviar. Les autoritats van decidir que les peces s’havien de quedar al museu del Caire. I ara tots els països tenen una legislació vigent sobre patrimoni i calen molts permisos. El 60 o 70 per cent del pressupost d’una expedició se’n pot anar en permisos.

S’han de tornar al seu lloc d’origen, doncs, les peces que ara són en museus europeus?

A Atenes han creat el nou Museu de l’Acròpolis, que té fins i tot els espais reservats perquè preveuen que retornin peces del British Museum. En un cas com aquest, on han muntat una infraestructura molt moderna, molt potent, que fins i tot pot arribar a ser més moderna que la del mateix British, es podria plantejar un trasllat de peces. Ara bé, imagina’t que s’haguessin de retornar totes les peces mesopotàmiques. Hi hauria qui es preguntaria si val la pena gastar-se milions d’euros per fer el transport i la infraestructura necessària per mantenir-les quan en aquests països hi ha altres prioritats.

Val la pena?

És un debat molt interessant perquè també ens passa aquí, quan els polítics es queixen que els demanem museus molt macos però diuen que tenen altres obligacions. Si em fessin signar ara mateix que tot el que no m’han de donar a mi per excavar va a hospitals, firmaria sense dubtar-ho. El problema és que sabem que això no és així. Per altra banda, si ens plantegem muntar museus nacionals en certs països africans, asiàtics o americans o fins i tot millorar els de casa nostra és perquè són molt necessaris. L’arqueologia ens permet tenir una visió del passat i és una eina pedagògica per no repetir els errors en el futur. Sense la paleontologia i l’arqueologia, no sabríem res del canvi climàtic. Ja podem enviar tots els satèl·lits que vulguem, que si no fos perquè tenim registres dels canvis climàtics de fa milions d’anys no hauríem pogut veure que l’actual és molt ràpid i que al llarg de la història hi ha cultures que s’han extingit per molts motius diferents. —

Cultura

DIVERSITAT

01. Les actrius Alba Cros i Rocío Saiz a la pel·lícula *La amiga de mi amiga*. BEGIN AGAIN FILMS 02. Sharon Stone a *Instint bàsic*. TRISTAR PICTURES 03. L'escriptora Inés Martín Rodrigo. PEDRO PUENTE HOYOS / EFE

Invisibles, assassines i censurades: com es representen les lesbianes

Cerquem a les pel·lícules i els llibres models per identificar-nos, però quins referents lèsbics hi ha?

CARLA FAJARDO MARTÍN
BARCELONA

“Com és, estar amb una dona?”, pregunta a la protagonista de *Permagel* (Club Editor) la seva germana, que havent entès que el que vol saber és com follen, respon amb una comparació amb Pollock: “Impulsiu i senzill com el dibuix d’un nen” però amb “la magnitud de vida concentrada en el procés”.

L'escriptora Inés Martín Rodrigo (Madrid, 1983) va buscar aferrissadament referents com aquests als llibres i al cinema tal com explica a *Una homosexualidad propia* (Destino) i va acabar fent elucubracions sobre l'orientació sexual de l'escriptora Sarah Waters (Regne Unit, 1966), i emmirallant-se en Annemarie Schwarzenbach (Suïssa, 1908), Elisabet Bishop (Estats Units, 1911), Susan Sontag (Estats Units, 1933) o Mary Oliver (Estats Units, 1935), tot i que cap d'aquestes dones va ser explícita respecte al lesbianisme. Cercava per “la necessitat d'existir, que té l'origen en la invisibilitat a la qual la societat et condemna perquè no

formes part de la norma” i estirava el fil per construir-se “un gran tapís” de referents que als anys 90 “no eren evidents i estaven als marges”.

2023: un petó censurat

L'escriptora i periodista madrilenya, que l'any passat va guanyar el premi Nadal per *Las formas del querer*, ha escrit ara aquest assaig “clarament polític” en què parla obertament de la seva orientació sexual. Sortir de l'armari en ple 2023 podria semblar anacrònic, si no fos per la censura recent, com ara la cancel·lació per part del PP i Vox de la projecció de la pel·lícula *Lightyear* a Santa Cruz de Bezana, a Cantàbria, perquè hi apareix un petó entre dues dones. *Valenta* ha sigut la paraula que més ha sentit Martín sobre la publicació del seu nou llibre: “Com és possible que sigui considerada valenta? Què hem fet malament? Quin camí hem desfet?”, es demana. El fet que la ultradreta s'hagi fixat en la cultura per controlar els discursos “ens ha de fer desaparar les alarmes sobre la fragilitat dels drets aconseguits”. “No sé què tenim el col·lectiu LGTBI que cada vegada

que la ultradreta arriba al poder intenta limitar els nostres drets”, afegeix. De fet, bromeja sobre els seus dons endevinatoris perquè al llibre parla d'obres cancel·lades com *Orlando*, de Virginia Woolf.

Al segle XXI i encara és notícia declarar-se lesbiana públicament. Tal com narra Martín al llibre, ho veiem en el discurs de l'actriu Kris-

Assaig
L'escriptora
Inés Martín
Rodrigo
publica 'Una
homosexualidad
propia'

ten Stewart en què desafiava Donald Trump o amb l'amenaça de bomba que va rebre la presentadora de televisió Ellen Degeneres després de la mítica portada al *Time* amb el titular *Yep, I'm gay*. “Totes han pagat un preu. Tenim homofòbia interioritzada perquè hem sigut educats així”, diu l'escriptora.

Lesbianes amb punxó de gel

Una de les primeres representacions del lesbianisme al cinema comercial la protagonitza Catherine Tramell, l'antagonista d'*Instint bàsic* interpretada per Sharon Stone, un personatge bisexual del qual és impossible apartar la vista per si té un punxó de gel a la butxaca i assassina algú en qualsevol moment. La penetració del lesbianisme explícit al cinema als anys 90 arriba amb el *neo noir* que porta a l'extrem arquetips del cinema negre eliminant el codi Hays, que havia censurat qüestions que amenaçaven la moralitat del cinema clàssic, com ara les escenes de passió i els nus.

D'aquestes primeres lesbianes sense ambigüitats parla Francina Ribes (Mallorca, 1986) a *Ausencia y*

MOR L'ARTISTA VALENCIÀ MONJALÉS

L'artista integrant del Grup Parpalló José Soler Vidal, conegut com a Monjalés, va morir divendres a la matinada als 91 anys. El pintor, escultor i ceramista valencià va ser un dels precursors de l'informalisme.

XIFRES HISTÒRIQUES AL CINEMA

Amb *Barbie* i *Oppenheimer*, els cinemes de l'Estat han recaptat del 21 al 27 de juliol 24 milions d'euros, la xifra setmanal més alta en 10 anys, segons l'auditora Comscore. *Barbie* acumula 500 milions arreu del món.

punt de vista: mentre a *Instint bàsic* recordem l'entrecuix de Sharon Stone vist des del punt de vista dels homes, a *Carol* hi ha "l'honestat del pla contra pla entre dues dones".

No hi ha diners per al cine lèsbic

La representació lèsbica té un llarg recorregut en el cinema underground. "El sostre de vidre de les dones a la indústria té a veure amb els diners. Com més diners, més costa que pugui ser feminista", afirma Ribes. *La amiga de mi amiga* (2022), de Zaida Carmona (Castelló, 1986), és un film independent que explora les relacions sexoafectives entre dones des de dins del col·lectiu prenent com a referent la mítica pel·lícula d'Eric Rohmer *L'amic de la meva amiga* (1987). "La primera comèdia de lesbianes", en deien. "No és una cosa tan rara!", responia ella. El cert és que hi ha pocs precedents. "Creiem que estem en una altra pantalla, però és una sensació d'illa. Què passa darrere de la bombolla? Els delictes d'odi i els feminicidis augmenten. Potser no hem superat aquesta pantalla", admet amb certa frustració. Fugint de la tragèdia i el drama que acostuma a envoltar els personatges LGTBIQ+, en aquest film va tenir la necessitat de parlar d'elles des d'un lloc de celebració de la seva identitat. I és que la cineasta castellonenca té la sensació d'un "oasi fals" en què s'utilitzen personatges LGTBI per cobrir la quota: "Hi posem una lesbiana i estem tots contents".

exceso (Dos Bigotes), un llibre en què analitza la dualitat d'aquesta representació com una fita important, però també com un reflex d'estereotips i prejudicis en aquestes dones hipersexualitzades, patològitzades i excessives, que són "hereves de la *femme fatale* portades a l'extrem". Un dels motius és que la porta d'entrada del lesbianisme al cinema comercial van ser les escenes de *soft-porn*, que provenen dels *thrillers* eròtics influïts per la pornografia, que "segurament és el lloc *mainstream* on més s'ha representat el lesbianisme", explica Ribes. Així i tot, pel·lícules com *Instint bàsic* (1992), *Dona blanca soltera busca* (1992), *Llaços ardents* (1996) i *Jocs salvatges* (1998) "permeten una apropiació feminista" perquè reflecteixen "personatges femenins poderosos".

Referents encara escassos

I ara, ja trobem referents lèsbics en la cultura actual? Martín afirma que es mira la cartellera enfadada perquè encara li costa trobar-s'hi reflectida i que es continuen repetint els estereotips de la lesbiana masculina dominant com passa a *Tar*, de Todd Field (2022), però que sí que trobem exemples al cinema més independent com *Carol* (2015), de Todd Haynes, una adaptació de la novel·la de Patricia Highsmith, o *Retrat d'una dona en flames* (2019), de Céline Sciamma.

Les entrevistes coincideixen que els referents actuals han millorat, especialment a les sèries, on també trobem la dualitat de Ribes de la lesbiana assassina i empoderada a *Killing Eve*. Ribes explicita la importància de la realització en el

El repte és, per a Carmona, que aquestes històries puguin arribar al cinema *mainstream*, especialment per proporcionar referents als adolescents. "Hi ha una falsa idea que no ven, que això interessa només a quatre lesbianes. Jo he crescut mirant pel·lícules dirigides per homes amb històries heterosexuales i m'han representat", assegura. Al cap i a la fi, això depèn dels equips que escullen, distribueixen i programen els films, sovint espais masculinitzats, tot i el treball de col·lectius com Dones Visuals. "Les dones lesbianes fem cine. Estem dient que som aquí. El subjecte lèsbic ha sigut tractat des d'una mirada masculista que sexualitza, amb paternalisme o dramatisme, o demonitza. Però hi ha un moment que la nostra identitat ha de passar de ser explotada a ser narrada i qui millor que nosaltres per fer-ho", conclou.

L'escriptora Eva Baltasar n'és un exemple. "En els meus llibres les protagonistes són lesbianes perquè soc lesbiana i m'ho poso fàcil a l'hora d'escriure. No em sento etiquetada, però entenc que pot ser pres com un referent i em sembla fantàstic", diu l'escriptora finalista al premi Booker Internacional, l'obra de la qual reflecteix les relacions sexoafectives entre dones amb naturalitat, un fet cada vegada més habitual entre les noves generacions, que viuen amb més llibertat la diversitat sexual. Només cal escoltar la música urbana de la jove cantant Mushkaa: "*Yo soy lo que le gusta a usted, my loba*. Si ella no em busca després m'enyora".

ARTS ESCÈNIQUES

El Grec tanca amb més de 130.000 espectadors

L'edició del 2024 serà l'última que dirigirà Casadesús

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

La 47a edició del Festival Grec acaba aquest divendres amb 130.995 espectadors i un 72% de mitjana d'ocupació, com han fet públic el comissionat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, Xavier Marcé, i el director del festival, Francesc Casadesús. "No competim per tenir una xifra de públic més alta cada any sinó per fer un projecte equilibrat", afirma Casadesús. "Si féssim un festival amb el 100% d'ocupació crec que no faria la funció pública que ha de fer, però si trobem un equilibri que ens acosti al 70%, em sembla que equilibrem les propostes de més risc amb les més populars", explica el director del Grec. En la mateixa roda de premsa també s'ha revelat el seu futur immediat: Marcé ha anunciat que Casadesús dirigirà l'edició del 2024 i que l'Ajuntament convocarà un concurs a la tardor

Ocupació
Es consolida la progressiva recuperació del públic després de la pandèmia

Relleu
L'Ajuntament de Barcelona convocarà un concurs a la tardor per a la direcció

per trobar el seu successor. La persona elegida col·laborarà amb Casadesús en la pròxima edició per fer una transició cap al 2025.

Per a Marcé, aquest Grec ha sigut "més popular, més participatiu i més vinculat a la ciutat". Per a Casadesús, una edició "d'emocions fortes" en què el festival ha conviscut amb la campanya electoral del 23-J i amb grans concerts a l'Estadi Olímpic. S'ha consolidat la progressiva recuperació del públic després de la pandèmia: 107.965 persones el 2021, 116.428 el 2022 i 130.995 el 2023. L'ocupació d'enguany queda uns 8.000 espectadors per sota de la del 2019. Com apunta Casadesús, aquella edició tenia més programació al Teatre Grec, i també un castell inflable del coreògraf nord-americà William Forsythe al Museu Nacional d'Art de Catalunya, que va rebre una gran quantitat de públic. Aquest any, 23 dels 88 espectacles programats han exhaurit les entrades. El més vist ha sigut la inauguració, *The pulse*, amb un 100% d'ocupació (5.858 espectadors). Els espectacles en espais singulars com la presó Model també han sigut un èxit, però, així i tot, Casadesús vol meditar si donar-li continuïtat o replantejar aquesta línia.

El circ, una descoberta

Els 11 espectacles programats al Teatre Grec acaben amb un 95% d'ocupació. Han assolit el mateix percentatge de públic els espectacles de circ, per a sorpresa de Casadesús. "En aquesta edició el públic ha descobert el circ", afirma el director. L'ocupació dels espectacles de dansa també és molt bona -un 93%- , mentre que el teatre internacional és el camp que ha costat més omplir. Així i tot, el Grec continuarà coproduint amb el Festival d'Avinyó, com ha fet en els últims tres anys: la pròxima obra ja està seleccionada, però Casadesús encara no l'ha fet pública perquè l'operació no està del tot tancada.

En total, el Grec Montjuïc (que inclou el Teatre Grec, el Teatre Lliure, el Mercat de les Flors i la plaça Margarida Xirgu) va rebre 47.217 espectadors, amb un 91% d'ocupació. I el Grec Ciutat va rebre 64.580 espectadors, amb un 63% d'ocupació. Com a curiositat, per primera vegada el descompte que més s'ha fet servir és el de menors de trenta anys. "Això vol dir que estem fent les coses bé i treballant per la renovació del públic", conclou Casadesús.

The pulse, l'espectacle inaugural del Festival Grec 2023, al Teatre Grec de Barcelona. DANIRÍOS

MÚSICA

Lluc Casares

SAXOFONISTA. ACTUA AMB LA BARCELONA ART ORCHESTRA AL FESTIVAL DE LA PORTA FERRADA

“A Catalunya només s’aposta per la cultura amb un retorn econòmic immediat”

BERTA COLL
BARCELONA

No gaires músics poden dir que han tocat amb Carles Benavent, Dr. John i Wynton Marsalis. O que han estat a casa de George Coleman. El saxofonista i clarinetista Lluc Casares (Barcelona, 1990) té una trajectòria impecable, que l’ha fet coincidir amb grans bèsties del jazz d’arreu del món. Després d’estudiar a la Juilliard School de Nova York i al Conservatori d’Amsterdam, Casares va tornar fa uns anys a Barcelona i s’ha involucrat activament en l’escena catalana, amb discos propis com *Ride* (2023) i iniciatives col·lectives com The Changes, una discogràfica autogestionada que reivindica l’escena de jazz local. Un dels projectes més ambiciosos que té entre mans és la Barcelona Art Orchestra, que dirigeix juntament amb Lluís Vidal, Néstor Giménez i Joan Vidal. Enguany han rebut el Premi Alicia a la Composició de l’Acadèmia Catalana de la Música per *Ragtime stories* (UnderPool, 2022), el primer disc de la formació. El diumenge 30 de juliol la Barcelona Art Orchestra actuarà al Festival de la Porta Ferrada i farà un homenatge a Música Laietana, un dels moviments culturals catalans més fructífers de finals del segle XX.

Per què heu volgut homenatjar la Música Laietana?

Volíem reivindicar el llegat de grups com la Companyia Elèctrica Dharma, l’Orquestra Mirasol, la Secta Sònica i Música Urbana, que van sorgir al voltant de la sala Zeleste, que va obrir fa 50 anys. De fet, en el concert participaran Carles Benavent, Joan Albert Amargós, Xavier Batllés i Toti Soler, artífexs de la Música Laietana. La gràcia de la Barcelona Art Orchestra és que és una formació dúctil: no som ni un grup petit ni una orquestra simfònica, no som una formació estrictament de jazz però tampoc de clàssica. I de cop i volta fem un homenatge a la Música Laietana, que és gairebé rock. Ens agrada aixoplugar estils diversos.

L’any passat va publicar *Ragtime stories*, el primer disc de la Barcelona Art Orchestra. Per què el va dedicar al ragtime, un estil a cavall del jazz i la clàssica?

El ragtime se’l van inventar músics criolls i afroamericans de finals del segle XIX, que coneixien la tradició clàssica europea i la combinaven amb ritmes sincopats del sud dels

PERE TORDERA

Estats Units. Un estil pervertit per molts compositors clàssics del segle XX que ens donava peu a escriure el que ens donés la gana. Volíem que el primer disc tingués un marc compositiu prou ampli perquè tots els compositors del grup ens sentíssim lliures escrivint.

Als Premis Alicia 2023 va dir: “No fem música mainstream, però un premi com aquest ens fa pensar que la nostra música també interessa”. Us sentiu menystinguts?

Sí, en general, a la música instrumental se li fa poc cas, perquè, com que no té lletra, el missatge demana més esforç a l’oient. I no tothom té ganes de fer un esforç intel·lectual per escoltar música. En aquest sentit, els músics hem d’ajudar el públic. Encara que facis jazz instrumental, per exemple, ha de ser sòlid rítmicament i ha de tenir swing. I pots contextualitzar la música amb històries entre tema i tema. Al públic no el pots abandonar, però tampoc li has de donar peixet. I sobretot no has de deixar de ser tu mateix.

¿Hi ha massa prejudicis al voltant del jazz? Hi ha gent que pensa que el jazz és només la música que sona de fons als restaurants de luxe.

Aviam, depèn de l’estil. Si escolten bossa nova o algun trio de piano no

Exigent
“A la música instrumental se li fa poc cas perquè demana més esforç a l’oient”

Independent
“Tenir una discogràfica autogestionada et fa petit, però també lliure”

gaire explosiu, puc entendre aquesta idea, tot i que no la comparteixo. El jazz va néixer al carrer i sempre hi ha mantingut un peu. Però ja et dic jo que si els poses Art Blakey and the Jazz Messengers, el Quartet de John Coltrane o algunes peces més arriscades de la *big band* de Duke Ellington, els clients del restaurant s’alteraran i demanaran que ho treguin immediatament. Però, el problema no és el públic, sinó la manca de suport institucional.

Per què?

A Catalunya no s’aposta gens per les propostes culturals que no tenen un retorn econòmic immediat. Tant als Països Baixos com als Estats Units hi ha cercles artístics que no donen importància a l’èxit comercial, sinó a la qualitat i el risc creatiu. Aquí és difícil trobar oportunitats per tocar. M’han trucat dies abans d’un concert dient: “No hem venut entrades anticipades, què hem de fer?” Què hem de fer? Jo toco el saxo, jo hi poso la música. Vendre entrades no és feina meua.

El 2019 vas crear el col·lectiu The Changes amb cinc músics catalans més. ¿És una resposta a aquesta precarietat econòmica?

Tots sis vam anar tornant a Barcelona amb comptagotes després d’es-

tudiar a l’estranger. Estàvem cansats d’anar al darrere de discogràfiques per publicar els nostres discos i vam decidir muntar-ne una nosaltres, sense intermediaris. La idea inicial era treure la nostra música i prou, però hem acabat incloent-hi discos d’altres músics que comparteixen amb nosaltres una manera d’entendre la música. Fem música sense cap mena de voluntat de tenir èxit, perquè sí, sense pensar que funcionarà i què no. No tenim suport de cap institució, festival ni espònsor. Això ens fa petits, però també lliures i independents.

A part d’interpret, ets professor al Taller de Músics i a l’Esmuc. ¿Tenim un bon planter?

Hi ha gent boníssima. Estudiar música moderna a Barcelona és una sort, sobretot si ho compares amb altres ciutats de la Península. L’únic que caldria millorar és la connexió entre les grans institucions i els espais petits. És a dir, si ve un músic de primer nivell al Palau, o a fer una *masterclass* al Conservatori del Liceu, després hauria de poder participar en una *jam session* d’algun club de jazz. Així els estudiants podrien tocar amb els seus ídols, com passa a l’Smalls Jazz Club de Nova York. Com a músic, són experiències que t’enriqueixen molt. —

MÚSICA

Wayne Escoffery al saxo en el concert inaugural del Mas i Mas Festival al Palau de la Música. CRISTINA CALDERER

Especial Domènech i Montaner a l'ARA
Diumenge el diari dedica un suplement al genial arquitecte català

Charles Mingus es multiplica al Palau de la Música

La Clasijazz Orchestra fa un homenatge apoteòsic al contrabaixista

B.C.
BARCELONA

El contrabaixista Charles Mingus tenia la virtut de multiplicar-se sense deixar de ser ell mateix. “Soc tres homes i tots són reals”, va escriure a la seva autobiografia, *Menos que un perro. El mundo que compuse* (Llibros del Kultrum). “Soc un músic mestís que toca amb bellesa, amb lletjor, amb amor, masculinament, femeninament; que toca tots els sons, forts, suaus”. Aquest esperit polièdric, ple de llums i ombres, queda plasmat com enlloc a *Epitaph*, una obra simfònica colossal, volgudament pòstuma, que condensa tota una vida d'experimentació estilística. “Vaig escriure-la per a la meua làpida”, deia Mingus, que se sabia a l'altura de Duke Ellington,

Thelonious Monk i els altres grans noms del jazz. La Clasijazz Orchestra, que encara no havia actuat mai a Barcelona, va inaugurar dijous la vintena edició del Mas i Mas Festival amb un concert esperadament apoteòsic: amb una formació de músics de primer nivell i una partitura tan enginyosa, era difícil que el Palau de la Música no es convertís en una festa del swing, un esclat de ritme, una celebració del so pel so.

Sota la direcció del valencià Ramon Cardo, la *big band* doble, formada per trenta-tres músics, va interpretar una selecció de temes d'*Epitaph* que va permetre a quasi tots els instrumentistes lluir-se amb solos sinuosos, bruscos i juganers. No hi van faltar les melodies de *The soul, Monk, Bunk, and Vice Versa* i *O. P.*, un homenatge al contrabaixista Oscar Pettiford. “M'hauria agradat que la

partitura fos una mica més xicoteta”, va dir Cardo, que va recordar que *Epitaph* “és la música de Mingus passada pel filtre de Gunther Schuller”, el musicòleg i director d'orquestra que va arranjar i estrenar l'obra a Nova York el 1989, deu anys després de la mort del compositor.

Un dels moments més aplaudits va ser el diàleg entre els saxos Enrique Oliver i Wayne Escoffery, que coneix especialment bé l'obra de Mingus i, de fet, l'ha interpretada amb una formació dirigida pel mateix Schuller. Escoffery va ser el gran protagonista del concert, però no va eclipsar gens músics locals com Perico Sambeat, Francisco Blanco *Latino*, Marco Mezquida i Andreu Pitarch, que es va mostrar incombustible fins a l'última peça.

Música avançada

“Ens en deixeu fer una més?”, va preguntar Cardo abans del bis final. “I dues!”, van cridar des del públic. Abans d'acabar el concert, el director de la *big band* va donar les gràcies al Mas i Mas per “programar músics d'aquí”. L'obra de Mingus s'ha considerat sovint avançada al seu temps, i fins i tot s'ha dit que els músics d'ara estan més preparats per tocar-la que no pas els dels anys 60. El concert al Palau fa pensar que és veritat. Si Mingus aixequés el cap, no seria estrany que pensés que el seu millor epitafi són els músics que, com la Clasijazz Orchestra, fan revivre un llegat musical sovint no prou interpretat. —

El Mas i Mas Festival celebra vint anys

El concert de la Clasijazz Orchestra al Palau de la Música va inaugurar el Mas i Mas Festival 2023, que ha programat fins al 2 de setembre més de 160 actuacions en diversos espais de Barcelona, com el Jamboree, Tarantos, Moog, Paral·lel 62 i la nova Sala 3. El festival, que enguany celebra el vintè aniversari, convida artistes internacionals, com el saxofonista Jerry Bergonzi i la cantant Susana Baca, però també reivindica músics emergents,

com el Martí Mitjavila Trio i Carmen Doorá. “Celebrarem els cinquanta anys de la Sala Zeleste just el mateix any que ens ha deixat Víctor Jou”, explica Josep Mestres, director artístic del Mas i Mas. La cloenda del festival estarà dedicada al guitarrista Jordi Bonell, a qui “ja tocava” retre un homenatge, segons Mestres. Sota la direcció musical de Jordi Gaspar, el concert reivindicarà la faceta com a compositor de Bonell.

ARQUITECTURA

Una monografia per a l'Any Domènech i Montaner

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

L'arquitecte Lluís Domènech i Montaner (1849-1923) va ser un “home del seu temps, fascinat pel progrés i la modernitat”, afirma Mireia Freixa, directora del Grup de Recerca en Història de l'Art i del Disseny Contemporani de la UB, i coordinadora d'una de les publicacions més importants de l'any commemoratiu, la monografia de l'editorial Triangle Books i l'Ajuntament de Barcelona titulada *Lluís Domènech i Montaner. Paradigma de l'arquitecte modernista*. “La seva obra arquitectònica també va ser reflex d'aquesta realitat. Moltes coses es movien a Europa en aquell moment i Domènech, com tots els arquitectes catalans contemporanis, n'estava al corrent i en volia fer una reinterpretació en clau local”, explica Freixa.

“Domènech va consagrar la seva vida útil a l'arquitectura i a la política, la qual cosa significava dedicació, relació amb els altres i participació en els afers de la ciutat. En resum, pensar i fer”, afirma el besnet de Domènech, Lluís Domènech Girbau, en un dels articles del llibre. I posa aquestes dues tasques en relació amb la dedicació del seu besavi a l'heraldica i al Romànic.

Una quinzena d'articles

Domènech i Montaner és una figura cabdal de la Renaixença i el Modernisme. Per endinsar-se en tots aquests aspectes, Freixa ha reunit els especialistes més destacats sobre el seu llegat en una quinzena d'articles. Les historiadores de l'art Teresa-Montserrat Sala i Pilar Vélez aborden, respectivament, els seus col·laboradors i la seva relació amb les arts gràfiques. Els experts Gemma Martí, Carles Saiz i Xavier Mas analitzen la seva relació amb dues ciutats cabdals en la seva trajectòria, Canet de Mar i Reus. La segona part del llibre està dedicada als seus edificis més importants, com l'Editorial Montaner y Simón –ara seu de la Fundació Antoni Tàpies–, el Palau Montaner, el castell de Santa Florentina, l'Institut Pere Mata de Reus, el Grand Hotel de Palma –actualment CaixaForum Palma–, l'Hospital de Sant Pau i el Palau de la Música Catalana, aquests dos últims Patrimoni de la Humanitat de la Unesco. —

Lluís Domènech i Montaner

Paradigma de l'arquitecte modernista

Portada de la monografia que commemora l'Any Domènech i Montaner. TRIANGLE

ara llegim

15 LLIBRES PER COMPRENDRE EL COL·LAPSE CLIMÀTIC

Carla Fajardo Martín

Tenim les temperatures més altes registrades fins ara, la sequera deixa els embassaments a mínims, veiem per primera vegada restriccions d'aigua, augmenten els incendis a més del nivell del mar i les grans inundacions, cau la biodiversitat, hem arribat a 1,2 °C d'escalfament global, hem alterat ecosistemes i els científics alerten que hem excedit el límit dels sistemes terrestres que fan de la Terra un lloc segur per a la vida. ¿Es pot prendre consciència de la crisi climàtica llegint? ¿Pot ser que reaccionem després d'haver llegit un llibre? “La transició ecològica és tan urgent i imperativa que publicar assaigs que tractin aquest gran repte planetari ens sembla una necessitat. Els

lectors han de poder pensar a partir de dades contrastades i de discursos ben articulats i fonamentats en la ciència, l'antropologia, l'economia, la filosofia... S'hi pot arribar des de molts àmbits del coneixement. Necessitem alfabetitzar-nos, que diria Yayo Herrero, per fer front a una realitat que és molt més que una amenaça. I sobretot hem de tenir el coratge i la determinació per actuar. I esperem que els llibres que publiquem hi puguin contribuir”, explica l'editora d'Arcàdia, Montse Ingla. Tot i que “no hi ha cap d'aquests llibres que siguin manuals, tots obren finestres per pensar més enllà del col·lapse” i coincideixen en donar claus per entendre el que estem vivint i la construcció de nous models per fer front a la crisi climàtica.

HABITAR LA TERRA
Bruno Latour
Arcàdia
Trad. Adrià Pujol

El filòsof, antropòleg i sociòleg de la ciència francès Bruno Latour, mort l'any passat, va deixar com a llegat aquest llibre-conversa amb el periodista de *Le Monde* Nicolas Truong. L'assaig sintetitza el pensament de Latour i convida el lector a relacionar la tecnologia, el dret, la ciència, la filosofia, l'art, l'ecologia, la religió i la sociologia per avançar cap a una Terra més habitable. “L'ecologia és la nova lluita de classes [...], els conflictes ja no són només socials, sinó geosocials”, escriu.

AIXÒ HO CANVIA TOT

Naomi Klein
Empúries
Trad. M. Santaulària, N. Parés i J. Boixadós

Al llibre més provocador i guardonat de Naomi Klein, la periodista i activista quebequesa assegura que el problema no són les emissions de diòxid de carboni sinó el sistema capitalista, que declara la guerra a la natura amb l'arma del lliure mercat. Fa una crida als moviments socials i ecologistes a fer un canvi social i econòmic radical que advoqui pel decreixement i les polítiques socials abans no sigui massa tard.

FILOSOFIA ANTE LA CRISIS ECOLÓGICA
Marta Tafalla
Plaza y Valdés

La crisi climàtica és un problema de convivència. Així ho planteja la doctora en filosofia i professora de la Universitat Autònoma de Barcelona Marta Tafalla, que afirma que ens hem entossudat a sotmetre la biosfera, que sobreviu gràcies a la interdependència d'innombrables microorganismes, plantes, fongs i animals. Decreixement, veganisme i *rewilding* acompanyen la seva proposta filosòfica per sortir de l'antropocentrisme i canviar el paradigma.

PER QUÈ LES DONES SALVARAN EL PLANETA

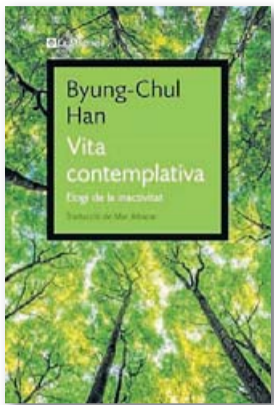
Diverses autores
Raig Verd
Trad. Josefina Caball

Vandana Shiva, Caroline Lucas, Maria Mies i Yayo Herrero són algunes de les activistes feministes i ecologistes internacionals que participen en aquest recull d'assajos i entrevistes que exploren el vincle entre la igualtat de gènere, la justícia social i l'acció contra la crisi climàtica. S'hi analitzen casos que mostren com les dones influeixen en la societat.

REGÉNESIS
George Monbiot
Capitán Swing
Trad. Enrique Maldonado

“Alimentar el món sense devorar el planeta” és el subtítol d'aquest llibre de l'escriptor i activista britànic George Monbiot, que parla de com transformar el model d'agricultura (i el sistema alimentari), la principal causa de la crisi climàtica per les emissions i l'ús de les terres que implica desforestació i pèrdua de biodiversitat. En aquesta anàlisi exhaustiva, Monbiot denuncia el finançament públic de l'agroindústria i la ramaderia extensiva, i la instrumentalització política del camp.

VITA CONTEMPLATIVA

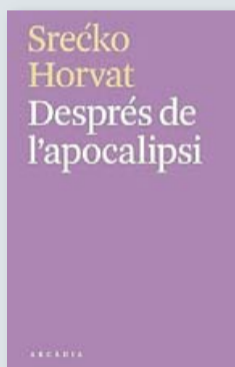
Byung-Chul Han
La Magrana
Trad. Mar Albacar

Abandonar la hiperactivitat per recuperar l'equilibri i la riquesa interior. És el que proposa el filòsof i escriptor sud-coreà Byung-Chul Han, que fa una crida a estimular la nostra capacitat de no fer res i reaprendre a gaudir de l'ociositat per frenar la nostra pròpia explotació i la destrucció de la natura. Defensa que la intensitat està en la inactivitat i no en el que avui dia anomenem temps lliure, hores que matem per evitar l'avorriment seguint les lògiques del treball.

DESPRÉS DE L'APOCALIPSI

Srećko Horvat
Arcàdia
Trad. Anna Llisteri

Cal entendre l'apocalipsi com un crit d'alerta. Això ens diu el filòsof i activista croat Srećko Horvat, que analitza l'amenaça nuclear, la pandèmia i la crisi climàtica com a revelacions. Horvat crida a subvertir la fi del món perquè diu que l'apocalipsi ja és aquí. "Som l'única espècie que ha aconseguit arribar a un nivell d'evolució tal que implica no solament una capacitat d'autodestrucció sense precedents, sinó també la capacitat de destruir la biosfera i portar altres espècies a l'extinció".

SENSE ENERGIA

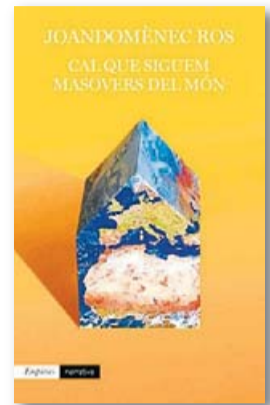
Antonio Turiel
Alfabeto
Trad. Xavier Beltrán

"Breu guia per al gran descens", diu el subtítol d'aquest llibre del divulgador científic i investigador del CSIC Antonio Turiel. Patim una acceleració de la crisi energètica per escassetat de recursos, que s'ha traduït en la crisi de subministraments, la inflació, la falta de xips o la guerra. Davant d'això, Turiel proposa l'inevitable descens energètic amb un canvi del model de consum i qüestiona les energies renovables, que també tenen un impacte ambiental. Ho fa explicant el perquè de la crisi i com evitar el pitjor.

LOS CINCO ELEMENTOS

Yayo Herrero
Arcàdia

Aigua, aire, terra, foc i vida són els cinc elements que ens recorden qui som i d'on venim, la memòria que ens ha de fer conscients del món que ens envolta. L'activista ecofeminista Yayo Herrero els desgrana breument i amb rigor en aquesta "cartilla d'alfabetització ecològica" que ens proporciona eines i pensament crític per reaccionar davant la desestabilització del planeta conseqüència del capitalisme salvatge. "El que uns tenen de més surt de la terra que altres perden", escriu.

CAL QUE SIGUEM MASOVERS DEL MÓN

Joandomènec Ros
Empúries

No som propietaris del planeta, sinó administradors. El biòleg i expresident de l'Institut d'Estudis Catalans Joandomènec Ros recull en aquest llibre articles i posicionaments que expressen que hem passat de la indiferència a la consciència mediambiental, però que encara estem lluny d'assolir les fites i d'abandonar l'antropocentrisme. Ros apel·la a la responsabilitat del model, però sobretot a la de la ciutadania.

QUI APAGARÀ AQUEST INCENDI?

Andreas Malm
Tigre de Paper
Trad. Aurora Ballester

L'activista suec Andreas Malm fa un repàs didàctic de la història i l'evolució de l'economia fòssil per demostrar que és la principal causa de la crisi. Malm n'assenyala els culpables, i proposa mesures revolucionàries per sortir de l'atzucac dels moviments socials. "Les víctimes de la violència sistemàtica coneguda com a combustió de les energies fòssils senzillament poden estar massa lluny dels perpetradors per fer-los caure", escriu.

CONTRA LA SOSTENIBILITAT

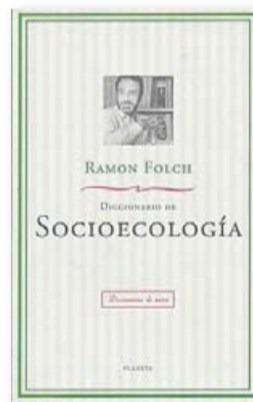
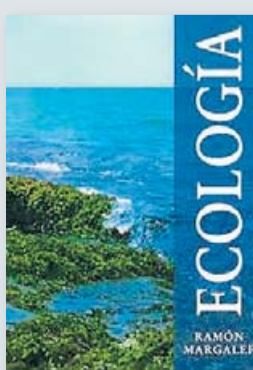
Andreu Escribà
Sembra Llibres

L'ambientòleg i divulgador climàtic valencià Andreu Escribà desmunta amb aquest llibre provocador els dogmes i les mentides del negoci de la sostenibilitat, un concepte que s'utilitza contínuament en el sistema de consum i que promet falses solucions a la crisi climàtica que no van més enllà del marc capitalista del *greenwashing* i de l'ecopostureig, com és el cas dels cotxes elèctrics. Escribà no va en contra de la sostenibilitat, sinó que aprofundeix en el seu significat per avançar contra la crisi climàtica.

ECOLOGIA

Ramon Margalef
Omega

Aquest tractat històric sobre ecologia escrit per un dels científics més importants de Catalunya, el biòleg Ramon Margalef (1901-2004), posa les bases del seu pensament, al qual va contribuir amb la teoria de la informació aplicada a l'ecologia, la definició de l'estructura dels ecosistemes i el desenvolupament de la limnologia moderna. Al llibre, amb el qual volia trencar amb els textos habituals sobre ecologia, defensa la protecció i l'explotació racional de la natura i considera la ciència una cosa viva i en constant evolució.

DICCIONARIO DE SOCIOECOLOGIA

Ramon Folch
Planeta

El biòleg i sociòleg Ramon Folch, exdirector dels serveis ambientals de la Diputació de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya, va publicar el 1990 aquest icònic assaig que aplega fenòmens socials i ambientals amb l'objectiu de trobar solucions a la crisi. En forma de diccionari de relats de to informal ordenats alfabèticament, denuncia amb ironia les problemàtiques del món que ens envolta amb l'objectiu de trobar la manera de canviar mentalitats i contribuir a una cultura més sostenible.

SIMBIOÈTICA

Jorge Riechmann
Plaza y Valdés

L'escriptor i ecologista madrileny Jorge Riechmann desenvolupa en aquest assaig posicions morals d'amor compassiu amb el que som per encarar un canvi i comprendre el món. Ens convida a avançar d'*Homo sapiens* a holobionts, organismes en els quals cohabituen espècies, a través de la simbiòtica i a partir de la hipòtesi Gaia, que considera que la vida al planeta permet l'equilibri i l'autoregulació de la biosfera. D'aquesta manera, tot està interconnectat i tenim una responsabilitat amb els altres éssers vius.

Els més venuts

Opinió

CATALÀ	
FICCIÓ	NO-FICCIÓ
[1] Les calces al sol REGINA RODRÍGUEZ SIRVENT La Campana 464 pàgines, 20,90 € 2/46	[1] Canalles PATRICK RADDEN KEEFE Periscopi 496 pàgines, 22,90 € 2/8
[2] Et vaig donar ulls i vas mirar les tenebres IRENE SOLÀ / Anagrama 184 pàgines, 17,90 € 1/11	[2] Gran Enciclopèdia del Barça LA SOTANA / Blackie Books 432 pàgines, 29,90 € 7/20
[3] Les nostres mares GEMMA RUIZ PALÀ Proa 300 pàgines, 19,90 € 3/23	[3] Quadern del Paraulògic C. SERRET / J. PALOU Ara Llibres 80 pàgines, 15,95 € -/36
[4] El niu del cucut CAMILLA LÄCKBERG Amsterdam 512 pàgines, 23,90 € 6/11	[4] Ruralisme VANESA FREIXA Ara Llibres 180 pàgines, 22,50 € -/12
[5] Boulder EVA BALTASAR Club Editor 160 pàgines 16,90 € 7/177	[5] De la sabana a Mart XAVIER SALA I MARTÍN Rosa dels Vents 592 pàgines 23,90 € 4/16
CASTELLÀ	
FICCIÓ	NO-FICCIÓ
[1] ¿Y a ti qué te pica? MEGAN MAXWELL Esencia 512 pàgines, 17,90 € 1/2	[1] Cuaderno Blackie Books, vol. 12 AA. VV. / Blackie Books 96 pàgines, 12,90 € 1/7
[2] El viento conoce mi nombre / ISABEL ALLENDE Plaza & Janés 352 pàgines, 22,90 € 2/7	[2] Hábitos atómicos JAMES CLEAR Diana 336 pàgines, 17,95 € 4/149
[3] Yumi y el pintor de pesadillas BRANDON SANDERSON / Nova 492 pàgines, 19,90 € -/1	[3] Cómo hacer que te pasen cosas buenas MARIAN ROJAS / Espasa 232 pàgines, 19,90 € 3/259
[4] Cómo (no) escribí nuestra historia ELISABET BENAVENT / Suma 492 pàgines, 19,90 € 3/19	[4] No me gusta mi cuello NORA EPHRON Libros del Asteroide 176 pàgines, 18,95 € -/7
[5] El último verdugo TONI HILL Grijalbo 504 pàgines 21,90 € 10/8	[5] Cuaderno Blackie Books, vol. 3 AA. VV. Blackie Books 96 pàgines, 12,90 € 2/7

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura

* Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

A peu de pàgina

ANNA
GUITART

Jo sí que us vinc amb històries

Dues persones explicant contes amb ombres dins d'una tenda. DMITRY NAUMOV / GETTY

Fa un parell de mesos, vaig anar al concert de l'Elton John a Barcelona (sempre amb l'avantguarda musical, jo). Per a mi, va acabar sent un viatge al passat, perquè cada cançó em portava als moments de la meua vida en què l'havia escoltat i, durant aquells minuts, va ser com reviure'ls una mica. Sé que és una cosa comuna, que m'ha passat altres vegades, però aquest poder evocador de la música em meravella cada vegada que el visc, com si fos una cosa nova.

A vegades, en entrevistes amb escriptors, alguns m'han parlat dels efectes i qualitats de la música, que ells voldrien aconseguir amb la literatura. Tots coincideixen que és difícil, i és que els mecanismes són molt diferents. La música desperta una emoció molt immediata, que va més enllà de les llengües i de la comprensió. Quantes cançons ens fascinen i no acabem de saber què diuen? La seva presència, la manera com ens acompanyen, també és molt diferent. Pots no llegir, però m'atreviria a dir que és impossible no sentir (que no escoltar, en aquest cas) música. Aquestes setmanes des del concert he pensat en com relaciono els llibres amb moments de la meua vida. El lligam existeix, però per a mi és menys clar, en aquest sentit. El que sí que m'ha fet reviure moments passats amb força, en canvi, són les històries que m'han explicat. De petita, la meua àvia passava tots els dimecres a la tarda amb nosaltres, i, mentre sopàvem, li demanàvem el conte del porc o el de la sal (els meus preferits). Recordo perfectament com sèiem, a la cuina, els meus germans i jo, mentre l'escoltàvem. Aquelles històries em recorden moments feliços, i ara espero el moment d'explicar-les al meu fill,

que d'aquesta manera estarà una mica més lligat a una besàvia que no va conèixer. Quin llegat, les històries que ens expliquem! De tot això en parla l'última novel·la de la Mònica Batet, *Una història és una pedra llançada al riu* (Angle), que us recomano vivament. En una societat dictatorial, un dels protagonistes, el Futur Folklorista, es dedica a conservar contes populars i, per tant, la seva memòria, i també n'observa l'evolució. La seva filla, L'Escoltadora de Cançons, fa el mateix amb la música. I és que un dels temes del llibre és que l'art, en qualsevol de les seves formes, ens ajuda a sobreviure, ens reconforta.

També ens torna els que ja no hi són, com la meua àvia o com el pare d'una amiga meua, tal com vaig viure fa poc. La Lu va celebrar els seus cinquanta amb una festa fantàstica. Hi érem els seus amics i la seva família, però s'hi trobava a faltar el seu pare, que havia mort pocs anys abans. Mentre escuràvem gelats, la Lu es va enfilar a una cadira i, megàfon en mà, el va voler recordar. La manera de fer-ho va ser explicar una història, una mena de conte humorístic sobre Adam i Eva, que ell, el Raül, sempre explicava amb molta gràcia, amb un accent argentí molt característic que la meua amiga ha heretat. De seguida vaig veure com tots aquells que li havien sentit explicar aquell conte a ell reien, i fins i tot ploraven, emocionats. Jo no l'havia vist mai, però aquella història em va fer sentir com si el conegués una mica. Va ser un moment francament bonic, aquell conte va fer present el Raül. Per això, ara que ens acomiadem durant algunes setmanes, us desitjo un bon estiu, ben ple d'històries. ✍️

L'entrevista

La fundadora de la llibreria berlinesa Mundo Azul treballa a la Frankfurt Kids, de la fira internacional del llibre de Frankfurt, i és investigadora i curadora de Humboldt Forum. També és assessora en literatura infantil i juvenil per a diverses institucions europees, llatinoamericanes i asiàtiques. Va participar en el Mercat de l'Edició LIJ Barcelona, coorganitzat per Tantàgora i Disseny Hub Barcelona.

Mariela Nagle

Especialista en literatura infantil i juvenil

“A la literatura infantil i juvenil hi manquen veus d'altres cultures”

Sílvia Marimon Molas

¿És adequada l'etiqueta de literatura infantil i juvenil?

No, no estic d'acord amb aquesta etiqueta. Com a adults, hem de discernir quines lectures són adequades i quines no. A Alemanya, per exemple, els llibres amb tapa negra són per a adults. Tanmateix, hi ha un llibre, una traducció mexicana, que és negre, amb relleus i amb braille, que és adequat per a infants. Va venir a la llibreria una mare amb el fill: el fill el volia, però la mare deia que no era adequat perquè era negre. Què fas quan un pare o una mare censuren un llibre? Aquesta és la nostra tasca, assessorar i informar sobre llibres que potser el públic no coneix.

Parlant del mercat: hi ha hagut un autèntic boom de llibres terapèutics per a infants. ¿Què n'opina, dels llibres que parlen del que cal fer en cas de mort, de divorci...?

Sí, tens llibres –i exagero– fins i tot per decidir de quin color pintaràs l'habitació. És una tendència del mercat, perquè una família o un docent pot necessitar aquesta mena d'eines i és l'opció més fàcil. Però la nostra feina també és ajudar en aquest sentit i mostrar que són més importants la bona literatura i l'art, buscar alternatives i fer visible el que no és obvi.

¿El mercat editorial per als més joves també es fa ressò dels canvis socials i polítics?

Hi ha una gran oferta de temes sobre gènere, racisme, aïllament, depressió... Amb totes les onades migratòries, per exemple, van aparèixer molts títols relacionats amb les migracions. I qui

els publicava eren les editorials més grans. Capten un fenomen o una tendència i sobrepubliquen: el resultat sol ser mala literatura i conceptes i temàtiques poc desenvolupats. Tenim molts llibres que parlen de migracions, però des d'una visió paternalista i europea, perquè no hi ha hagut prou temps per reflexionar-hi.

I l'auge de l'extrema dreta, ¿com el tracta la literatura infantil i juvenil?

Hi ha molts llibres d'assaig que n'informen. Hi ha llibres sobre el racisme, la tolerància... però no hi ha prou ficció. No és fàcil crear ficció d'aquests temes, sobretot per al públic més adolescent. Necessitariem més còmics i més novel·la gràfica. N'hi ha alguns exemples, com *Al sur de la alameda* (Ekaré), escrit per Lola Larra i il·lustrat per Vicente Reinamontes, que planteja el compromís polític dels més joves.

A aquestes edats també es perden molts lectors.

Alguns fan una gran immersió en la lectura i uns altres, en el procés de recerca de la pròpia identitat, es llancen de ple a les pantalles i hi ha una sobreexposició al llenguatge visual i una pèrdua de sensibilitat lectora. Què fa el mercat, aleshores? Mira de buscar i captar aquest públic amb nous formats. I aquests formats surten: hi ha llibres que són un xat. El manga té un gran èxit i funciona molt bé. Al Canadà, per exemple, hi ha una comunitat indígena que ha creat un tipus de manga (*haida manga*) que els permet expressar-se visualment. El manga també té aquesta capacitat d'adaptar-se a altres cultures.

Abans parlava de pèrdua de sensibilitat lectora.

Sí, però soc optimista. Tots els canvis també poden tenir conseqüències positives. Ara, per exemple, hi ha molts llibres sense text. Són llibres que obren la porta a tota mena de públic i s'han posicionat molt bé al mercat. És narrativa visual i, en aquest cas, són els adults els que han d'aprendre a llegir-los, perquè els més joves hi estan més acostumats. Fa quinze anys ni tan sols existien i ara els pots trobar a totes les llibreries.

¿Què en pensa, que es reescriuin llibres com ha passat amb Roald Dahl?

Es fan molts experiments i es cometen molts errors. La literatura hauria d'existir en el seu format original. *Tintín al Congo* està censurat a Bèlgica. Seria molt millor que no el censurassin i que el publiquessin amb material que ajudi a entendre'n el context.

L'extrema dreta exerceix cada vegada més censura. Fins ara ho hem vist sobretot als Estats Units.

Però als Estats Units hi ha també una resistència. No només hem de parlar del fenomen de l'extrema dreta, sinó també de totes les iniciatives que defensen la llibertat d'expressió.

Ara què investiga?

Noves veus. Es parla molt de l'ecologia, però se senten sobretot les veus de sempre i no es tenen en compte altres perspectives. A la literatura infantil i juvenil hi manquen veus d'altres cultures. Hi ha d'haver diversitat i no només de gènere o de temàtica, sinó també d'autors. Per exemple, Crownwood Books, del Canadà, fan llibres d'autors de les comunitats originàries i la seva visió de les coses és molt diferent de la nostra.

“Hi ha molts llibres sense text que obren la porta a tota mena de públic i s'han posicionat molt bé al mercat”

PERE VIRGILI

Opinió

Els llibres i les coses

IGNASI
ARAGAYDe Cadaqués a Arsèguel:
on estiuegen els escriptors?

Com a comiat de vacances de l'*Ara Llegim*, he triat el llibre de Joan Safont *L'estiu passat* (Comanegra), sobre la geografia de vacances de la nostra gent de lletres. L'obra també inclou alguns pintors i músics. Per als creadors, l'estiu sovint és temps de bona feina: de plaers i llibertat, de deixar volar la imaginació. Però cal trobar l'espai adequat, una atmosfera d'inspiració.

Per a Pere Calders i per a Josep Palau i Fabre, aquest lloc va ser Llançà, que van descobrir als anys 60, quan la vila i el port eren això, una vila i un port. Avui estan pràcticament enllaçats i atapeïts de turistes, però el mar, quin mar!, té la mateixa bellesa salvatge. A pocs quilòmetres hi ha un altre racó preuat, el Port de la Selva, que en èpoques de calor va acollir durant dècades J.V. Foix, Tomàs Garcés i Joaquim Ventalló, i algun any també Josep M. de Sagarra. L'obra dels dos poetes hi està estretament lligada, mentre que el periodista va fer parlar el capità Haddock del Tintín com els pescadors que ara pràcticament han desaparegut.

Sense moure'ns del cap de Creus tenim la Rosa Leveroni i el Carles Riba a Cadaqués: ella hi va començar a anar el 1926 i es va acabar instal·lant en una barraca a Portlligat, veïna de Dalí i on tenia la barca *No s'hi cap*. La mateixa Leveroni va ser la impulsora d'un generós regal a Riba –en la iniciativa, hi va participar tota la comunitat literària catalana– quan aquest va fer 60 anys: una casa a Cadaqués!, que li va ser lliurada en un acte públic el 23 d'agost del 1953, és a dir, justament ara farà 70 anys.

Quan desplaçar-se no era tan senzill com avui, al voltant de Barcelona hi havia molts llocs d'estiueig per a qui s'ho podia permetre. Per als qui volien mar, podies triar el Maresme o, cap avall, Sitges i més enllà. És de sobres coneguda la relació d'Espriu amb Arenys de Mar, la seva Sinera, però no ho és tant la del poeta Maragall amb Caldetes, on també hi havia fet estades Verdguer; o la de Maria Aurèlia Cap-

many amb Canet de Mar, uns estius d'infància burgesa que va idealitzar (com fem molts) i que després va satiritzar a l'obra de teatre *Vent de garbí i una mica de por*, que transcorre en tres temps i tres llocs: Caldetes el 1909, Sitges el 1936 i Cadaqués el 1968. A Sitges, esclar, hi podem situar Rusiñol, però el llibre de Safont el porta a una altra costa, la de Mallorca. De la mà d'Irene Polo també podem anar a una Eivissa dels anys 30 que ja començava a ser una destinació de la bohèmia.

Si seguim avall pel mar català, anem a parar al Calafell de Carles Barral i al Vendrell de Pau Casals (que deliciós i evocador és visitar la seva casa-museu a la platja de Sant Salvador). Hi ha molts més llocs de mar, que guanya per golejada als indrets d'interior o de muntanya. Ruyra a Blanes, Josep Carner a Lloret de Mar, l'actriu Margarida Xirgu a Badalona...

Els de muntanya

I la muntanya? Safont, que acostuma a passar algunes setmanes d'agost a la Seu d'Urgell, ens brinda el Verdguer del Canigó. En concret, mossèn Cinto va estar-se l'estiu del 1879 i el següent als banys de la Presta, al Vallespir, acompanyat del seu mecenes Claudio López. També tenim l'Aurora Bertrana enamorada de les terres berguedanes i el Narcís Oller de Puigcerdà, on durant quatre o cinc estius va escriure *Pilar Prim*: gràcies al tren, la vila ceretana va ser la més famosa dels estiuejos burgesos de finals del segle XIX. Ja més cap aquí, Safont es fixa en l'estada de Teresa Pàmies a la Vall d'Aran el 1979, amb el seu company i líder del PSUC Gregori López Raimundo, i en Montserrat Roig i Arsèguel, a la falda nord del Cadí, on a partir del 1975 van anar els seus pares, l'escriptor Tomàs Roig i Llop i la també lletraferida Albina Fransitorra, amb fills i nets. Avui Arsèguel és conegut com el poble dels acordionistes: aquest cap de setmana s'hi fa la trobada anual.

Apa, que gaudiu del vostre lloc de vacances. Bon estiu i bones lectures. ☺

Minúcies

JORDI
LLOVET

Alerta amb Kafka

Acabades les vacances d'agost, els diaris començaran a preparar el primer centenari de la mort de Kafka (1883-1924); per això és el moment de prevenir-los a ells, i també als lectors, del que pot succeir. És quasi segur que Kafka serà recordat com un escriptor molt rar (cert), molt angoixat (fals), sense sentit de l'humor (fals), incomprendible (fals), avorrit (molt fals) i, en suma, "kafkià" (cert només en certa mesura).

El malentès del sentit de la literatura kafkiana arrenca a Madrid, quan la *Revista de Occidente*, dirigida per Ortega y Gasset, va publicar l'any 1924 la primera traducció universal de la novel·la breu de Kafka que, en llengua alemanya, s'anomena *Die Verwandlung*. El traductor, que encara no se sap ben bé qui va ser –Borges, segur que no–, podia optar per dues paraules equivalents, la primera d'origen llatí, *transformació*, i la segona d'origen grec, *metamorfosis*. Van triar la segona –i encara la trien molts editors– i aquí van començar els equívocs. Les dues volen dir exactament el mateix i les dues volen dir el mateix que l'original alemany. Però *La metamorfosi* és un títol que acostia la narració de Kafka al món mitològic, oníric i fins i tot surrealista; un moviment, aquest últim, que al capdavall és contemporani de Kafka, o quasi.

Com es diu popularment, "el mal ja està fet", i no resultarà gens fàcil revertir aquesta tendència. Per culpa d'un títol massa brillant –més bo que l'altre des del punt de vista comercial, sens dubte–, Kafka, en general, i no solament aquella novel·la curta, ha entrat en aquest univers semàntic de les coses escabroses, angunioses i desassossegadores. Però el món de Kafka no és aquest, ni de

Kafka serà recordat com un escriptor molt rar (cert), molt angoixat (fals), avorrit (molt fals) i "kafkià" (cert només en certa mesura)

lluny. Els seus models literaris van ser Kleist –vegeu d'aquest la narració *Michael Kohlhaas*–, Dickens –vegeu *Pickwick*, fins i tot–, Flaubert –sobretot *L'educació sentimental*, segons l'autor de Praga– i els contes hassídics de la tradició hebrea. L'obra de Kafka presenta força enigmes, però es troba, en realitat, a mig camí entre la narració clàssica del segle XIX i la teologia. No és un pessimista o nihilista com ho van ser Schopenhauer o Nietzsche, ni és un obsès del sexe o un gran lector de Freud (ho va ser una mica), misogin a la vida, encara menys, encara que ho sembli quan es contempen els personatges femenins de les seves novel·les.

El que és, això sí, és quasi un profeta de la tradició rabínica que va diagnosticar determinats mals del seu temps històric, mals que són exactament els que han augmentat a mesura que han passat els segles XX i part del XXI: per això posseeix tanta vigència.

Lectors i periodistes: alerta! Kafka no és tan estrambòtic com diuen. ☺

Ara que no s'ofengui ningú

JUANJO SÁEZ

Crítica

Opinió

El llibre de la setmana

Quan Maquiavel i Cèsar Borja es van conèixer

AVUI COM

AHIR

William Somerset Maugham

Navona

Traducció d'Elisabet Ràfols

280 pàg. / 22 €

Dos personatges més grans que la vida, el convuls i apassionant context historiològic que va propiciar que es coneguessin, la consciència sempre viva del lector que, d'aquella coneixença, en va sortir un clàssic de la literatura política i moral que fa cinc segles que es llegeix i és influent: aquestes són les matèries primeres d'*Avui, com ahir*, una novel·la menor però interessant que el prolífic escriptor britànic William Somerset Maugham (París, 1874 - Niça, 1965) va publicar el 1946 i que ara Navona ha recuperat en català en una traducció d'Elisabet Ràfols.

La novel·la de Somerset Maugham, un autor que en vida va gaudir d'un èxit esclatant però que des de fa dècades cotitza a la baixa en el mercat imprevisible de la posteritat, recrea els tres mesos de l'any 1502 en què el representant de la República de Florència va ser en-

viat a la ciutat d'Imola per negociar amb el duc de la Romanya. Seria una novel·la històrica més, en principi, si no fos perquè el representant florentí era Niccolò Maquiavel, escriptor i filòsof, i que el duc romanyès era l'astut i despietat Cèsar Borja, fill del papa valencià Alexandre VI. De les converses que van tenir i de la complicada relació que establiren, Maquiavel en va escriure *El príncep*.

Cal dir que tota la novel·la té aquell aire una mica de cartó pedra meticulós i solemne de certes produccions històriques del Hollywood clàssic, que eren bon cinema però alhora resultaven irremediament teatrals. Penso en *Un home per a l'eternitat*, de Fred Zinnemann i Robert Bolt.

També cal dir que, de les dues trames a partir de les quals l'autor articula la novel·la, una encara funciona molt bé –la trama de les intrigues polítiques i diplomàtiques– i una ha envellit sense encant ni gràcia –la de les intrigues amoroses i dels plans luxuriosos, que òbviament també té una derivada diplomàtica i política.

Cinisme i lucidesa

Muntada sobretot com una successió àgil de diàlegs entre Maquiavel i Cèsar Borja –el diplomàtic literat vol assegurar-se que el duc no atacarà la vulnerable Florència, mentre que el duc vol asentar i augmentar el seu poder en una Itàlia trossejada en nombroses ciutats estat i a l'ombra dels grans poders del Vaticà i del rei Lluís de França–, la trama de les intrigues polítiques és enginyosa, mordaç, cruelment sapiencial. Està farcida, com es pot suposar, d'un cinisme brut que esgarrija, però també de frases plenes de lucidesa sobre les maniobres del món i el comportament dels humans. I també té la gran virtut de mostrar amb precisió i esmolat sarcasme la política com una representació vodevilesca permanent. També vodevilesca, però d'una manera una mica risible i antiquada, resulta la trama sentimental. Els elements amb què està feta són l'apetit sexual de Maquiavel, una noia preciosa i més astuta del que sembla, el ric i vell comerciant amb qui la noia està casada, que és estèril i no li pot fer un fill... Vodevilesca i, fins i tot, un punt estantís.

En conjunt, la novel·la funciona i retrata bé el joc de politges de l'amor i el poder, de l'ambició i el desig, de la por i les necessitats, de la carn i la política. Ara bé: com el lector pot intuir, el rigor historiogràfic i politicocultural de l'autor és limitat. Els Borja, aquí, són tots "espanyols" i un del seguici borgià que parla en un idioma que no és l'anglès original ho fa en castellà. Somerset Maugham era un bon novel·lista, però, a l'hora de detectar i explicar la singularitat identitària dels Borja i la complexitat històrica i etnocultural d'Itàlia, tenia la sensibilitat i la perspicàcia d'un cogombre. ☞

Pere Antoni Pons

Això no cal dir-ho

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

El temps imperatiu d'Andrea Ganuza

Vivim temps imperatius, és a dir, de necessitat. Ja ens ho va fer veure Almodóvar amb el títol d'aquella pel·lícula, *iÁtame!* Hem engarjolat entre exclamacions el que volem. Avui no podem dir res que no sembli indefugible. Els somnis del cinema són premonitors, però; no ens parlen, com en Freud, de les nostres pors o del que vam fer el dia abans. Al cinema, els somnis tenen més a veure amb la màgia. Per aquesta raó, perquè sobretot es tracta d'un sortilegi, el nou i imperatiu còmic d'Andrea Ganuza, *Atraviésame* (imprès a Nova Era, Barcelona, 2023), a més de portar gràficament una contínua invocació a la màgia, està articulat de manera també màgica. Cada capítol del llibre obeeix a la lectura, a la interpretació amb imatges (i textos lírics), de les ratlles de la mà.

No cal dir que es tracta de la mà de l'autora. A la seva quiromància, els capítols es diuen *La grieta*, *Cómo liberar un espíritu*, *Mis bragas serán tu sepultura*, *El conjuro...* i n'hi ha fins a set. El còmic relata una història d'amor, en un ambient salvatge, sota la febril lluna de Colòmbia. Està explicada salvatgement, perquè Andrea Ganuza és també una dibuixant caníbal, salvatge, com ho van ser els detectius salvatges de Bolaño.

Potser no vivim, tret de quan el món, la gent, travessa el nostre cos com una riuada de vida

El còmic ja no existeix com a gènere o llenguatge. Ha capitulat. Està obsolet. Avui es fa una altra cosa millor, més lliure, més agosarada, impregnada de totes les manifestacions de les arts plàstiques. Perquè és salvatge, aquest llibre està ple de fulles de selva. I de passions. I de Tarot. I de màscares precolombianes. I de celebració de la transsexualitat. I de *perreo*. I de cabells de Venus de Botticelli. I conté, de manera caníbal, la cruel empremta d'Artemisia Gentileschi (la gran pintora del barroc italià). Treballar així suposa l'alliberació de la cultura, dinamitar totes les comportes de les arts.

Potser no vivim, tret de quan el món, la gent, travessen el nostre cos com una riuada de vida. Creiem que vivim per dintre, però la veritat és a fora. Cada plana d'*Atraviésame* forma part d'un ritual pagà fet amb imatges. I no hi ha estació de l'any més pagana que aquesta. Bon estiu i bones vacances. (A la tornada, ens trobarem de nou, però en una altra secció del diari. Moltes gràcies per la vostra companyia en aquestes meravelloses i paganes pàgines del *Llegim*, tot aquest temps.) ☞

Vinyeta d'*Atraviésame*. ANDREA GANUZA / NOVA ERA

Crítiques

Anaïs Nin o quan prohibir reforça el desig

‘Fills de l’albatros’, un llibre pioner en el tractament de la mirada femenina, és un recull de dos relats imaginatius, càlids en imatges i molt íntims

FILLS DE L'ALBATROS

Anaïs Nin

LaBreu

Traducció de Ferran Ràfols

134 pàg.

17 €

Anna Carreras Aubets

Traduït per Ferran Ràfols Gesa, *Fills de l'albatros* és un recull de dos relats imaginatius, càlids en imatges i molt íntims que se serveixen de la psicoanàlisi perquè la grandiosa Anaïs Nin (1903-1977) faci ús de l'espontaneïtat i l'associació d'idees pròpies del jazz per parlar de l'androgínia i l'homosexualitat des d'una perspectiva que poques obres literàries van gosar fer a l'Amèrica dels anys quaranta. *Fills de l'albatros* és un llibre pioner en el tractament de la mirada femenina, escrit l'any 1947 i revisat per l'autora el 1959. El volum forma part de la pentalogia publicada per LaBreu dins el títol genèric de *Ciutats de l'interior*.

L'habitació cega narra l'evolució sexual de la Djuna, una ballarina parisienca que fuig d'una infantesa miserable i d'una vida a l'orfenat que acaba quan guanya una beca per estudiar dansa. La Djuna busca un amor lliure en nois joves i sexualment ambivalents. Els troba als cafès de Montmartre i en destaca, sobretot, dos: en Michael, un homosexual, i en Paul, un adolescent marcat per una educació severa i autoritària al qual la Djuna ensenya el sentit més profund de la llibertat. *El cafè* és una obra co-

VIQUIPÈDIA

ral que explora la vida de la Djuna, la Lillian i la Sabina, dones que representen la serenitat, la dona terrenal i la fatal, respectivament. Unes amigues que tenen un amant comú, en Jay, i que analitzen com evoluciona la seva identitat a mesura que passa el temps. Si els albatros estableixen una relació monògama durant tota la vida, els seus fills ja no –passeu-me la metàfora–; però l'arribada a la monogàmia passa per altres estadis, diguem-ne, menys exclusius. De joves, aprenen balls, una interpretació sincronitzada d'accions, sons i comportaments. Quan un albatros torna per primer cop a la colònia, balla amb molts companys, però la cosa minva fins que n'escull un i perfecciona el llenguatge individual. A partir d'aquest moment, ja no torna a ballar amb ningú més.

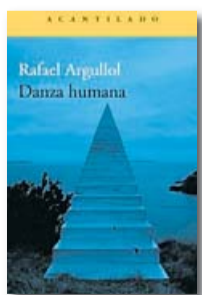
El rebuig a la possessió

L'escriptura de la Nin és inseparable de la seva vida. Avui Nin és considerada una de les escriptores més importants del segle XX i una font d'inspiració per a les dones que desafien els rols de gènere encallats en els patrons convencionals. La dansa –Nin va ser ballarina– permet “descobrir l'aire, l'espai i la seva pròpia lleugeresa”. Quan balla, la protagonista Djuna viu una fusió, una soldadura entre el món exterior i l'interior, i llavors és una sola dona en moviment. Però l'aprenentatge de dansa no és un camí de roses: al començament, el seu professor quarantí vol perfeccionar-la posant-li les mans al damunt, oferint-li una gira internacional i fent-li prendre consciència de cada part del seu cos. Aquesta concordança neix de la submissió d'ella i la dominació d'ell.

La fractura interior de la Djuna –i de totes les dones de la Nin, i de la mateixa Nin i de la dona universal a qui representa– és invisible però condiciona tots els seus actes impulsius. Aquesta tensió dolorosa gairebé contínua fa que les primeres trobades sexuals amb un home (el vigilant de l'orfenat, l'amant de la directora) estiguin marcades per la resistència, la por i l'hostilitat. El rebuig constant de la Djuna per la possessió i la determinació dels homes grans es relaciona, de manera psicoanalítica, amb la desigualtat de poder respecte a la figura del pare, la primera tirania masculina. La Sabina, en canvi, “sempre traspassava els límits, esborrava les identifications [...] Canviava de nom com els criminals esborren el rastre”. En el cas de la Lillian, quan feia l'amor amb en Jay, “el cos li quedava ple de retencions, residus, sediments”. Es despertava sense ser lliure, se sentia posseïda i dependent. Totes tres necessiten una metamorfosi. Quan els surtin ales seran imparables. ✍

Rafael Argullol, una tempesta d'escriptura

L'assagista veu en la dansa aèria del funambulista Philippe Petit una analogia de la seva pròpia escriptura memorialística

DANZA HUMANA

Rafael Argullol

Acantilado

1.040 pàg.

38 €

Jaume Claret

A primera hora del matí del 7 d'agost de 1974, el francès Philippe Petit creuava, fins a vuit vegades i gràcies a un cable d'acer estès subrepticiament, els 42 metres de distància entre els terrats de les Torres Bessones, a 417 metres d'altura. Aquell desafiament de l'abisme va impactar fortament Rafael Argullol (Barcelona, 1949). No era per voler-lo emular perquè el vertigen li ho impediria, sinó perquè, en la dansa aèria de l'equilibrista, l'assagista hi veia una analogia de la seva pròpia escriptura memo-

rialística, dins d'un fràgil equilibri entre el dietari contemporani, la reconstrucció biogràfica (la infantesa marcada pel matriarcat, la joventut polititzada i la maduresa formativa) i la digestió de lectures, viatges i coneixences.

A més de vincular-se amb el funambulista, *Danza humana* s'agermana amb els previs *Visión desde el fondo del mar* (2010, sens dubte el millor text sorgit de la ploma d'Argullol) i *Poema* (2017, format per 1.095 poemes escrits diàriament durant el mateix nombre de dies). Argullol se sotmet novament a aquesta “tempesta de escriptura” amb un text escrit al llarg de dos anys: amb entrades compreses entre el 9 de maig de 2019 i el 6 d'octubre de 2021. Amb tot, poques reverberacions de la vida pública s'escolen entre les seves anotacions. Només trobem una breu referència a les barricades d'octubre de 2019 vistes des de casa seva al centre de Barcelona i algunes reflexions sobre la pandèmia: primer en forma d'amenaça, després de confinaments i finalment de seqüeles socials, potser la part més supèrflua de tot el volum per manca de perspectiva suficient.

Articulat en deu capítols, batejats com a llibres i que van de la veritat a la llibertat, sovint l'acompanya una me-

na de Virgili que li permet el diàleg i la confrontació d'idees. Les resonàncies entre les tres línies temporals (present, biografia i història) arrossegueu el lector cap a un relat sempre suggeridor, sempre enriquidor. Tot i que la constant qualitativa es manté, als llibres dedicats al despreniment i la divinitat brilla de forma especial. Convertit en personatge, Argullol defuig la transcendència o l'exemplaritat i no dubta a qüestionar i qüestionar-se: “*Las metáforas son talismanes preciosos, pero, con frecuencia, son también los escudos de los cobardes*”.

Evidentment, l'edat decanta molt dels breus epígrafs cap a la vellesa, la mort dels amics, l'enyorança del que s'ha perdut o les preguntes sobre la transcendència. Sense voler-ho explícitament, *Danza humana* esdevé també una mena de balanç i recapitulació parcials, tot coincidint amb el compromís d'Acantilado per editar la seva obra completa. Amb tot, no és aquest un llibre fosc o melancòlic, sinó farcit de troballes i, fins i tot, d'algunes esperances. En paraules seves: “*Cuando llegamos a la conclusión, monstruosa pero también reconfortante, de que nada escapa al azar es cuando más valoramos los pequeños destellos de libertad que se cruzan en nuestro camino*”. ✍

Opinió

L'escriptora accidental

Malalts d'acceleració

Multitud i cotxes a la plaça Espanya de Barcelona per celebrar la nit de Cap d'Any.

FRANCESC MELCION

Les estadístiques diuen que els catalans llegim de mitjana uns deu o dotze llibres l'any. És mentida. Els catalans llegim encara menys. No tinc motiu per pensar que siguem una excepció del que en anglès es coneix com a *social desirability bias*, és a dir, el biaix que desvirtua les enquestes perquè les persones tendeixen a tergiversar, sovint inconscientment, els fets per quedar bé i ser acceptades, de manera que es retraten millor del que són. Així que segur que els catalans, quan responen, inflen una mica la quantitat de llibres que llegeixen: fa vergonya dir que no n'has llegit cap o confessar que n'has llegit només un o dos. Ves a saber, potser només llegim set o vuit llibres l'any de mitjana, o menys i tot. Si guí com sigui, salta a la vista el desfament entre llibres anuals llegits i la quantitat de llibres que es publiquen (en català són més de sis mil l'any).

Aquesta setmana han començat a sortir articles sobre les novetats que ens esperen amb la represa del setembre. Ens anticipem mentalment al que vindrà amb una ànsia de ionqui. Encara no hem acabat de llegir els llibres que volíem llegir aquest curs, però ja estem pensant en els que encara no existeixen. Estem malalts d'acceleració. És com si, mentre sopem avui, ens delectéssim pensant en el que soparem demà. D'aquí dos dies algú ja traurà les ofertes de Nadal i els súpors s'ompliran de torrons mentre a les cases continuen encesos els ventiladors i els aires condicionats. Aviat els articles sobre les novetats de Sant Jordi s'escriuran a l'octubre. Aquesta acceleració és un símptoma més de com fugim del present, sovint decebedor, i ens refugiem en el futur, encara ple de promeses.

Pensava en això de l'acceleració tot llegint l'esplèndida i completíssima *Història de la crítica literària*, de David Viñas Piquer (Ariel, 2002). Perquè l'acceleració s'ha contagiada a tots els nivells, també al de l'escriptura. Explica Viñas que ja l'any 1674 Boileau escrivia: "Treballem sense presses encara que alguna cosa us acuiti, i que no us empenyi mai una velocitat demencial. [...] Afanyeu-vos lentament i, sense descoratjar-vos, reviseu la vostra obra vint vegades: poliu-la i repoliu-la una vegada i una altra; afegiu-hi alguna cosa esporàdicament i esborreu amb freqüència. És ben poca cosa que hi hagi espurnes d'agudes disseminades puntualment en una obra on formiguen els errors". Just ahir també un amic em plantejava si jo no havia tardat massa poc a escriure el llibre que sortirà al setembre. Dos anys, em deia aquest amic, són massa pocs. És poc temps? No ho sé: quan vius immers en un ritme, costa percebre la velocitat, igual que la Terra es mou per l'espai a 108.000 km/h i nosaltres ni ens despentinem. ¿Els llibres que es publiquen estan massa poc destil·lats, treballats, polits?

Baixa tolerància a la crítica

Tot seguit, Boileau afegeix: "Sigueu sever amb vosaltres mateixos. La ignorància sempre està disposada a admirar-se. Feu amics que estiguin disposats a criticar-vos i que siguin confidents sincers dels vostres escrits i enemics zelosos dels vostres defectes. Davant seu, despulleu-vos de l'arrogància de l'autoria [...] Aprecieu que us aconsellin i no que us elogiïn".

Sé per experiència que no és fàcil trobar amics disposats a criticar-te i, en tot cas, en el que et diuen també hi deu haver un biaix de resposta d'aquests que els sociòlegs tenen tan ben estudiats, per exemple, el biaix de cortesia. També és difícil trobar enemics zelosos dels teus defectes que estiguin disposats a dir-te'ls a la cara i reiterar-te'ls. I també costa, esclar, trobar escriptors que no persegueixin l'elogi.

A les escoles d'escriptura mateix s'encoratja l'elogi desmesurat (la baixa tolerància a la crítica deu ser un altre signe dels temps, com l'acceleració). Els gerents saben (temen?) que la crítica negativa, per més que es faci des de l'ànim constructiu, descoratja els alumnes i provoca abandonaments, cosa que repercuteix en la viabilitat econòmica del negoci. Així que l'ensabonament està al ordre del dia. Una vegada vaig proposar a una escola d'escriptura de fer un curs breu que es digués "Crítica destructiva" (i no el van voler); la idea era subvertir aquesta manera de fer i jugar entre tots a esbudellar els textos dels altres subratllant, per variar, els desencerts. Perquè escriure també implica aprendre a entomar les crítiques ferotges justes o injustes que et faran. I, a més, qualsevol text, fins i tot l'obra mestra més portentosa, té coses millorables. Aquesta és precisament la gràcia i el calvari d'escriure.

Però, ara mateix, deixem-nos de calvaris, que encara no és Setmana Santa i l'estiu tot just se'ns desplega al davant amb la macedònia habitual de calor, viatges, lectures, sopars a la fresca i concerts de tota mena. Tot i que, per anar fent boca, sempre podríem organitzar unes processons d'armats i confreres encaputxats per les platges. I ja que hi som: bon Nadal! ☺

Cagada l'hemus

MARIA RODRÍGUEZ MARINÉ

Una Espanya que (no) té cura

Alguns vídeos electorals del 23-J ens van arribar en versió bilingüe. La còpia es delatava grinyolant en passatges on l'original funcionava. Comparant el del PSOE amb el del PSC, constataves com el grinyol de vegades no el provocava el calc sinó, ben al contrari, la por a fer-ho massa igual. Allà on el del PSOE deia "Hoy somos una España que cuida, [...]", Meritxell Batet deia "Avui som una Catalunya i una Espanya que té cura, [...]". Sobtava, d'entrada, que haver passat del subjecte singular (*una España*) al plural (*una Catalunya i una Espanya*) no comportés un verb en plural. Sobretot quan, tot seguit, "*una España que avança*" sí que esdevenia "una Catalunya i una Espanya que avancen". Però ara vull centrar-me en el pas de "*que cuida*" a "*que té cura*". Sobre *cuidar* en el sentit de *tenir cura* hi pesa una ombra de castellanisme propiciada per Fabra. Una ombra que tant Moll i Coromines com el DIEC –la norma vigent– van esvaïr, però que, malgrat tot, ha estès la creença que, en bon català, *cuidar* ha de ser *tenir cura*, una forma més artificiosa i de vegades clarament abusiva, com a les frases (les copio de l'ésAdir): "No has tingut suficient cura de tu mateix" i "Tingues cura o cauràs", que en català genuí han de ser "No t'has cuidat prou" i "Vigila o cauràs".

No porta mai cap complement l'expressió 'no tenir cura', que es diu d'allò que no té remei

En el cas d'aquest vídeo, però, la cosa és pitjor. En principi, quan *tenir cura* és sinònim de *cuidar* porta al darrere un complement introduït per *de: tenir cura* de X. I només excepcionalment, com és el cas d'aquest text, pot no portar-lo. En canvi, no porta mai cap complement l'expressió *tenir (o no tenir) cura*, que es diu d'allò que té o no té remei: "Aquest fill meu no té cura". Una bona traducció del vídeo electoral hauria sigut "Avui som una Catalunya i una Espanya que cuiden, [...]", perquè dient "Avui som una Catalunya i una Espanya que té cura, [...]" es podia entendre "...i una Espanya que té remei", com si la d'abans, la del PP, no en tingués. Una afirmació sobre Espanya que no faria mai un líder del PSC-PSOE, per molt que des de fa segles i especialment després d'aquest 23-J costi tant trobar-n'hi. ☺

Carlota Gurt

Mèdia

RÀDIO

Kílian Sebríà

PERIODISTA I PRESENTADOR DEL 'CATALUNYA NIT'

“He fet ràdio amb els ulls humitejats moltes vegades”

NÚRIA JUANICO LLUMÀ
BARCELONA

Kílian Sebríà (Igualada, 1964) porta la ràdio a les venes. Va entrar a Catalunya Ràdio el 1987 i des del 2002 presenta l'informatiu vespertí de l'emissora, el *Catalunya nit*. Durant dues dècades, Sebríà ha marcat una línia pròpia protagonitzada pels sons de l'actualitat, les entrevistes al carrer i les músiques pensades per explicar tot el que estava passant. A principis de juny, l'ARA va revelar que la direcció de Catalunya Ràdio havia decidit no renovar Sebríà com a presentador del *Catalunya nit* la temporada vinent.

Què et va portar a ser periodista?
De jovenet jo no era el que agafava el micro i parlava a les festes dels amics. Però hi ha una petita afició que em va acabar motivant. Jugava al que aleshores en deien xapes, taps d'ampolla posats a terra i un botó que feia de pilota. Feia equips de futbol i narrava els partits. En aquell moment, per les circumstàncies, ho feia en castellà. Aquest vincle entre els taps i la narració esportiva és el que em va portar cap al periodisme.

Com recordes els inicis a Catalunya Ràdio?

Vaig venir fins a la porta tres vegades i no em vaig atrevir a entrar-hi. Feia molt poc que havia començat a treballar. Catalunya Ràdio era un somni. La primera sensació que en tinc és d'admiració. I també la inconsciència dels joves, perquè vaig venir fins aquí sense estar preparat, pensant que ja em prepararia la vida. Hi havia professionals enormes que em feien molt respecte i impressió, com en Joan Catà i en Josep Maria Torrent.

Vau poder fer ràdio des de zero.

Aquí hi ha dos camins. Un és el col·lectiu, el de crear l'imaginari de la ràdio nacional. Aquest eslògan és formidable i molt potent, l'hem de reivindicar sempre. La primera exclusiva que vam treure va ser la mort de Charlie Rivel. Era una manera de dir: venim a marcar una pauta, a treure notícies, no a ser una emissora folklòrica com determinada gent d'altres corrents polítics es pensava que seria. Després hi ha el camí individual. Des de fa 21 anys he

CRISTINA CALDERER

intentat que els informatius es renovessin fent servir els instruments de la ràdio: utilitzant sintonies com tots els programes, no només la veu, els sons, que ha estat una aposta molt particular, i el relat.

Quin bon record triaries d'aquests anys?

En tinc moltíssims. He gaudit molt fent programes especials i d'altres d'inesperats. El dia de la Via Catalana va ser bonic perquè vam ser capaços de lligar-la amb la ràdio: vam fer que gent de diversos punts de la via se saludessin entre ells, recorrent tot Catalunya a través de les veus. La idea sortia del programa *Sense fronteres*, que vaig fer fa molts anys i que ara tornaré a fer. Al principi del programa feiem que gent dels Països Catalans se saludessin entre ells per demostrar que parlen la mateixa llengua.

Identitat
“Catalunya Ràdio és l'emissora nacional i es deu a la idea de país”

¿I un mal record?

L'11-S estava de guàrdia i em va tocar fer el programa especial. Acabava de tenir una filla. La meua dona [Montse Jené] també feia guàrdia a la tele, jo parlava des de la ràdio i la veia a la pantalla. En aquell moment em pensava que s'estava acabant el món, que la meua filla només hauria viscut tres mesos. Després he tingut molts moments vinculats a les emocions. He fet ràdio amb els ulls humitejats moltes vegades.

Quan has tingut més pressions polítiques?

Les pressions no són més que els reflexos de la vida política. Si la legislatura és còmoda, les pressions són còmodes. Si la legislatura és agitada, les pressions també ho són més. Hi ha hagut moments amb governs de més d'un partit que han estat complicats,

més que potser quan només n'hi ha un. Però sortosament aquesta emissora és un servei públic nacional, i això ens ajuda a tenir clar que hem d'intentar donar totes les visions del que passa. Encara que se'ns acusi de moltes coses, sempre hem donat veu als representants de totes les opinions.

¿Et preocupa quin impacte poden tenir decisions com aquesta en l'audiència?

No, perquè encara que ens perjudiqui hem estat coherents. Estem massa pendents de les audiències quan hauríem de fixar-nos més en fer-ho molt bé. Hem d'analitzar a quina hora som el servei públic que necessita la gent i a quina hora es necessita una altra cosa. L'audiència és relativa. Si per aconseguir-la hem de fer coses que no ens pertoquen, ens estem equivocant.

Vas estar a punt de presentar *El matí de Catalunya Ràdio*.

Era un repte molt gran, és el vaixell insígnia d'aquesta casa. En aquell moment la ràdio considerava que jo ho podia fer, però hi va haver una altra candidata [Mònica Terribas], amb qui soc molt amic i que admiro molt. Al final li van donar el programa a ella i vaig estar molt content. M'hauria fet il·lusió que me'l donessin, però també he estat molt content de seguir fent el *Catalunya nit* durant tots aquests anys.

¿Presentar un programa diari és una etapa tancada per a tu?

Quan el director em va explicar que volia fer aquesta remodelació, em va dir que tenien el dret a fer-la. Els reconec aquest dret, però els vaig dir: “Jo tinc el dret de no estar gaire content”. Ell també m'ho va reconèixer. El Manel Alías és molt bo i ho farà molt bé, però per a mi presentar un programa diari no és una porta tancada, tot el contrari. Ningú sap què pot passar en el futur i jo hi tornaria demà mateix.

Què en penses, de la situació de Catalunya Ràdio i del país avui?

Aquesta és l'emissora nacional de Catalunya i es deu a la idea de país. Té una vinculació molt clara amb la llengua i des d'aquesta perspectiva estic molt preocupat. Hi ha hagut un deteriorament en l'ús del català molt preocupant. Cal que els polítics s'hi posin. Sense llengua, Catalunya deixa d'existir. —

ELS PREMIS EMMY, POSPOSATS AL GÈNER DEL 2024

El 2023 no tindrà gala dels premis Emmy. L'acadèmia de televisió nord-americana ha decidit paralitzar els preparatius de la cerimònia i posposar-la

fins al gener del 2024 a causa de la vaga de guionistes i d'actors de Hollywood, que va arrencar el 13 de juliol. Les nominacions dels Emmy s'havien fet

públiques precisament el 12 de juliol. *Succession* encapçala la llista de sèries candidates a premi, juntament amb *The last of us*, *The white lotus* i *Ted Lasso*.

PREMSA

Les pàgines del diari d'estiu tindran un disseny especial per remarcar el plaer de la lectura reposada. ARA

Un diari d'estiu per gaudir i per deixar-se sorprendre

El nou suplement de l'ARA estarà ple de continguts gastronòmics, culturals i d'oci

N.J.
BARCELONA

L'arribada de l'estiu i de les vacances convida a llegir el diari de manera més relaxada i menys frenètica. Per això, des de demà fins al 3 de setembre, l'ARA incorporarà cada dia el suplement d'estiu. Seran 20 pàgines plenes de continguts per gaudir d'aquesta època de l'any, ja sigui des de la fresca de la muntanya o des de la calma de la platja. Els que se'n van de vacances hi trobaran consells per viatjar, les tendències del moment i recomanacions de llibres per ficar a la maleta, i els que es quedin a prop de casa cada dia tindran una recepta fàcil d'un cuiner reconegut, històries d'amor de l'*star system* català, propostes culturals de tot el país i sèries televisives per donar i per vendre. A la web de l'ARA, tot plegat quedarà aixoplugat en un *site* especial que tindrà un espai destacat a la portada digital. Un dels continguts més destacats del suplement

són els articles de l'escriptor Martí Domínguez –premi Proa 2022 per la novel·la *Mater*–, que relacionarà naturalesa i obres d'art en unes pàgines il·lustrades pel pintor i dibuixant Perico Pastor. Aquesta sèrie, que es publicarà cada dissabte i diumenge, es titularà *Natura estimada* i vincularà, per exemple, els geranis amb l'artista nord-americà Rubens Peale o el déntol amb el pintor Hermen Anglada i Camarasa. En l'àmbit cultural, el suplement també incorporarà diàriament una recomanació literària d'un personatge mediàtic o conegut. El periodista Toni Cruanyes, la cuinera Maria Nicolau, l'actriu Àngela Cervantes i l'escriptora Andrea Genovart són algunes de les veus que explicaran quin llibre s'endurien a la bossa per passar l'estiu ben acompanyats.

El suplement tindrà la seva pròpia portada i pivotarà sobre grans reportatges d'estils de vida, gastronomia, viatges i lleure. Seran articles pràctics i útils per als lectors, pensats perquè passin unes bones

Pràctic
El suplement oferirà receptes estiuencques i consells per a les vacances

Cultura
L'escriptor Martí Domínguez parlarà de naturalesa i obres d'art

vacances siguin on siguin. L'ARA estiu arrencarà amb una peça sobre els beneficis i els inconvenients de bronzejar-se i com aquesta tendència ha passat de ser una moda generalitzada a ser qüestionada per alguns sectors de la població. També oferirà una ruta de travesses mítiques de Catalunya, un reportatge sobre els millors mercats estiuencs i articles amb consells per aprendre a desconnectar durant les vacances i a combatre els mosquits.

Històries d'amor entre famosos
Dins de l'*Ara Estiu* també s'hi inclouran les seccions de Cultura i de Mèdia. La primera farà un seguiment acurat dels festivals, els espectacles i les novetats literàries i cinematogràfiques de les setmanes vinentes. I la segona oferirà temes propis, entrevistes, les estrenes i l'actualitat televisiva, així com una sèrie d'articles històrics sobre grans enemistats en aquest àmbit, que es publicarà cada diumenge. A les pàgines inicials del suplement, la periodista Trinitat Gilbert descobrirà

les receptes estiuencques de cuiners coneguts, amb tots els passos per poder-les fer a casa. La periodista Selena Soro relatarà els enamoraments de personatges com l'escriptor Martí Gironell, el meteoròleg Tomàs Molina i la pallsa Pepa Plana. I a la contra del suplement, el periodista Daniel Romaní resseguirà la costa catalana, de sud a nord, per descobrir-hi les joies patrimonials, des de castells i fars fins a jaciments submarins i vaixells històrics.

L'ARA també oferirà els dissabtes el suplement *Famílies*. La peça principal serà un reportatge d'un escriptor que visita una família coneguda. Entre els noms protagonistes hi ha Silvia Soler amb l'humorista Carles Xuriguera i Anna Manso amb l'escriptora Maite Carranza. El suplement també comptarà amb articles de consells adreçats a les famílies amb criatures i entrevistes amb experts matrimonials, de maternitat i de criança. A més, cada dissabte amb l'ARA hi continuarà havent el suplement *Ciència* i, diumenge, l'*Ara Diumenge*.

Estils

Després de jubilar-se, Sania Jelic volia recórrer món i va decidir fer un viatge tota sola per Sud-amèrica que li ha permès complir el seu somni de bussejar a les illes Galápagos. Al seu compte d'Instagram (@sania.jelic) ha anat explicant l'experiència per demostrar que els seixanta són perfectes per viatjar per tot el món i que la vida no s'acaba després de la jubilació. La Marta (@imartatravels) fa més de deu anys que viatja sola, comparteix a TikTok i a Instagram les seves aventures i hi dona consells i recomanacions. Ana Ayuso es va embarcar en el seu primer viatge tota sola quan era jove i va visitar Cuba. L'experiència li va agradar tant que l'any següent va repetir i va decidir fer un viatge amb un grup de desconeguts a Tunísia. Anys després recorda els seus viatges de joventut i amb la seva experiència, la de la Sania i la de la Marta, us oferim 10 consells per viatjar en solitari.

1. **Aprendre a estar sol**

Els nervis o la por poden aparèixer a l'hora de fer un viatge sols, sobretot si és la primera vegada. Jelic assegura que és important identificar les pors i proposa un exercici per fer abans: "Fes una escapada de cap de setmana sola a un lloc a prop i porta una llibreta per anar apuntant com et sents a cada moment, perquè et permetrà identificar quina és la part de viatjar sola que et causa inseguretat. Per exemple, si és la por de perdre't, pots descarregar el mapa de Google per tenir-hi accés sense connexió".

2. **Que la destinació s'adapti a tu**

Escollir la destinació (o les destinacions) del viatge és important i l'èxit final en pot dependre: "Tria la destinació segons els teus interessos, gustos i capacitats, només així disfrutaràs del viatge", recomana Ayuso. I Jelic remarca que el més convenient és "saber on es viatja i els codis de comportament del lloc". Per això suggereix que les dones que viatgin soles visitin ciutats petites: "Són molt més còmodes i més segures en comparació amb les grans, que solen ser més perilloses i cal anar-hi amb més compte".

Per fer una primera aproximació a una ciutat es pot consultar Nomad List, un portal amb informació actualitzada sobre la seguretat, la qualitat de vida, la temperatura, la cultura LGTBIQ o si es pot recórrer caminant.

3. **Flexibilitat**

"Organitza bé el viatge, però intenta ser flexible: la diferència entre viatjar sol i en grup és poder gaudir de l'espontaneïtat i la llibertat de no

10 consells per viatjar en solitari

Aquesta és una tendència que ha existit sempre, però va en augment i suposa una experiència molt enriquidora per als viatgers

LAURA MINGUILLA * BARCELONA

GETTY

dependre de ningú i poder fer el que et vingui de gust", apunta Ayuso. Sempre poden sorgir imprevistos que facin canviar els plans, per la qual cosa és recomanable no planificar el viatge al mil·límetre: "M'ha passat unes quantes vegades arribar a la destinació i que em recomanin anar a un lloc que no tenia previst, acabar-hi anant i trobar-me un indret que valia molt la pena. És l'avantatge d'anar fluint", assegura la Marta.

4. **Preparació social**

"Quan expliquis als amics i als familiars que faràs un viatge sola, tothom hi dirà la seva, per bé o per mal. Has d'estar preparada per a l'allau d'opinions gratuïtes i no deixar-te intimidar per les pors i les males experiències dels altres", explica Jelic, que considera que el que ella anomena *preparació social* és clau per preparar-se davant les possibles reaccions de la gent i evitar que certs comentaris et facin perdre ganes d'emprendre el viatge. "Sigues conscient del que vols i pren decisions basades en les teves pròpies experiències, deixant de banda els comentaris dels altres", conclou.

5. **Estigues obert a socialitzar-te**

"Quan viatges sola de fet no estàs sola, és el primer mite que cal tombar", apunta Jelic, que afegeix que, un cop a la destinació, les oportunitats per interactuar amb altres persones són infinites i que en la majoria dels casos la gent està oberta a socialitzar-se i a compartir noves experiències: "Comences el viatge sola, però normalment en tornes amb més amics dels que tenies quan vas sortir de casa".

Tanmateix, la Marta sosté que no sempre quan viatgem sols tenim ganes de conèixer gent: "Sovint ens ve de gust estar més tranquils i no socialitzar-nos, i això també està bé". I explica que els albergs són la millor opció per conèixer gent durant el viatge.

6. **Barreja't amb els locals**

"La Marta afirma que una de les claus de viatjar en solitari és parlar amb la gent local: "M'agrada preguntar-los què em recomanen de veure, on em recomanen menjar i deixar-me guiar pel que em diguin. És la millor opció, sobretot si el viatge l'enfoques com una exploració o una aventura". En la mateixa línia, Jelic subratlla que sempre és convenient tenir un contacte local, perquè "el coneixement local només te'l pot donar la gent que és d'allà". Per això recomana allotjar-se amb gent de la zona, fent servir webs com Couchsurfing i Homestay, que permeten compartir casa amb algú. "Si ets una dona i viatges sola, no

Gent

TEXT:
ELISENDA FORÉS

t'aconsellaria fer *couchsurfing* sola perquè mai se sap. Sempre ho he fet en grup i anant a cases de dones", avisa la Marta.

7.

Apps útils

Abans d'enlairar-te, descarrega aplicacions que et puguin ser útils durant el viatge. Per exemple, les aplicacions per consultar mapes sense connexió, com Maps.me i Google Maps; aplicacions que et permetin traduir paraules i textos, com Triplingo o el mateix traductor de Google; aplicacions per a casos d'emergència, com SOS International, o aplicacions per conèixer gent i apuntar-se a activitats, com Meetup i Withlocals.

8.

Equipatge lleuger

"Amb una motxilla a l'esquena i una maleta petita es viatja de meravella", assegura Jelic, que després d'anar per Sud-amèrica ha comprovat que anar lleugera d'equipatge és la millor opció per viatjar sola, sobretot si la destinació és una ciutat: "No has de portar mil coses, perquè sempre hi ha opcions per comprar el que necessitis". Per a ella, la clau és portar la roba per capes, per si la temperatura canvia, i que les peces siguin lleugeres, fàcils de doblegar: "I de colors que combinin, perquè tampoc cal anar mal vestides. El més senzill és escollir una gamma de colors per combinar les parts de dalt amb les de baix".

9.

Moments de reflexió

Viatjar en solitari és una manera de conèixer-se millor, descobrir parts de tu que desconexies i escoltar el teu cos. A més, desenvolupes habilitats com la capacitat organitzativa i la presa de decisions i, sobretot, aprens a estar amb tu mateix. "Viatjar sola per a mi és com una teràpia. Fa algunes setmanes vaig ser als Pirineus i va ser una desconexió total, sentia que ho necessitava: la pau, la tranquil·litat, connectar amb mi mateixa, amb la vida, amb la natura", comenta la Marta. Passant tant de temps amb un mateix és probable que descobreixis coses de tu que desconexies i tinguis temps de reflexionar i fer introspecció.

10.

Confia en la teva intuïció

"El viatge a l'Amèrica Llatina m'ha ensenyat a creure més en mi, a confiar-me més de la intuïció quant a la gent i les situacions i a partir d'ara m'escoltaré més", explica Jelic. Ella és partidària de confiar en el sentit comú i fer-li cas: "Fes cas del teu instint: si a la teva ciutat no passaries sola per barris que no coneixes, evita-ho també en altres països, i si un lloc o una persona et fan mala espina, el millor és fer cas d'aquesta sensació i girar cua", conclou. ■

MIKE BLAKE / REUTERS

Els actors de Hollywood demanen als 'influencers' ajuda per a la seva vaga

Només fa dues setmanes que el sindicat d'actors de Hollywood va decidir iniciar la vaga i els estudis de Los Angeles ja comencen a trontollar. Ser una indústria gran i poderosa també implica una diversificació de fonaments en l'estructura. Els actors i guionistes són el motor de la gran empresa de l'entreteniment, però fa uns anys que ha aparegut en escena un paper imprescindible per fer funcionar l'engranatge de les superproduccions: els *influencers*. Si Hollywood no assegura uns contractes laborals decents, les següents víctimes són els creadors de contingut que també depenen d'aquesta indústria. Per això força usuaris de les xarxes que acumulen milers de seguidors han decidit donar suport a la vaga.

Com ho han fet? Per bé que els creadors de contingut no pertanyen al sindicat d'actors SAG-AFTRA, el 2021 l'entitat va reconèixer explícitament que els famosos de les xarxes formen part de la indústria i els va integrar parcialment amb la iniciativa *influencers program*. Al capdavant, és difícil no integrar un col·lectiu que mou 5.000 milions d'euros a les xarxes socials. Publicacions de vídeos promocionals de pel·lícules, retransmissions de les catifes vermelles, patrocinis de productes dels films i crítiques cinematogràfiques són algunes de les tasques dels creadors de con-

tingut especialitzats en el cinema: un autèntic caramel·let per a Hollywood que redueix els costos de màrqueting de les produccions.

La guia de la vaga per als 'influencers'

Però ara molts d'aquests usuaris han dit prou. És el cas de **Deanna Giuletti**, amb més d'1,8 milions de seguidors a TikTok, que ha renunciat a 25.000 euros per a la promoció d'una sèrie perquè està en vaga. També el duo mediàtic **Darcy and Jer**, amb 3,6 milions de seguidors a la mateixa plataforma, han rebutjat a un contracte de 20.000 euros, curiosament rebut dies abans que s'iniciés la vaga de forma oficial. Darcy explica que se sent part d'un "grup que està liderant la lluita pels drets perquè els treballadors estiguin protegits, sobretot de la intel·ligència artificial". Com ells, diferents creadors de contingut han decidit renunciar a altes xifres de diners per la causa cineasta.

Ara bé, la genuïtat moral no és l'únic que ha pesat en aquesta decisió. Els *influencers* estan advertits des de SAG-AFTRA de "no acceptar cap mena de contracte per promocionar empreses que han vulnerat els drets dels treballadors". En cas d'acceptar nous contractes per a empreses que vulnereu les demandes dels treballadors, difícilment seran escollits pel gremi per continuar les col·laboracions, a més del perill de rebre una allau de crítiques públiques.

Per assegurar-se que tant els actors com els *influencers* van a l'una, el sindicat d'actors ha publicat una guia dirigida específicament als creadors de contingut per sumar-se a l'aturada. La guia, que també té una web pròpia, té vuit qüestions principals, entre les quals aquestes: "Com podem ajudar la vaga els *influencers*?" o "Què passa si tinc un contracte amb una de les empreses afectades?" o "¿Puc promoure contingut afectat per la vaga a les xarxes?". A efectes pràctics, això suposa no fer *tiktoks* sobre *Barbie* o *Oppenheimer*, com tampoc generar contingut sobre catifes vermelles, entre altres coses.

Contraatac de Hollywood

Hollywood s'ha adonat que són els usuaris de més renom els que estan renunciant a nous contractes a causa de la vaga, i s'ha vist obligat a canviar d'estratègia: ara perfils amb menys seguidors i poca expertesa són l'objectiu de la indústria. Les grans empreses ofereixen suculentos contractes a usuaris que fa poc temps que han entrat a la roda de les promocions a les xarxes. Aquest és el cas d'Erin Orsi, que s'autodefineix com un "petit creador de contingut" -de fet té menys de 20.000 seguidors- i que no està acostumat a rebre contractes de 5.000 dòlars com el que li ha ofert la indústria des de l'inici de la vaga. ■

Juguem a casa. Juguem en català.

Activa el català amb els nous jocs de l'ARA

Trobamot

endevina la paraula del dia de 5 lletres en un màxim de 6 intents

Encreuats

mantingues la ment activa amb els mots encreuats del Senyor Ventura

Amagamots

posa't a prova i esbrina quantes paraules pots formar amb 7 lletres

Sudoku

desafia el cervell amb aquest trencaclosques numèric

Entra a jocs.ara.cat (o escanejant el codi QR) i posa a prova el teu català.

ara

UN CLÀSSIC DE PRETEMPORADA A DALLAS

Barça i Reial Madrid s'enfronten aquest dissabte (23 h, TV3) a la ciutat texana. Serà el segon test de pretemporada per als blaugranes després de la derrota de fa uns dies a Los Angeles contra l'Arsenal (5-3).

ESPANYA ES QUEDA AMB LA MEL ALS LLAVIS AL JAPÓ

La selecció espanyola femenina de waterpolo va perdre a la tanda de penals davant els Països Baixos la final del Mundial de Fukuoka. Després d'empatar a 12 en l'últim quart, havent remuntat un 10-7 en contra, va caure en uns penals en què l'únic error va ser el de Bea Ortiz, que va estampar el seu llançament contra el pal. És la tercera plata mundial del palmarès d'Espanya.

Esports

XAVI HERNÁNDEZ NAVARRO
BARCELONA

“El paper de la junta directiva [del FC Barcelona] en els processos de licitació se circumscriu a aprovar l'objecte i l'import, i en alguns casos les qüestions relatives als *timings* o el calendari en què s'han de prestar els béns o serveis objecte de la licitació en qüestió [...]. Els criteris pels quals es formalitzen els plecs de condicions de les licitacions de la institució responen a qüestions [...] reflectides en un text que realitza conjuntament l'àrea de compres amb l'àrea del departament involucrat en el projecte que requereix el procés de licitació”.

Aquest extracte forma part de les explicacions que l'àrea de *compliance* del Barça va difondre fa algunes setmanes per explicar el canvi de condicions que va afavorir Limak en la concessió de les obres per remodelar el Camp Nou. La constructora turca, que ja fa dies que treballa en la demolició parcial de l'estadi i ja explora vies per instal·lar a Barcelona i rodalia centenars d'obriers per al gruix dels treballs, va guanyar un concurs de quasi 950 milions (el més alt de la història de l'entitat) sense que els directius n'aprovesin el canvi de normes. Ho admet el mateix Barça.

El president blaugrana, Joan Laporta, va explicar que Limak va ser escollida perquè assegurava que compliria el calendari d'obres i no cobrava per avançat les contingències que sí que figuren diferenciades en una partida del finançament. Amb tot, l'empresa otomana no hauria estat seleccionada sense el canvi de condicions que es va fer efectiu a principis de setembre del 2022. Amb els requisits d'abans, vigents des del 2017, no hauria tingut res a fer davant les propostes de FCC o de la UTE que formaven Acciona i Ferrovial. Mai havia construït un estadi de més de 40.000 seients ni tampoc acreditava dues obres a Espanya amb un pressupost superior als 150 milions, que eren dues de les premisses que havia de complir l'empresa agraciada segons el plec anterior.

Coincidint amb la modificació de les bases per concórrer al concurs per construir el nou Camp Nou, Ramón Ramírez, màxim responsable de l'Espai Barça i que havia entrat a treballar al club en substitució de Bill Mannarelli, va plegar de les seves funcions. Principal artífex tècnic de la reformulació del projecte després de l'arribada de Joan Laporta a la presidència, va saltar de la nau després que els executius més pròxims al mandatari insistissin en la via Limak, que va arribar a l'entitat pels volts del març del 2022, i el canvi de condicions. No estava d'acord amb aquesta estratègia, es va veure arraco-

L'Espai Barça, en mans de quatre amics

El canvi de condicions que va afavorir Limak en el concurs es va fer d'amagat de la directiva del club

L'accés 19 del Camp Nou en plens treballs de demolició. FRANCESC MELCION

nat i va decidir fer un pas al costat. Abans de fitxar pel Barça, Ramírez treballava a IDOM, l'empresa que va fer el redisseny de l'estadi.

Records de joventut a Castelldefels

Sobre l'organigrama, el responsable actual del projecte és Alex Barbany. Però a la pràctica són uns altres treballadors els que en porten el pes real.

Tres persones de la màxima confiança de Laporta, amb qui tenen relació personal de fa dècades i, en dos dels casos, amb qui han compartit projectes professionals. Són Joan Sentelles, César Martínez i Luis Moya, tres amics del president que han fet i desfet a l'Espai Barça d'amagat de la junta directiva, segons reconeix parcialment l'àrea de *compliance* de l'entitat. “Van sem-

pre junts, són com un lot”, asseguren al Camp Nou.

Sentelles, *Jano* per als coneguts, és el cap de compres del Barça. És a dir, el responsable de l'adquisició de béns i serveis, de buscar i avaluar proveïdors via licitació i d'aprovar pagaments. Va desembarcar a les oficines el març del 2022, coincidint amb els primers contactes entre Limak i el club, ja sense CEO perquè Ferran Reverter havia plegat un mes i mig abans. Sentelles, amic de Laporta des d'una joventut en què compartien peripècies en estius memorables a Castelldefels, ja havia treballat al Barça durant el tram final del primer mandat de l'actual dirigent. Expert en el negoci farmacèutic, el seu nom també està associat a la desaparició del Reus Deportiu, del qual va ser conseller entre el 2014 i el 2019. “És un pencaire molt resolutiu”, comenta sobre ell una persona que el veu treballar cada dia.

Joan Sentelles, Luis Moya i César Martínez són de la confiança de Joan Laporta

Martínez és la mà dreta de Sentelles a l'àrea de compres i també té el privilegi de ser considerat una figura lleial i d'estreta confiança de Laporta, que el va reclutar per al Barça igualment el març del 2022. Abans havien compartit projecte a Democràcia Catalana, una formació política fundada el 2010 per l'actual president blaugrana en què Martínez va ser tresorer. El partit es va integrar a la coalició Solidaritat Catalana per la Independència, que a les eleccions catalanes del mateix any va obtenir quatre escons. Però el vincle entre Laporta i Martínez ve d'abans. De fet, segons el representant Bayram Tutumlu, que va denunciar l'actual dirigent per impagament d'una intermediació amb l'Uzbekistan, Martínez va percebre 180.000 euros del país asiàtic en virtut d'un paquet d'acords que Laporta va admetre en seu judicial.

Per la seva banda, Moya és un catèdric expert en estructures de la Universitat Politècnica de Catalunya que s'ha sumat últimament a l'equip de l'Espai Barça. La seva tasca és fonamental per obtenir els permisos d'obres municipals que han d'habilitar Limak per començar a construir sobre l'esquelet del vell Camp Nou, un requisit que encara està en tràmit. Laporta el va fitxar en aquest segon mandat igual que al seu cosí, Joan Moya, que és el cap de tecnologia de l'entitat i que, igual que Sentelles, també va tenir un breu pas per les oficines barcelonistes durant el tram final de la primera presidència de l'advocat català a Aristides Maillol. —

ELS LLAMBORDINS

GEMMA HERRERO
PERIODISTA

No hi ha cap campanya contra Xavi

Del primer partit de pretemporada del Barça se'n poden extreure molt poques conclusions. Seria fer trampa, propi de tribunereros o sabuts analistes tècnics que tenen com a especialitat veure figures geomètriques –rombes, quadrats, triangles– sobre el terreny de joc que a la majoria dels mortals se'ns escapen, tenir ja teories sobre el que pot aconseguir o no l'equip de Xavi. S'ha de tenir en compte, a més, que els jugadors venen d'una gastroenteritis que va afectar la majoria de la plantilla i que ha alterat els plans; no només van haver de suspendre el debut davant el Juventus, també els entrenaments. Així que el primer davant l'Arsenal va ser això, el primer i ja està.

El que no ha quadrat no ha estat un joc pobre, sinó les queixes de l'entrenador després de la derrota i les justificacions posteriors quan van arribar les primeres crítiques. Al Xavi li va semblar que els anglesos van ser massa intensos i així ho va expressar davant els mitjans de comunicació. Com que li van caure crítiques, el club es va posar en marxa i va filtrar als periodistes que acompanyen l'equip als Estats Units que la gespa estava en condicions lamentables, que Xavi i Arteta havien pactat anar amb compte per evitar ensurts i que el guipuscoà es va saltar el tracte i, per això, Xavi va dir el que va dir: perquè es va sentir traït i estava enfadat. Massa explicacions i excuses perquè, encara que tot sigui cert –Arteta no va negar el pacte i va dir que els seus futbolistes són competitiu i es van escapar de la cotilla–, no eren necessàries després d'un primer partit.

El problema, la clau, està en el fet que plou sobre mullat. No és ni molt menys la primera vegada que Xavi es parapeta en aclariments per justificar el que és evident: que el seu equip ha perdut perquè ha estat inferior al rival, i en lloc d'analitzar els errors es refugia en el cel, el sol o la gespa. Enfront de les crítiques, el seu entorn –que en té– reacciona hiperventilat veient fantasmes on no n'hi ha. No existeix cap campanya contra Xavi. És més, la majoria de les anàlisis des que va arribar són benevolents entenent la dificultat del context en el qual va arribar i disculpant-lo d'assumptes tan bàsics com avorir-se amb el joc. Les crítiques van amb el càrrec i no descrediten el tot, sinó una part. Assumir-les com una cosa natural i deixar de posar excuses també forma part de la seva feina. —

FUTBOL

GETTY

Fernando Calero

DEFENSA DE L'ESPANYOL

“Vaig apartar-me de les xarxes socials pels comentaris tòxics”

ROGER REQUENA
BARCELONA

Fernando Calero (Boecillo, Castella i Lleó, 1995) no té problemes per tornar a trepitjar el “fang”, el terme utilitzat per l'afició de l'Espanyol per definir el nou pas de l'equip per Segona Divisió. El central, que va pujar en les dues temporades anteriors disputades a la categoria de plata, admet que la inestabilitat que viu el club als despatxos no ajuda una plantilla a qui culpa dels dos últims descensos. Ja no és la jove promesa pretesa per uns quants clubs europeus. El defensa parla amb l'ARA amb la serenitat de qui ha madurat a base de cops i de molta feina psicològica.

Des que va arribar a l'Espanyol ha estat a les ordres de vuit entrenadors. ¿La de Luis García és la proposta que encaixa millor amb les seves virtuts? És cert que des que soc al club han estat uns anys una mica moguts, amb molts canvis d'entrenadors, però som professionals i hem d'intentar rendir amb qualsevol d'ells i amb qualsevol proposta. La del Luis és una proposta valenta i atractiva, també a ulls dels aficionats, que prioritza el joc amb la pilota i que ja tenim bastant interioritzada. Crec que va bé amb el meu estil. Tant de bo puguem plasmar-la com vol, així arribaran els resultats.

¿Afecta gaire la plantilla, tanta inestabilitat a la banqueta pel que fa a noms i estil?

Esclar que és complicat i difícil, però els principals responsables d'aquesta situació som els jugadors, que no hem sabut treure el màxim profit de la idea que ens han volgut transmetre altres entrenadors. Els culpables d'aquesta situació hem estat els jugadors, que no hem donat el màxim ni hem aconseguit els resultats esperats. Així com vam pujar el 2021, hem de fer tornar l'equip i l'afició a Primera. Veig la gent animada, amb il·lusió, i fent les coses bé tindrem molt de guanyat.

¿Com ha viscut aquests quatre anys amb descensos, lesions, suplències i errors individuals i col·lectius?

Són situacions complicades que et serveixen per madurar. És cert que quan vaig fitxar per l'Espanyol esperava trobar-m'hi més estabilitat. Era molt jove i al principi em costava assimilar certes coses i ho passava malament. Sobretot els primers mesos, que no van sortir bé: és el que em va costar més. Ara visc les coses amb més tranquil·litat i veig natural tant fer bons partits com que n'hi hagi que no em surtin tan bé.

Diversos companys de vestidor, com Sergi Darder, han admès que han recorregut a algun expert en coaching. ¿Vostè també va parlar amb algun psicòleg esportiu?

Sí. En certs moments hi vaig haver de recórrer. Abans era estrany, però ara la majoria de futbolistes en tenen. Fa un temps hi vaig recórrer i em va anar genial. Ara, amb la maduresa adquirida i

l'ajuda de la família, ho porto tot força bé, però no hauria de ser un tema tabú. En qualsevol professió es pot necessitar ajuda externa quan no ets capaç de sortir d'algun sotrac, és del tot normal.

¿En quin punt va arribar i com li va servir treballar amb un psicòleg?

En la societat en què vivim solem esperar-nos fins al final, fins al punt en què ja veiem que no som capaços de sortir de segons quines situacions. Hi hauríem de recórrer molt abans. Fins i tot estant bé són un suport que t'ajuda a veure coses que potser no veus per tu mateix. Qualsevol ajuda externa, sigui de psicòlegs o a través de la família o d'una persona pròxima que et faci veure les coses d'una altra manera, és molt important. Vaig apartar-me de les xarxes socials perquè llegia massa comentaris tòxics que no m'ajudaven. Ara només en tinc alguna per estar al dia de les notícies.

¿Quins pensaments tenia quan ho passava malament?

Són moments difícils i ho veia tot negatiu. Pensava que no em sortia res bé. L'ajuda externa et fa veure que ni ahir eres el millor ni ara ets dolentíssim, que no t'has oblidat de jugar a futbol. Portes tota la vida jugant-hi i ets un privilegiat i un escollit, un dels pocs que ho han aconseguit, de manera que per arribar-hi has hagut de fer moltes coses bé. Necessites ajuda externa quan això mateix no ets capaç de veure-ho per tu mateix i tots els teus pensaments són negatius. —

SKATE

Vista aèria de l'skate park de Kitintale, a Uganda, on patinadors de Sants han reproduït algunes rampes de la plaça dels Països Catalans de Barcelona. SNT4EVER

Reportatge

AURORA FUSTER
BARCELONA

La pista d'un antic aeròdrom de Gulu, al nord d'Uganda, és gairebé l'única zona per anar amb skate al país africà. Les carreteres, tot i estar asfaltades, estan atapeïdes de cotxes i la resta són cases i sorra. L'urbanisme en moltes ciutats africanes és força precari i els *slums* –assentaments no controlats de població– fan que hi hagi manca de serveis i d'espais públics. Mubiru Jackson, *Jack*, és un dels pioners del patinatge al seu país. I patinava a Gulu.

Als 90 havia vist Tony Hawk amb el seu skate per televisió i l'imitava mentre la resta dels seus compatriotes desconeixien l'existència d'aquest esport. El Jack patinava amb els seus amics Sheal Swart i Brian Lye quan van tenir la idea de construir la primera rampa al barri de Kitintale, a Kampala, la capital. “Era molt jove, no teníem diners per comprar materials. Però la meua difunta mare em va donar les seves terres i per fi ho vam aconseguir”, explica en una conversa des del seu país d'origen. La zona era plena d'arbres i canyes de sucre. Un barri insegur que s'acabaria transformant.

Empoderar joves

La fundació alemanya Skate Aid, que empodera joves en situacions desfavorables per mitjà del monopati, es va interessar per la causa a Uganda i els camins del Jack i d'Hugo Moreno van acabar convergint. Moreno era voluntari de Skate Aid i quan el Jack li va ensenyar què feien es va convèncer que trobarien la manera d'impulsar més la idea. A més de 8.000 quilòmetres de Kitintale,

De Sants a Uganda: l'skate alegre vides

Els patinadors de la plaça dels Països Catalans reproduïxen les seves rampes al barri de Kitintale

Marc Lozano empeny el seu monopati per la icònica plaça dels Països Catalans de Barcelona. És membre de Snt4ever, l'associació de skaters del barri de Sants. El deteriorament de la zona fa que cada vegada sigui més difícil patinar-hi. Mentre els seus propietaris (Adif i l'Ajuntament de Barcelona) no es posen d'acord per reformar-la, ells apliquen la cultura del DIY (*do it yourself*) i es fan les noves rampes. Això mateix ho van posar en pràctica a Uganda.

La feina del Marc i els seus companys a Sants va arribar a orelles d'Hugo Moreno de la manera més curiosa. L'Hugo va visitar un fisioterapeuta que, casualment, formava part de Snt4ever i el va posar en contacte amb el Marc. Van reunir-se i van arribar a un acord: reproduir les rampes de Sants a Kitintale. Els seus amics Àlex Amor i Michele Pace s'hi van afegir i tots plegats van volar cap a l'Àfrica amb dues grans maletes de 25 quilos cadascuna plenes de genolleres i material per construir rampes. “Portàvem nosaltres el material per temes de corrupció. En cas contrari l'haurien retingut. Vam fer

escala a Turquia i després vam trigar vuit hores a arribar. Anàvem molt carregats”, recorda Lozano.

Quan algú arriba a Uganda, li diuen *mzungu*. Significa “qui sempre se'n va”, perquè al país estan acostumats al fet que les organitzacions i les fundacions hi vagin i no s'hi quedin. “Els nois se sorprenien de com patinàvem, veïen coses que fins ara només havien vist per internet”, afegeix el Marc. Curiosament, també passava al revés: els nens ugandesos patinaven per les seves rampes precàries amb la facilitat més gran del món mentre el Marc i el seu grup amb prou feines se'n sortien.

Amor, Pace i Lozano van començar a treballar, però les construccions van acabar sent una mica diferents de les de la plaça dels Països Catalans. Utilitzar granit per aixecar les rampes era tan costós que s'haurien quedat sense poder construir res més. En lloc seu van optar per peces de formigó. La pintura de pàrquing vermella i verda tenyia cada rajola mentre l'*street art* a les parets culminava l'obra. El gat negre, símbol dels skaters

de Sants, pintat en una de les seves construccions, deixaria la marca del seu pas per Uganda.

Els colors vius captaven l'atenció dels nois, que s'hi acostaven i agafaven el monopati. L'agraït somriure quan es posaven un casc i unes genolleres era la prova que tot plegat funcionava. El que més cridava l'atenció eren les noies: “La zona es va omplir de noies. Culturalment, a Uganda la dona s'està a casa, però aquelles noies patinaven fins i tot amb nadons a l'esquena”, explica el Marc. Malgrat el predomini d'homes en aquest esport, el fet que l'skate no es conegui gaire rebaixava la resistència de les famílies.

Patinar és un refugi per als més joves

El magnetisme que desprenia l'espai per patinar va permetre que molts dels nois descobrissin una biblioteca que hi havia a pocs metres. “A Uganda l'escola pública és de pagament i la privada encara és més cara”, explica Lozano. Molts, per tant, no hi van, però amb l'excusa de l'skate, o quan se'n cansaven, gaudien del plaer de llegir. “Llegeixen amb totes les proteccions posades, mai havien tingut una biblioteca a prop”, continua l'Hugo. Patinar i llegir. Dues alternatives sanes en un país ple de conflictes.

Però no cal anar a Uganda per trobar infants que converteixen el pati en el seu refugi. Al carrer del Crom de l'Hospitalet de Llobregat s'hi amaguen els 1.400 metres quadrats de l'skate park, l'únic centre de monopati interior de Catalunya. Un *bowling* gegant, una ona de *surfskate* i un museu del pati per no perdre les arrels de l'esport. Res a veure amb el que es pugui trobar a l'exterior, ni ampolles de cervesa trencades ni bicicletes susceptibles de ser robades mentre la gent patina. L'important és patinar amb la música sonant de fons. ■

PROGRAMACIÓ TELEVISIVA

INFORMACIÓ SERVIDA PER ONEDATA

TV3

06.00 **Notícies 3/24.**
12.35 **Joc de cartes d'estiu** (Concurs). El millor establiment amb vistes al mar del Garraf. El programa recorre la comarca del Garraf per trobar el millor establiment amb vista al mar. Marc Ribas comença fent parada al restaurant El Capità de Port Ginesta, a Les Botigues de Sitges.

13.50 **Polònia** (Humor). En aquest lliurament tornen a aparèixer personatges com Josep-Lluís Carod-Rovira, Joan Tardà, José Luis Rodríguez Zapatero, Soraya Sáenz de Santamaría, Joan Herrera, Mariano Rajoy, Quim Torra, Pere Navarro i moltes altres cares conegudes, reunides totes de nou per celebrar l'aniversari del programa. A més, Pere Aragonès, Pedro Sánchez i Santiago Abascal protagonitzen l'sketch que mai caduca. Finalment, el jutge Marchena apareix per celebrar els 17 anys de l'espai i porta un obsequi al plató.

14.30 **Telenotícies migdia.** Presentadora: Cristina Riba. Esports: Artur Peguera

15.40 **Tarda de cine: Dia de patriotes.** EUA, 2016. Dir.: Peter Berg. Int.: Mark Wahlberg i J.K. Simmons. Ed Davis, comissari de la Policia de Boston, ha d'investigar els fets que van tenir lloc l'any 2013 a la Marató de Boston, on l'explosió de diverses bombes va provocar un nombre de víctimes elevat i seqüeles greus en els afectats. La investigació porta l'Ed a buscar per tota la ciutat els terroristes que van dur a terme l'atemptat.

17.50 **Tarda de cine: Els miserables.** Regne Unit, 2012. Dir.: Tom Hooper. Int.: Hugh Jackman i Russell Crowe. Adaptació a la pantalla gran del musical d'èxit, vist per més de 60 milions d'espectadors a 42 països i en 21 idiomes, que continua batent rècords de taquilla a tot el món després d'estar 27 anys en cartell. L'acció transcorre a la

França del segle XIX, i narra una història molt emotiva de somnis trencats, amor no correspost, passió, sacrifici i redempció. És un testimoni intemporal de supervivència de l'esperit humà. Jean Valjean és un exconvicte perseguit durant dècades pel despietat policia Javert després de saltar-se la condicional. Quan Valjean accedeix a cuidar la Cosette, les seves vides canvien per sempre.

20.25 **Zona zàping** (Zàping). El programa compta amb la participació del músic i productor Àlex Pérez, que presenta el seu nou tema, titulat Eterns, un cant a l'amistat i als estius eterns de la infantesa. A més, l'espai fa una recopilació de les millors imatges que s'han vist durant tot l'any, de les quals destaquen el divertit accident en directe d'una reportera dins d'un cotxe de ral·lies.

21.00 **Telenotícies vespre.** Presentadora: Cristina Riba.

22.05 **Pretemporada FC Barcelona** (Esportiu) El Clàssic. Espai que emet la prèvia del partit amistós que disputen FC Barcelona i Reial Madrid CF a Dallas, Texas.

22.50 **Pretemporada FC Barcelona** (Esportiu) FC Barcelona-Real Madrid CF. Arriba el primer clàssic del curs, i ho fa en plena pretemporada, en un escenari poc habitual per a aquesta mena de partits. Tots dos equips posaran a prova el seu estat de forma, de cara a una competició de Lliga que comença d'aquí a tot just dues setmanes. Els de Carlo Ancelotti hi arriben més preparats, després de sumar dos triomfs en els seus dos primers partits davant rivals de la categoria de l'AC Milan o el Manchester United. El Barça, per la seva banda, ve de caure golejat en el seu primer xoc de l'estiu contra l'Arsenal. Comentaristes: Àlex Castells, Xavi Lemus, Gerard Autet i Gerard López.

SX3/33

06.25 **Els contes de la Masha.**

06.43 **Dot.**
07.14 **Pirata i Capitàno.**
07.36 **Dino tren.**
08.00 **El Mic i els seus amics.**

08.11 **Titó.**
08.22 **Una mà de contes.**
08.43 **Zoom, el dofí blanc.**
08.57 **Agent Binky: Mascotes de l'univers.**

09.30 **Súper 4.**
10.06 **La colla de la selva al rescat!**

10.28 **Yakari.**
11.05 **Robin Hood, el trapella de Sherwood.**

11.40 **La colla del camp.**
12.15 **Els Mini Ninges.**
12.49 **Kung Fu Panda: Les potes del destí.**

13.35 **Súper 4.**
14.00 **Prodigiosa: Les aventures de Ladybug i Gat Noir.**

14.23 **One piece.**
15.12 **Els pingüins de Madagascar.**

16.20 **Artús i els vailets de la Taula Rodona.**
16.54 **Robin Hood, el trapella de Sherwood.**

17.18 **Yakari.**
17.55 **Súper 4.**
18.33 **Prodigiosa: Les aventures de Ladybug i Gat Noir.**

19.17 **Les Sisters.**
19.52 **Al mar.** (T1). A Arenys de Mar, Carlota Bruna coneix el Jordi, un noi australià que va arribar al Maresme amb quatre anys i es va enamorar del mar, fins al punt que va deixar de competir i va decidir convertir-se en monitor per compartir aquesta passió amb nois i noies.

19.58 **Lara i Kali.**
20.20 **Kung Fu Panda: Les potes del destí.**
21.07 **Busca'm a París** (Sèrie).

21.55 **Còmics Show.** Presentador: Àngel Llàcer. Lliurament dedicat a l'humor d'actualitat. En aquesta ocasió visita el programa el periodista Jordi Évole, que repassa tota la seva trajectòria. A més, l'espai viatja a Madrid per entrevistar l'humorista i presentador de televisió Andreu Buenafuente, entre moltes altres coses.

23.37 **Lo Cartanyà** (Sèrie).

00.38 **Els quaderns de cuina de la Julie.**
01.30 **Km33.** (T1).
02.07 **Lo Cartanyà** (Sèrie).
03.06 **Viure als Pirineus.**

ESPORTS

06.20 **Pitch&Cat.** Campionat de Catalunya Absolut 2023.
06.35 **324 Esports.**
07.00 **Onze d'estiu.**
08.00 **324 Esports.**
08.25 **Tot Costa.**
09.25 **Onze d'estiu.**

10.25 **Partit amistós.**
12.25 **Partit amistós.**
14.25 **Tour de Pologne.** Poznan-Poznan. En directe Primera etapa, de 183,7 km. Comentaristes: Enric Vilalta López i Àngel Edo.
15.55 **Partit amistós.**
17.55 **Partit amistós.**
19.35 **Partit amistós.**
21.15 **Zona zàping.**
21.50 **Espòiler.** Els dos models més importants de Ford i un Seat Ateca molt especial.

22.18 **F1H2O UIM World Championship.** Grand Prix of France.

22.45 **Urbance 2023.** Megacrew i Babys.

23.50 **Urbance 2023.** Infantil i Absolut.

LA 1

11.10 **José Mota Live Show.**
12.30 **El puente de las mentiras.**

13.30 **Audiencia abierta.**
14.00 **L'informatiu.**

14.30 **Corazón.**
15.00 **Telediario 1.**
16.00 **Sesión de tarde: El perfume del amor.** Alemanya, 2017.

17.30 **Sesión de tarde: Enamorado en Ámsterdam.** Alemanya, 2017.

18.40 **Cine de barrio: El balcón de la Luna.** Espanya, 1962.

21.00 **Telediario 2.**
21.30 **Informe semanal.** Inclou La resaca del 23j i Y de gira... a Barcelona.

22.05 **Pel·lícula: Todos los días de mi vida.** EUA, França, Austràlia, Regne Unit, Alemanya, Canadà, 2012. Dir.: Michael Sucsy. Int.: Rachel McAdams i Channing Tatum.

23.40 **Pel·lícula: La decisión.** EUA, Regne Unit, 2019.

ANTENA 3

08.20 **Los más...**

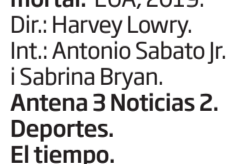
12.50 **Cocina abierta con Karlos Arguiñano.**
13.55 **La ruleta de la suerte.**

15.00 **Antena 3 Noticias 1.**
15.45 **Deportes.**
15.55 **El tiempo.**
16.00 **Multicine: La reina del mal.** Canadà, 2018. Dir.: Philippe Gagnon. Int.: Zoe McLellan i Allie MacDonald.

17.45 **Multicine: Amiga imaginaria.** EUA, 2012. Dir.: Richard Gabai. Int.: Lacey Chabert i Ethan Embry.

19.20 **Multicine: Un baile mortal.** EUA, 2019. Dir.: Harvey Lowry. Int.: Antonio Sabato Jr. i Sabrina Bryan.

21.00 **Antena 3 Noticias 2.**
21.45 **Deportes.**
21.55 **El tiempo.**
22.10 **El pel·lícula: Midway.** Xina, Hong Kong, Canadà, EUA, 2019. Dir.: Roland Emmerich. Int.: Ed Skrein i Patrick Wilson.

23.00 **Volando voy.**
11.25 **Viajeros Cuatro.**
11.55 **Planes Cuatro.**
12.00 **Viajeros Cuatro.**
14.55 **Noticias Deportes Cuatro.**

15.05 **El tiempo.**
15.20 **Callejeros viajeros.**
15.40 **Colección Antonio Banderas: El guerrero nº 13.** EUA, 1999. Dir.: John McTiernan. Int.: Antonio Banderas i Diane Venora.

17.30 **Home cinema: Waterworld.** EUA, 1995. Dir.: Kevin Reynolds. Int.: Kevin Costner i Chaim Jeraffi.

CUATRO

08.40 **Volando voy.**
11.25 **Viajeros Cuatro.**
11.55 **Planes Cuatro.**
12.00 **Viajeros Cuatro.**
14.55 **Noticias Deportes Cuatro.**

15.05 **El tiempo.**
15.20 **Callejeros viajeros.**
15.40 **Colección Antonio Banderas: El guerrero nº 13.** EUA, 1999. Dir.: John McTiernan. Int.: Antonio Banderas i Diane Venora.

17.30 **Home cinema: Waterworld.** EUA, 1995. Dir.: Kevin Reynolds. Int.: Kevin Costner i Chaim Jeraffi.

20.00 **Cuatro al día.**
20.55 **Noticias Deportes Cuatro.**

21.05 **El tiempo.**
21.15 **First Dates.**
21.45 **Kings League Infojobs.** Final. Jornada 13.

23.00 **El blockbuster: La forma del agua.** EUA, Canadà, 2018. Dir.: Guillermo del Toro. Int.: Sally Hawkins i Michael Shannon.

07.20 **¡Toma salami!**
08.25 **Mejor llama a Kiko.**
08.55 **Got Talent España.**
11.00 **Más que coches.**
11.55 **Got Talent España. Momentazos.**

13.15 **Socialité.**
15.00 **Informativos Telecinco.**
15.35 **Deportes.**
15.45 **El tiempo.**
16.00 **Fiesta de verano.**
21.00 **Informativos Telecinco.**

21.35 **Deportes.**
21.45 **El tiempo.**
22.00 **La vida sin filtros.** El amor de mi vida.

TELES

07.20 **¡Toma salami!**
08.25 **Mejor llama a Kiko.**
08.55 **Got Talent España.**
11.00 **Más que coches.**
11.55 **Got Talent España. Momentazos.**

13.15 **Socialité.**
15.00 **Informativos Telecinco.**
15.35 **Deportes.**
15.45 **El tiempo.**
16.00 **Fiesta de verano.**
21.00 **Informativos Telecinco.**

21.35 **Deportes.**
21.45 **El tiempo.**
22.00 **La vida sin filtros.** El amor de mi vida.

10.40 **Equipo de investigación.**
15.10 **La Sexta deportes.**
15.25 **La Sexta meteo.**
15.30 **Pel·lícula: Harry Potter y las Reliquias de la Muerte: Parte I.** Regne Unit, EUA, 2010.

18.00 **Pel·lícula: Mercenarios de élite.** EUA, 2020.
20.00 **Noticias 2ª edición.**
20.45 **La Sexta meteo.**
20.55 **La Sexta deportes.**
21.15 **Sábado clave.**
21.45 **La Sexta Xpical!**
01.45 **Encarcelados.**

11.50 **FIFA Women's World Cup 2023.**
13.55 **Tendido cero.**
14.40 **El hombre y la tierra: fauna ibérica.**
15.35 **Saber y ganar.**
16.20 **Grans documentals.**
18.55 **Caminando sobre las olas.** (T1).
19.25 **Históricos anónimos.** (T1).
20.15 **Casos abiertos de la historia.**
21.10 **El Oeste de Robert Redford.** (T1).
22.00 **El cinema de La 2: Un acord original.**
23.40 **El cinema de La 2: Mon bebé.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

LA SEXTA

10.40 **Equipo de investigación.**
15.10 **La Sexta deportes.**
15.25 **La Sexta meteo.**
15.30 **Pel·lícula: Harry Potter y las Reliquias de la Muerte: Parte I.** Regne Unit, EUA, 2010.

18.00 **Pel·lícula: Mercenarios de élite.** EUA, 2020.
20.00 **Noticias 2ª edición.**
20.45 **La Sexta meteo.**
20.55 **La Sexta deportes.**
21.15 **Sábado clave.**
21.45 **La Sexta Xpical!**
01.45 **Encarcelados.**

11.50 **FIFA Women's World Cup 2023.**
13.55 **Tendido cero.**
14.40 **El hombre y la tierra: fauna ibérica.**
15.35 **Saber y ganar.**
16.20 **Grans documentals.**
18.55 **Caminando sobre las olas.** (T1).
19.25 **Históricos anónimos.** (T1).
20.15 **Casos abiertos de la historia.**
21.10 **El Oeste de Robert Redford.** (T1).
22.00 **El cinema de La 2: Un acord original.**
23.40 **El cinema de La 2: Mon bebé.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tísner.** L'entrevista.
18.10 **Cinema d'estiu: Shadow.**
20.00 **BTV Noticias vespre.**
20.20 **El temps.**
20.25 **Vist des del cel.**
21.25 **Va passar aquí.**
22.00 **Última sessió: Coriolanus.**

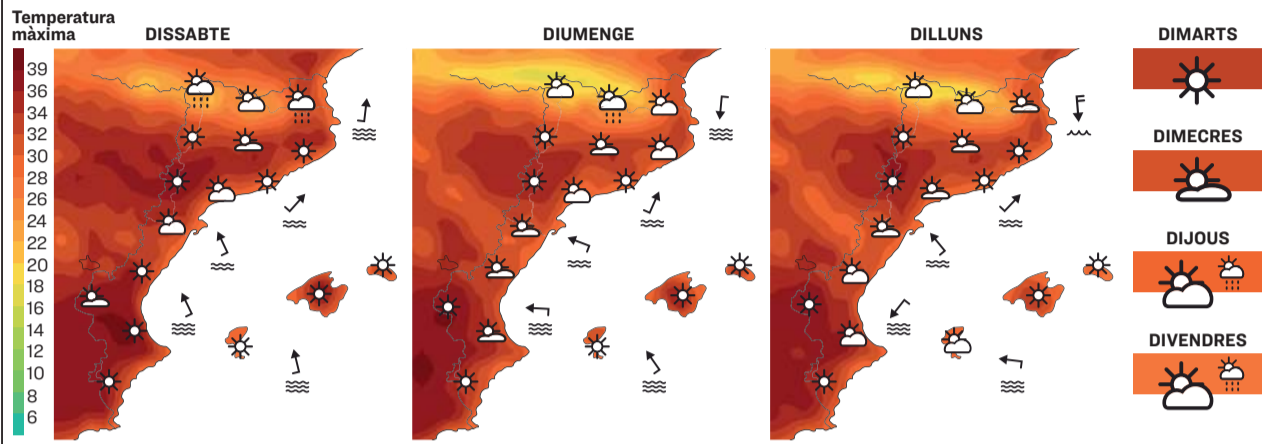
12.55 **Música moderna.**
14.00 **BTV Noticias migdia.**
14.20 **Lo repté Soulblim.**
14.35 **Va passar aquí.**
15.05 **Cinema d'estiu: The Bling Ring.**
16.25 **Doc's.**
17.00 **Slow BTV.**
17.15 **Tot art.** La línia.
17.45 **Plaça Tís**

EL TEMPS AMB MIQUEL BERNIS

Dies de calor intensa però amb una pastanaga a l'horitzó

Avui la calor tornarà a ser intensa i algunes màximes fregaran els 40 graus en comarques interiors i de la vall de l'Ebre. Els pròxims cinc dies seran purament caniculars, però diferents models de previsió apun-

ten a una refrescada contundent durant la segona part de la setmana, a partir de dijous o divendres. Cap de setmana amb pocs ruixats de tarda, molt de sol i una situació marítima una mica més calmada.

PASSATEMPS

Gaudeix online dels mots encreuats de l'ARA a <http://jocs.ara.cat>

SUDOKU

Diffícil

	4			1				
			9		4	2		
2							6	3
				4		7		
		4	8	6	7	3		
	8		1					
9	2							5
	7	3			9			
			5					9

Fàcil

				9	3		8		
7					6	1			
6	9				7		2		
		6					3		
5									4
			7						1
		4			5			6	2
				1	2				5
			6		8	9			

diffícil SOLUCIONS D'AHIR

7	6	1	5	4	2	9	3	8
9	3	2	8	1	7	6	4	5
5	4	8	3	6	9	7	2	1
8	2	9	1	7	3	5	6	4
6	1	5	2	9	4	8	7	3
4	7	3	6	5	8	2	1	9
2	5	6	9	3	1	4	8	7
3	9	7	4	8	6	1	5	2
1	8	4	7	2	5	3	9	6

fàcil

4	7	3	6	2	5	1	9	8
1	9	8	4	3	7	6	5	2
2	6	5	1	9	8	4	3	7
6	8	4	7	1	3	5	2	9
7	5	2	9	6	4	3	8	1
3	1	9	5	8	2	7	6	4
5	3	1	8	7	9	2	4	6
9	4	7	2	5	6	8	1	3
8	2	6	3	4	1	9	7	5

MOTS ENCREUATS

núm. 4580, elaborat per Senyor Ventura

Horizontals 1. Si no serveixen, no els donen feina. Un mascle dominant. **2.** A l'est de Mataró. Aquest es posa roba per passar desapercebut. **3.** Escollit. Una noia molt lúcida. Acabes el 'kibbutz'. **4.** As. Porta una creu a l'esquena. Encara no s'ha retirat. **5.** És difícil de trobar davant d'avis. Adornen. Els inicis de l'agricultura. **6.** Acostumen a volar de nit. A l'església, ocupa el nivell més baix. **7.** Gronxador (que et deixa baldat, potser). No s'enfonsa. **8.** Un fragment del poema. Té per fi avançar la fi. Cap militar. **9.** Del dia d'avui. Dorm com un beneït. Posa interès en la compra de pisos. **10.** Gen mutat. Quan algú el crida, s'acaba la marxa. Emanin. **11.** La morta te la trobes penjada a la paret. A quatre passos de l'església. **12.** Preguen en silenci o parlen en públic. Facin uns crits bestials. Final precoç. **13.** És una creu. Tens una mala basa. **14.** Fer una temptativa abans de l'execució en públic. Anar a topar bruscament.

Verticals 1. Hi abunden els capgrossos. Una que sol ser molesta. **2.** Habituals a la Segarra i a les Garrigues. Allotjaràs (però sense luxes). **3.** T'hi envien si trenques la cadena. Comprends. **4.** Els punts que Remedios Amaya va aconseguir al festival d'Eurovisió del 1983 amb la cançó '¿Quién maneja mi barca?' No són del tot amables, però també són agradables. Suborna. **5.** Rendeixi. Instruir. Club de joventut. **6.** Duen per fora. Atrèvit. Miquel Llor la va situar a la ciutat dels sants. **7.** Matar. Ens porta a la part alta. Opinar. **8.** Son emocionals, es trasbalsen i es posen tristos. **9.** Un balneari anglès. Fer-ho és humà. Llarga. **10.** Si s'enriqueix, serà perillós. Aparegué del no-res. La ferradura. **11.** Embat. Lletra de psicòpata. Fer malbé la roba. **12.** Seixanta romans. Et deixa marcat per a tota la vida. Un botó sense forats. **13.** Deixar baldat. Una sortida digna. **14.** El de ser tres voltes rebel és tèrbol. Ensenyar les ungles.

A	T	Z	U	C	A	C	F	A	R	C	I	M
L	O	T	S	C	A	D	E	T	U	L	A	
O	X	E	M	E	T	E	I	T	R	I	S	
P	I	N	S	O	A	C	T	O	R	S	T	
E	C	A	L	L	U	E	R	A	I	R	I	
C	A	R	T	E	L	B	I	E	N	N	I	
I	R	E	M	I	T	E	N	T	S	M	A	
A	P	E	R	U	O	C	E	I	B	E	S	
E	S	G	A	R	R	I	A	R	L	L	I	
O	D	A	D	I	E	N	I	R	O	S	A	
C	A	B	L	I	R	E	C	A	I	C	T	
U	G	I	A	C	A	R	I	C	A	D	I	
P	O	R	P	R	A	M	A	L	A	R	E	C
O	G	C	A	R	V	E	N	U	T	M	S	

SOLUCIONS D'AHIR

CRÍTICATV

MÒNICA PLANAS CALLOL

PERIODISTA

Els curanderos del periodisme

Divendres a la tarda, al *Todo es mentira* de Cuatro, la presentadora Marta Flich entrevistava una suposada curandera que havia estat denunciada per la filla d'una pacient. La dona hauria recomanat a la clienta, malalta, que no continués amb les sessions de diàlisi que li feien a l'hospital perquè deia que l'enverinaven. Després d'acollir-la a casa seva durant uns dies, li va fer un tractament amb imants que encara van empitjorar més la seva salut perquè la pobra dona duia marcapassos. La pacient va acabar ingressada a l'hospital en estat molt greu. La curandera, que es defineix a ella mateixa com a sanadora espiritual i mèdium, ha estat denunciada no només per la família de la dona, sinó també per una associació que combat les sectes i l'abús contra les persones en situació de feblesa. El programa havia enregistrat secretament, per telèfon, una consulta a la curandera fent-se passar per familiars d'una hipotètica pacient, com si tinguessin la intenció de contractar-la, per posar al descobert les seves teories i mètodes de tractament. Després, van connectar amb ella en directe per entrevistar-la i posar-la en evidència. Van confrontar el seu testimoni amb un portaveu de l'associació que l'ha denunciat i la dona va continuar dient barbaritats,

com que a les persones diabètiques "emocionalment les falta dolçura".

Es disfressen de periodisme de denúncia, però en realitat l'únic que fan és reciclar residus per donar-los una nova vida

La dona, que connectava via telemàtica amb un sistema que fallava constantment, va perdre els nervis. Cridava als interlocutors defensant les seves teories mentre la imatge es congelava i s'entretallava la veu. El resultat era una escena crispada i absurda que radicava en escarnir i menysprear en directe una dona que no mereixia ni mig minut de televisió en directe. Una cosa és denunciar el frau i informar dels abusos i enganys d'estafadors i una altra és donar veu a impostors o ignorants per construir un espectacle al seu voltant.

Els mètodes aberrants que va posar en pràctica aquella curandera no necessitaven, en cap cas, la versió de la seva executora. Però la funció de l'infoentreteniment radica precisament en convertir en espectacle les notícies. És un gènere que ha acabat anant a remolc de la polèmica, la conspiració i el sensacionalisme. Es nodreixen de la morralla que troben a les xarxes socials, on practiquen la pesca per arrossegament. Qualsevol piulada, qualsevol teoria abocada en un vídeo, qualsevol imatge viral, serveix per traslladar-la a la pantalla, fer gros l'escàndol a través d'una certa alarma, entrevistar els protagonistes, consultar un suposat especialista per alimentar més el cas i passar a una altra història. Més que l'interès per aclarir els fets hi ha la voluntat de fer bullir l'olla. Igual que després van posar la centrifugadora a les queixes de Vox per tupinada sospitant del recompte de vots o buscant conspiracions al voltant de les xifres de l'atur. Es disfressen de periodisme de denúncia, però en realitat l'únic que fan és reciclar residus per donar-los una nova vida, a base de tertúlies sarcàstiques i entrevistes telemàtiques on el més tonto fa rellotges.

Comptat i debatut, no hi ha tanta diferència. Els curanderos són a la medicina el que aquests programes són al periodisme.

LA CASA I LA CIUTAT

DEMÀ Toni Soler

Amor d'estiu

Arriba l'època de l'any més agraïda per a la lectura. Ara sí, ara podem agafar aquells llibres massa gruixuts o massa densos o, a la inversa, ultralleugers, que podrem gaudir en profunditat. Els podrem llegir, per fi, sense haver d'esgarrapar una estoneta al dia a dia estressat i sense haver de carretejar-los per aprofitar els viatges al metro o al tren. La lectura, ara sí, podrà ser un plaer pràcticament sense interrupcions, sense brogit de fons –com a molt el xipolleig dels infants a la piscina– i en un entorn agradable.

Les lectures d'estiu són tota una altra cosa. Són una bombolla en què podrem submergir-nos en el llibre que tenim a les mans i fugir a mons llunyans o imaginaris, sense sentir-nos culpables i amb actitud receptiva.

Us vull recomanar una novel·la que, si pot ser, hauríeu de llegir cap al tard, a l'hora violeta, que deïa la Montserrat Roig, quan el sol abrusador comença a retirar-se i els arbres, les plantes i les flors deixen anar olors que ompliran la nit de fragàncies.

Busqueu l'empara d'una bona ombra –encara que el sol declini, farà calor– i emporteu-vos una beguda fresca: te gelat, aigua de vichy amb gel i llimona o un bon vi rosat de pell de ceba.

Poseu-vos còmodes. Els més joves asseguts a l'herba, l'esquena recolzada al tronc del pi o del salze o de la magnòlia. Els que ja som grans necessitem una gandula o potser ens estimarem més deixar-nos gronxar lleument, estirats en una hamaca.

GETTY

Seria ideal si circula una mica d'aire (però no sé si hi podem confiar, atès l'estiu xardorós que ens pronostiquen) i podeu optar per escoltar la música que us plagui o bé envoltar-vos del silenci només interromput pel cant d'algun ocell o el brunzit dels insectes.

La novel·la que us suggereixo per a aquest moment de pau és *Estiu*, d'Edith Wharton, que acaba de publicar en català Univers, amb traducció de la Núria Parés.

A la primera pàgina hi trobareu això: "Era a primera hora d'una tarda de juny. El transparent cel primaveral abocava una pluja de sol platejada sobre les teulades del poble i sobre les pastures i boscos de làrix que l'envoltaven. Un vent lleuger bufava entre els núvols blancs i rodons

que hi havia al cim dels turons, projectant les seves ombres sobre els camps i sobre el camí on creix l'herba a la part central i que pren el nom de carrer quan passa per North Dormer".

North Dormer és un poble petitíssim, situat a Nova Anglaterra, lluny de qualsevol enrenou i de qualsevol al·licient, també. Allí hi viu la Charity, la nena que l'advocat Royall i la seva esposa van baixar de la muntanya, on viuen un centenar de persones pobres i ignorants, aïlades de la civilització. La van adoptar i, després de la mort de la senyora Royall, va créixer amb el seu pare. Treballa unes hores a la modesta biblioteca del poble i està mortalment avorrida.

L'arribada del jove arquitecte Lucius Harney la desperta i la convida a pensar per primera vegada en el desig i l'amor.

Amb aquest plantejament extremament senzill, la novel·lista Edith Wharton va escriure a la segona dècada del segle XX aquesta història, que va causar un gran impacte. Per què? Per la senzilla raó que la seva jove protagonista se salta les convencions per provar d'agafar les regnes de la seva vida.

La mateixa Wharton considerava que *Estiu* era una de les seves millors novel·les. El retrat de la plàcida i tediosa vida en un poblet de Nova Anglaterra amara totes les pàgines fins que arrossega el lector cap a aquest ritme lent, perfectament resumit amb la frase: "Les coses no canvien, a North Dormer: la gent simplement s'hi acostuma".

Bona lectura i bon estiu. Ens retrobem al setembre!

SÍLVIA SOLER

Aquest llibre podria portar el teu nom
A Collita Pròpia t'ajudem a fer el teu llibre

Dona-li forma a aquella idea que sempre has tingut al cap. Ara és el moment de convertir-la en el teu llibre. T'acompanyem en el procés perquè aconseguis el finançament que necessites de manera compromesa i col·lectiva, a través del micromecenatge.

Descobreix com et podem ajudar a
collitapropia.cat

Collita Pròpia

